

PŘEHLED JUDIKATURY

z oblasti zdravotnictví II
Odpovědnost
ve zdravotnictví

Sestavil
JAN MACH

JUDIKATURA

**PŘEHLED JUDIKATURY
z oblasti zdravotnictví II**

PŘEHLED JUDIKATURY

z oblasti zdravotnictví II

Odpovědnost ve zdravotnictví

Sestavil
Jan Mach

Vzor citace: Mach, J.: Přehled judikatury z oblasti zdravotnictví II. Odpovědnost ve zdravotnictví. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012, s. 546.

Právní stav citované judikatury byl uzavřen ke dni 30. 9. 2011.

© Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012

ISBN: 978-80-7357-739-1

Všechny naše publikace si můžete objednat na adrese:
Wolters Kluwer ČR, a. s., U Nákladového nádraží 6, 130 00 Praha 3
tel.: 246 040 400, fax: 246 040 401, email: obchod@wkcr.cz, www.wkcr.cz

PŘEHLED JUDIKATURY z oblasti zdravotnictví II

Odpovědnost ve zdravotnictví

Úvodem	9		
Seznam použitých zkratk	10		
ČÁST PRVNÍ			
OBČANSKOPRÁVNÍ A SPRÁVNÍ			
ODPOVĚDNOST			
11			
I. Odpovědnost za porušení právní			
povinnosti			
11			
1. K otázce rovnosti zbraní a důkazního		10. K důkaznímu břemenu v případě	
břemene ve sporech mezi lékaři		odpovědnosti za škodu způsobenou	
a pacienty. K mlčenlivosti lékaře		povahou použitého přístroje	
v případě kontaktů pacienta		nebo věci	48
s virem HIV	11	11. K přípustnosti dovolání v případě	
2. K porušení právní povinnosti		neprovedení navrženého důkazu	
při poskytování zdravotní péče		revizním znaleckým posudkem	51
a zavinění	17	12. K odpovědnosti za škodu způsobenou	
3. K počátku běhu subjektivní promlčecí		okolnostmi, které mají původ v povaze	
lhůty v případě škody na zdraví		přístroje nebo jiné věci v případě	
způsobené lékařským zákrokem	21	nákazy hepatitidou	54
4. K otázce solidární odpovědnosti		13. K podmínkám odpovědnosti za škodu	
při škodě na zdraví způsobené jednak		způsobenou povahou použitého přístroje	
fyzickým napadením, jednak nesprávným		nebo věci v případě endoskopické	
postupem při léčbě poškozeného	24	polypektomie	57
5. K odpovědnosti za zdravotní péči			
ve výkonu trestu odnětí svobody	28	III. Porušení prevenční povinnosti	
6. K přípustnosti dovolání v důsledku		dle § 415 občanského zákoníku	
neprovedení navrženého důkazu –		63	
znaleckého posudku. K odpovědnosti		14. K podmínkám porušení prevenční	
za neprovedení testu na lymfskou		povinnosti zdravotnickým personálem	
boreliózu	32	při nepředvídaném jednání rodičky	63
7. K odpovědnosti za škodu v případě		15. K odpovědnosti zdravotnického	
trestného činu neposkytnutí pomoci		zařízení v případě nezaviněného	
spáchaného lékařem	35	a nepředvídaného jednání pacienta	
8. K ústavně konformnímu výkladu		uzavřeného psychiatrického	
a hodnocení důkazů při prokazování		oddělení	68
příčinné souvislosti mezi lékařským			
pochybením a následkem	39	IV. Odškodnění bolestného a ztížení	
		společenského uplatnění	
		73	
II. Objektivní odpovědnost dle		16. K výši odškodnění za ztížení společenského	
§ 421a občanského zákoníku	46	uplatnění v případě odumření dříve	
9. Škoda způsobená v důsledku lékařského		fungující ledviny v důsledku chybného	
zákroku okolnostmi, které mají původ		lékařského	
v povaze přístroje nebo jiné věci	46	zákroku	73
		17. Ke zvýšení odškodnění za ztížení	
		společenského uplatnění v případech	
		hodných mimořádného zřetele	80
		18. K mimořádnému zvýšení náhrady	
		škody za ztížení společenského	
		uplatnění. K nesprávnému označení	
		žalovaného	87
		19. K otázce, kdy lze z hlediska ztížení	
		společenského uplatnění považovat	
		stav poškozeného za ustálený	93

V. Právo na ochranu osobnosti	100	VIII. Promlčení nároku na náhradu škody	174
20. K právu na náhradu nemajetkové újmy v penězích v případě úmrtí blízké osoby zaviněné zdravotnickým zařízením	100	37. Námitka promlčení v rozporu s dobrými mravy v případě škody na zdraví	174
21. K ochraně osobnosti a patologickému nálezu na vaječnicích	103	38. K počátku běhu subjektivní promlčení lhůty v případě škody na zdraví způsobené lékařským zákrokem	186
22. K neoprávněné kritice lékaře a právu na ochranu osobnosti	107	IX. Odpovědnost v právních vztazích zdravotnických zařízení a zdravotních pojišťoven	187
23. K vyšetření v psychiatrické léčebně za účelem určení diagnózy bez souhlasu pacienta a ochraně osobní svobody	114	39. K otázce bezdůvodného obohacení zdravotní pojišťovny, pokud provozovatel zdravotnického zařízení nesplňoval podmínky pro jeho provozování	187
24. K odpovědnosti za nedostatečné informování pacienta	117	40. K problematice paušálních náhrad za poskytnutou zdravotní péči hrazenou ze zdravotního pojištění	190
25. K posuzování zákonných lhůt při rozhodování o přípustnosti držení pacienta v ústavní péči bez souhlasu	121	41. K podmínkám zvýšení úhrady zdravotní péče hrazené ze zdravotního pojištění	193
VI. Správní odpovědnost ve zdravotnictví	131	42. K povinnosti zdravotní pojišťovny uhradit nesmluvnímu zdravotnickému zařízení zdravotní péči. K pojmu nutná a neodkladná péče	200
26. Ke kompetencím správního orgánu resp. soudu ve věcech nahlížení do zdravotnické dokumentace	131	43. K právním důsledkům absence dohody o výši úhrady zdravotní péče mezi zdravotnickým zařízením a zdravotní pojišťovnou	208
27. K nahlížení do zdravotnické dokumentace	137	44. K přečerpání limitů úhrady zdravotní péče v případech, kdy je třeba pojištěnci poskytnout nutnou a neodkladnou péči	214
28. K oprávnění České lékařské komory vydávat osvědčení k výkonu funkce vedoucího lékaře a primáře	140	45. Překročení limitů finančních nákladů na tzv. lékovou preskripci	219
29. K problematice povinného očkování	146	ČÁST DRUHÁ TRESTNÍ ODPOVĚDNOST	227
VII. Znalecké posudky z oboru zdravotnictví	155	I. Nedbalostní trestné činy	227
30. K rozporu mezi znaleckým posudkem a odbornými posudky – listinnými důkazy v občanskoprávním řízení	155	46. K pojmu <i>non lege artis</i>	227
31. Ke znaleckému posudku předloženému jednou ze stran v občanskoprávním řízení	160	47. K trestněprávní kvalifikaci v případě neposkytnutí pomoci lékařem a úmrtí pacienta	232
32. Hodnocení znaleckého posudku soudem	162	48. K vědomé nedbalosti ortopeda, pokud včas nezajistil chirurgické	
33. K náležitostem znaleckého posudku a rozporům	164		
34. K vyloučení znalce	169		
35. K ověřování závěrů znaleckého posudku soudem	169		
36. K povaze rozhodnutí soudu o znalečném	171		

	konzilium. K hodnocení znaleckých posudků soudem a odborností znalců . . . 237		
49.	K podmínkám příčinné souvislosti mezi přeceněním vlastních schopností a možností lékaře a úmrtím 243		
50.	K přiměřenosti trestu zákazu činnosti ukládanému lékaři za odborné pochybení 250		
51.	K příčinné souvislosti a zavinění z nedbalosti v případě změny párového orgánu (ledviny) 256		
52.	Ústavní soud k chybnému zápisu do zdravotnické dokumentace, který vedl k odnětí méně nemocné ledviny. K příčinné souvislosti mezi chybným zápisem ve zdravotnické dokumentaci a následkem 262		
53.	K podmínkám nevědomé nedbalosti v případě chybné diagnózy a chybného léčebného postupu 269		
54.	K odpovědnosti vedoucího operačního týmu a zdravotní sestry za ponechání roušky v těle pacienta 273		
55.	K posuzování postupu <i>non lege artis</i> a podmínkám příčinné souvislosti mezi nesprávným postupem lékaře a následkem 281		
56.	K příčinné souvislosti mezi pochybením lékaře a úmrtím, ke kterému přispěly i další okolnosti . . 291		
57.	K problematice nedostatečného monitorování ozev plodu v případě suspektního nálezu CTG záznamu . . . 298		
58.	K posuzování příčinné souvislosti mezi pochybením lékaře a následkem, ke kterému přispěl též chybný postup jiných lékařů, poskytujících navazující péči. K otázce počátku běhu promlčecí lhůty při časovém odstupu mezi jednáním a následkem (účinkem) . . . 301		
59.	K promlčení trestního stíhání v případě stanovení méně přísné právní kvalifikace odvolacím soudem 308		
60.	K míře odpovědnosti podřízeného a nadřízeného lékaře ve službě. K ukládání trestu lékaři za odborné pochybení spáchané z nedbalosti 310		
61.	K posuzování nedbalosti lékaře s první atestací a jeho konzultace s lékařem konajícím příslužbu 326		
		62.	K odpovědnosti lékařského dozoru na výcvikovém kursu studentů. Ke gradaci příčinné souvislosti v případě zanedbání povinností lékaře 332
		63.	K podmínkám příčinné souvislosti mezi chybným postupem gynekologa a smrtí plodu. K právnímu hodnocení následku – smrti nenarozeného plodu 345
		64.	K posuzování odpovědnosti staršího lékaře – vedoucího služby za léčbu pacientky, o kterou jinak pečuje podřízený mladší lékař 353
		II.	Trestný čin neposkytnutí pomoci . . 360
		65.	K trestnému činu neposkytnutí pomoci spáchanému lékařem pohotovostní služby 360
		66.	K odpovědnosti lékaře za neposkytnutí pomoci v případě prodlení se zákrokem 364
		67.	K odpovědnosti lékaře zdravotnické záchranné služby pro trestný čin neposkytnutí pomoci. K povaze doporučení odborné společnosti ČLS JEP (standardu) oproti závaznému stanovisku České lékařské komory 371
		III.	Ochrana osobních údajů 392
		68.	K významu protiústavních a protizákonných vad řízení při existenci dostatku jiných ústavně konformních a zákonných důkazů pro odsouzení. K povinné mlčenlivosti ve zdravotnictví 392
		69.	K právu na ochranu osobních údajů a zpřístupnění zdravotnické dokumentace poškozeného trestným činem znalci pro účely trestního řízení 394
		IV.	Znalecké posudky v trestním řízení 402
		70.	K ústavně konformnímu řešení rozporu mezi znaleckými posudky v trestním řízení 402

71. K situaci, kdy existuje v trestním řízení více znaleckých posudků a nepodaří se odstranit mezi nimi rozpory	402	80. K trestnosti šíření toxikomanie lékařem předepisujícím pacientům léky obsahující omamnou a psychotropní látku	453
72. K odbornosti znalce při posuzování, zda postup lékaře byl <i>lege artis</i>	403	81. Ke spolupachatelství lékaře při výrobě omamných a psychotropních látek a jedů formou nepřímého úmyslu	457
73. K úloze konzultanta při vypracování znaleckého posudku	407	VII. Trestný čin vraždy spáchaný zdravotníkem	468
V. Některé úmyslné trestné činy	408	82. K případům neindikovaného a nedůvodného podávání léčivého přípravku zdravotníkem v úmyslu poškodit pacienty. K odpovědnosti zaměstnavatele za úmyslnou trestnou činnost zaměstnance	468
74. K trestnému činu podvodu v souvislosti s vykazováním zdravotních výkonů a předepisováním léčivých přípravků. Ke škodě způsobené zdravotní pojišťovně předepisováním léčebných přípravků jiným osobám než uvedeným na receptu	408	83. K ústavně právní stránce případu vražd spáchaných zdravotníkem	498
75. K trestní odpovědnosti lékaře nemocnice určeného pro styk se zdravotními pojišťovnami za nesprávně vykázané zdravotní výkony (ambulantní výkony byly vykázány jako hospitalizační)	415	84. K odpovědnosti ředitele nemocnice za neoznámení trestného činu	501
76. K vykazování zdravotních výkonů, které nemají oporu ve zdravotnické dokumentaci a trestnému činu podvodu	421	VIII. Některé další aspekty trestní odpovědnosti ve zdravotnictví	505
77. K vykazování neprovedených zdravotních výkonů zdravotnickým zařízením zdravotní pojišťovně	432	85. Ke zpronevěře spáchané zubním lékařem nevrácením zálohy na protetické práce, které nebyly provedeny v důsledku změny lékaře pacientem	505
78. K fiktivnímu předepisování a účtování léků a ortopedických pomůcek – odpovědnost lékaře a lékárníka. K přípustnosti dovolání v případě svěvolného hodnocení důkazů a porušení práva na spravedlivý proces	435	86. Odmítnutí léčby dítěte zákonným zástupcem a trestní odpovědnost	508
VI. Trestná činnost související s návykovými látkami	448	87. K přijímání úplatků posudkovým lékařem	516
79. K trestnímu postihu výroby a distribuce drog. K pojmu organizovaná skupina	448	88. K zásadě krajní úlohy trestní represe při posuzování nedbalostních činů ve zdravotnictví. K neoprávněné sterilizaci a právní odpovědnosti	527
		Přehled uveřejněných judikátů podle právních předpisů	531
		Věcný rejstřík	540

PŘEHLED JUDIKATURY z oblasti zdravotnictví I Odpovědnost ve zdravotnictví

Sestavil
Jan Mach

Úvodem

Předkládaný přehled judikatury obsahuje nálezy Ústavního soudu a rozhodnutí Nejvyššího soudu i nižších soudů vydané v oblasti právní odpovědnosti ve zdravotnictví především za posledních pět až deset let.

Občanskoprávní část, ve které jsou uvedena současně i některá rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, obsahuje rozhodnutí, která nejsou omezena na právní závěry, ale je z nich zřejmý celý skutkový děj i způsob, jak jej posuzovaly soudy jednotlivých stupňů. Judikatura se vztahuje k problematice odpovědnosti za porušení právní povinnosti, případně prevenční povinnosti ze strany zdravotnického zařízení, objektivní odpovědnosti v případě škody způsobené povahou použitého přístroje, léku či jiné věci, k výši odškodňování za bolest a ztížení společenského uplatnění, k problematice ochrany osobnosti a právu na náhradu nemajetkové újmy v penězích v případě zásahů do rodinného života, soukromí, ale též v případě neoprávněné difamující kritiky lékaře v médiích. Samostatná kapitola pojednává o problematice znaleckých posudků z oboru zdravotnictví a obsahuje řadu rozhodnutí v této oblasti. Dále zde najdeme rozhodnutí týkající se povinného očkování, odpovědnosti za nedostatečné informování pacienta, promlčení nároku na náhradu škody a pojmu nutná a neodkladná péče. Poslední kapitola je věnována právním vztahům zdravotních pojišťoven a zdravotnických zařízení, zejména otázce úhrad poskytnuté zdravotní péče, uplatňování regulačních mechanismů, včetně zásadního nálezu Ústavního soudu a rozhodnutí Nejvyššího soudu k této problematice z roku 2011.

Trestní část zahrnuje judikaturu k problematice pojmu *lege artis*, příčinné souvislosti mezi chybným postupem lékaře a následkem na zdraví či životě pacienta, odpovědností členů operačního týmu, zejména v případě ponechání roušky či jiného cizího prvku v operačním poli, otázkám přiměřenosti trestů ukládaných lékařům v trestním řízení a k problematice neposkytnutí pomoci. Jednotlivá rozhodnutí posuzující případy trestní odpovědnosti lékařů rovněž nejsou krácena a jsou uvedeny nejen právní závěry Nejvyššího soudu či Ústavního soudu, ale celý předcházející skutkový děj. Každá trestní kauza,

kteřá vyústila v příslušný judikát, je tak uvedena v celé šíři a jde vlastně o řadu velmi zajímavých soudních případů z lékařského prostředí.

Tato publikace je určena lékařům a dalším zdravotníkům, právníkům zabývajícími se problematikou medicínského práva, náhrady škody, ochrany osobnosti a trestní odpovědnosti ve zdravotnictví, manažerům zdravotnických zařízení i zájemcům o tuto problematiku z řad laiků.

Autor

Seznam použitých zkratek

Zkratky citovaných pramenů:

ASPI JUD	pořadové číslo judikátu v systému ASPI
SbNS	Sbírka rozhodnutí Nejvyššího soudu
SbNSS	Sbírka rozhodnutí Nejvyššího správního soudu
SbÚS	Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu
SoJ	Soudní judikatura

Zkratky citovaných právních předpisů:

Listina	usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
obč. zák.	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
s. ř. s.	zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
tr. řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
tr. zák.	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, účinný do 31. 12. 2009
TZ	zákon č. 40/2009 Sb, trestní zákoník, účinný od 1. 1. 2010
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

ČÁST PRVNÍ

OBČANSKOPRÁVNÍ A SPRÁVNÍ ODPOVĚDNOST

I.

Odpovědnost za porušení právní povinnosti

1. K otázce rovnosti zbraní a důkazního břemene ve sporech mezi lékaři a pacienty.

K mlčenlivosti lékaře v případě kontaktů pacienta s virem HIV

čl. 2, 6, 8 Úmluvy

Princip rovnosti zbraní znamená, že každá strana musí v průběhu soudního sporu, který zahrnuje protikladné osobní zájmy, dostat příležitost prezentovat svůj případ – včetně důkazů – za podmínek, které ji nestaví do zásadní nevýhody oproti její protistraně (viz *Dombo Beheer B. V. proti Nizozemí*, § 33, a *Hämäläinen a další proti Finsku*). Z toho však nevyplývá obecné právo přesunutí důkazního břemene na druhou stranu.

Soud z pohledu podrobného přezkoumání této otázky frankfurtským odvolacím soudem již shledal výše, že ustanovení německého občanského práva vztahující se k nárokům na náhradu škody stěžovatelky byly interpretovány a použity ve smyslu Úmluvy. Zadržování nebo zničení lékařských záznamů nemohlo mít dopad na výsledek řízení, vzhledem k tomu, že ke zjištění této skutečnosti došlo až po ukončení řízení o náhradu škody a lékařské záznamy byly k dispozici soudu v celém jejich průběhu. I s přihlédnutím k tomu, že pacienti mohou čelit těžkostem při prokazování, že lékařská péče způsobila utrpenou škodu

(viz *Storck proti Německu*, § 162), Soud shledal, že stěžovatelka nebyla v zásadě nevýhodněm postavení vůči obžalovanému, a tedy princip rovnosti boje byl naplněn.

Lékař si v pozici rodinného lékaře nesprávně vyložil svou povinnost lékařské péče vůči stěžovateli a přecenil svoji povinnost zachovat mlčenlivost, ke které byl vázán vůči jejímu příteli. Povinná mlčenlivost lékaře vůči pacientovi je omezena nebo musí být porušena, pokud je to třeba k ochraně vyšších hodnot. Tím, že neinformoval stěžovatelku o smrtelné hrozbě pro její zdraví, se dopustil pochybení v péči.

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. 3. 2009, Věc *Colaková a Tsakiridisovi proti Německu* (číslo stížnosti: 77144/01 a 35493/05)

Z odůvodnění:

[§ 1.–6. Průběh řízení před ESLP]

Ke skutkovému stavu:

I. Okolnosti případu

7. První stěžovatelka (dále jen „stěžovatelka“) byla narozena roku 1968 a žije ve Wiesbadenu.

8. V prosinci 1992 partner stěžovatelky zjistil, že má rakovinu nadledvinky

a AIDS. Informoval ji o tom, že má rakovinu, ale zamlčel informaci o AIDS.

9. Dne 21. 1. 1993 informoval o své nemoci jejich rodinného lékaře, ale přál si výslovně, aby informaci o AIDS nikomu nesdělával. Když byla dne 29. 1. 1993 stěžovatelka u lékaře na konzultaci, lékař ji neinformoval, že její partner trpí nemocí AIDS. Dne 22. 12. 1994 její partner zemřel. Při další návštěvě lékaře v březnu 1995 jí bylo sděleno, že její partner zemřel na AIDS.

10. V dubnu 1995 krevní testy ukázaly, že je stěžovatelka HIV pozitivní. Od roku 1995 nastoupila na antiretrovirální léčbu. Netrpí plně rozvinutým AIDS.

11. Stěžovatelka následně podala na lékaře žalobu o náhradu škody před Zemským soudem ve Wiesbadenu (*Landgericht*) v níž uvedla, že lékař pochybil, když ji neinformoval o skutečnosti, že její partner trpí nemocí AIDS a tím zabránil tomu, aby se před infekcí chránila.

12. Dne 28. 5. 1998 znalec jmenovaný soudem přezkoumal podrobnosti případu a řadu výsledků laboratorních testů a poté vypracoval znalecký posudek. Dle znalce je pravděpodobné, že se stěžovatelka nakazila virem HIV před datem 29. 1. 1993. Laboratorní testy z května 1995 společně s obecnými statistickými daty umožnily pouze velice hrubý odhad doby infekce. Znalec dále konstatoval, že na počátku roku 1993 nebylo v lékařské praxi obvyklé léčit ranou infekci HIV antiretrovirálními léky. Během ústního slyšení před zemským soudem znalec vyslovil názor, podle kterého je vysoce pravděpodobné, že se stěžovatelka nakazila dříve než v lednu 1993.

13. Zemský soud v Wiesbadenu, který měl k dispozici lékařské záznamy o první stěžovatelce a jejím posledním partnerovi,

zamítl žalobu dne 24. 2. 1999. Soud došel k závěru, že lékař nebyl povinen podat stěžovatelce informaci o infekci jejího partnera. S ohledem na povinnost zachování mlčenlivosti ve vztahu k partnerovi stěžovatelky by tuto povinnost mohl porušit pouze tehdy, pokud by to bylo považováno za jedinou možnost, jak ochránit stěžovatelku před nákazou. Zde nešlo o takový případ, poněvadž lékař důsledně poučoval partnera stěžovatelky o nezbytných krocích, které musí činit kvůli prevenci před šířením infekce a mohl věřit tomu, že se bude jeho radami řídit. Za těchto okolností nepovažoval zemský soud za nezbytné určit, zda je spojitost mezi nákazou stěžovatelky virem HIV a tvrzeným porušením povinnosti lékaře informovat ji o infekci jejího partnera.

14. Dne 5. 10. 1999 zamítl odvolací soud ve Frankfurtu (*Oberlandesgericht*) odvolání stěžovatelky. Na rozdíl od názoru krajského soudu, konstatoval odvolací soud, že lékař si v pozici rodinného lékaře nesprávně vyložil svou povinnost lékařské péče vůči stěžovatelce a přecenil svoji povinnost zachovat mlčenlivost, ke které byl vázán vůči jejímu příteli. Dle části 34 trestního řádu povinná mlčenlivost lékaře vůči pacientovi je omezena nebo musí být porušena, pokud je to třeba k ochraně vyšších hodnot. Tím, že neinformoval stěžovatelku o smrtelné hrozbě pro její zdraví, se dopustil pochybení v péči. Nicméně soud konstatoval, že lékař nejednal v přímém rozporu s lékařskými předpisy, ale pouze přecenil svoji povinnost mlčenlivosti při posuzování různých zájmů. Následně se vyjádřil, že jeho chování nemůže být kvalifikováno jako hrubé porušení povinnosti, které podle již existující judikatury Spolkového soudního dvora má za následek přenesení důkazního břemene při prokazování příčinné souvislosti mezi pochybením v lékařské péči a pozitivním výsledkem HIV testu první stěžovatelky.

S odvoláním na písemný posudek znalce jmenovaného prvoinstančním soudem v průběhu řízení, se odvolací soud domnívá, že stěžovatelka nebyla schopna prokázat, že se nakazila virem HIV po lednu 1993, v době kdy sám lékař byl informován o skutečnosti, že její partner je HIV pozitivní. Dle názoru znalce je pravděpodobnější, že již měla virus HIV před lednem 1993. Odvolací soud dále konstatoval, že není pochyb o vysoké kvalifikovanosti soudního znalce. Znalecký posudek byl dobře odůvodněný a vzal v úvahu příslušné vědecké publikace. Za těchto okolností odvolací soud nepovažoval za nutné vyslechnout si další znalecké posudky, jak bylo navrhováno stěžovatelkou. Soud dále konstatoval, že lékařská péče, která byla k dispozici v roce 1993 by ne zlepšila zdravotní stav stěžovatelky ani za předpokladu, že by o viru HIV byla informována v této době.

15. Dne 4. 4. 2000 Spolkový soudní dvůr (*Bundesgerichtshof*) zamítl odvolání stěžovatelky pro nedostatek vyhlídek na úspěch.

16. Dne 14. 11. 2000 Spolkový ústavní soud (*Bundesverfassungsgericht*) v tříčlenné porotě zamítl ústavní stížnost stěžovatelky.

17. V srpnu 2002 během dalších trestních řízení s lékařem, přednesl jiný znalec v oboru lékařství svůj názor ohledně HIV Státnímu zastupitelství ve Wiesbadenu. Přestože nesouhlasil s názorem prvního znalce, že je velmi pravděpodobná její nákaza virem před lednem 1993, znalec konstatoval, že dřívější datum nákazy nemůže být vyloučeno. V dubnu 1993 přerušil státní zástupce trestní stíhání s odůvodněním, že nemůže být nade vší pochybnost vyloučeno, že by se stěžovatelka nakazila virem HIV před lednem 1993. Odvolání stěžovatelky bylo zbytečné.

18. V září 2007 stěžovatelka požádala lékaře o předání veškeré lékařské dokumentace. Dne 5. 10. 2007 jí lékař oznámil, že zničil lékařské záznamy, u kterých vypršela lhůta stanovená pro jejich uchování.

Právní posouzení:

I. K tvrzenému porušení čl. 2 odst. 1 a 8 Úmluvy

22. Stěžovatelka se domnívá, že zamítnutí náhrady škody vnitrostátním soudem představuje porušení jejího práva na život. Odvolává se na čl. 2 odst. 1 Úmluvy, který zní takto: „Právo každého na život je chráněno zákonem“. Podpůrně se stěžovatelka odvolává na čl. 8 Úmluvy, který zní takto:

„Právo na respektování rodinného a soukromého života: 1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence. 2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

1. Vyjádření stěžovatelky

23. Stěžovatelka má za to, že okolnosti případu spadají pod rozsah čl. 2 odst. 1 Úmluvy, poněvadž útok jejího bývalého přítele na její zdraví se rovná pokusu o vraždu. Poukázala dále na to, že by v důsledku tohoto útoku s největší pravděpodobností zemřela.

24. Ohledně merita její stížnosti stěžovatelka uvedla, že vláda nevydala jasná pravidla pro lékařskou profesi, která by stanovila, jak postupovat v případě, že pa-

cient odmítne sdělit informaci o své nakaže příbuzným. Současná právní úprava je nedostatečná pro řešení konfliktu zájmů. Stěžovatelka dále tvrdila, že odvolací soud ve Frankfurtu ve svém rozsudku z dne 5. 10. 1999 neinterpretoval právní termín „hrubé zanedbání péče“ ve smyslu čl. 2 odst. 1 Úmluvy. Dále uvedla, že neinformování lékařem o naze jejího přítele virem HIV, jí zabránilo vyhledat léčení dříve, což je dalším závažným porušením jejího práva vyplývajícího z Úmluvy.

2. Vyjádření vlády

25. Vláda konstatovala na samém počátku, že stížnost stěžovatelky nespadá pod čl. 2 odst. 1 Úmluvy, protože její HIV pozitivní stav ji přímo neohrožoval na životě.

26. Dále vláda uvedla, že Spolková republika Německo splnila a plní své povinnosti podle čl. 2 odst. 1 Úmluvy k ochraně života a zdraví svých subjektů tím, že přijímá v rámci své jurisdikce adekvátní a přijatelná pravidla k ochraně všech osob proti HIV. V oblasti ochrany veřejného zdraví se vláda zaměřila na informování široké veřejnosti o rizicích a ochraně proti HIV. Dále Federální kancelář pro zdraví vydala doporučení pro lékařské profese.

27. Vláda dále konstatovala, že německé trestní právo zavedlo trestní odpovědnost osob, které dobrovolně nebo z nedbalosti nakazí jiného virem HIV, včetně trestní odpovědnost lékařů v určitých případech. Dále čl. 823 občanského zákoníku stanoví lékařům povinnost platit náhradu, pokud se jeho pacient nakazil virem HIV v důsledku jeho lékařské nedbalosti. Právní rámec, zejména čl. 34 trestního řádu, poskytuje přiměřené nástroje pro zvážení konfliktu zájmů v každém individuálním případě. Není možné závazným nařízením pokrýt všechny možné případy.

3. Právní posouzení soudem

28. Ohledně aplikovatelnosti čl. 2 odst. 1 Úmluvy Soud znovu zopakoval, že první věta tohoto článku požaduje, aby se stát nejenom zdržel „úmyslného“ zbavení života, ale také aby podnikl adekvátní kroky na ochranu životů těch, kteří spadají do jeho jurisdikce (viz *Francie proti Velké Británii*, § 88). Navíc povinnost státu podle čl. 2 vyžaduje efektivní nezávislý soudní systém, aby příčina smrti pacientů v péči lékařů mohla být určena a odpovědné osoby byly trestně stíhány (viz *Calvelli a Ciglio proti Itálii*, § 49).

29. Ovšem událost, která nevedla k úmrtí, může pouze ve výjimečných případech založit porušení čl. 2 Úmluvy (viz *Acar a další proti Turecku*, § 77; *Makaratzis proti Řecku*, § 51; *Tzekov proti Bulharsku*, § 40). Takovouto výjimečnou okolnost může představovat nevléčitelná nemoc. S ohledem na okolnosti současného případu Soud vychází z předpokladu, že současný případ vyvolává otázku, zda se jedná o právo na život stěžovatelky.

30. S ohledem na zvláštnosti lékařské nedbalosti Soud znovu zopakoval, že povinnost vyplývající z čl. 2 Úmluvy je naplněna, pokud právní systém umožní oběti nápravu u občanskoprávního soudu, samostatně nebo ve spojení s poskytnutím nápravy u trestního soudu, umožňující založit odpovědnost lékařů a odpovídající občanskoprávní odškodnění v podobě náhrady škody (viz *Calvelli a Ciglio*, § 51).

31. Na počátku Soud upozornil na skutečnost, že stěžovatelka se nepře o to, zda vláda vydala všeobecná pravidla pro informování veřejnosti a pro lékařské profese s cílem zajistit předcházení šíření viru HIV. Soud dále poukázal na to, že vnitrostátní právo poskytuje možnost podat žalobu na náhradu škody u občanskoprávního

soudu podle čl. 823 a 847 občanského zákoníku a zejména čl. 34 trestního řádu, který poskytuje základní právní rámec pro řešení konfliktu zájmů mezi lékařskou povinností zachovat mlčenlivost vůči pacientovi a právem pacienta na zachování jeho fyzické integrity. S ohledem na komplexnost případu Soud připouští, že není v moci legislativy vydat přesnější pravidla pro řešení veškerých možných konfliktů zájmu ještě předtím, než vzniknou. Soud dále poukazuje na to, že článek 172 trestního řádu poskytuje poškozené straně možnost podat návrh, aby soud svým rozsudkem zvrátil zastavení trestního řízení. Soud ve svém rozhodnutí o přijatelnosti v projednávaném případě zjistil, že stěžovatelka v tomto ohledu nevyčerpala všechny prostředky nápravy, které jí vnitrostátní právo nabízí.

32. Soud vyslovil závěr, že německý právní systém poskytuje prostředky nápravy, které obecně splňují požadavky čl. 2 Úmluvy, protože umožňuje stranám, které utrpěly škodu díky lékařské nedbalosti, zahájit jak trestní řízení tak řízení občansko-právní o náhradu škody.

33. Soud dále uvádí, že dle příslušného vnitrostátního práva důkazní břemeno ohledně prokázání příčinné souvislosti mezi nedbalostí lékaře a poškozením, které vedlo k úmrtí, nese pacient požadující na lékaři náhradu škody způsobené zanedbáním povinné lékařské péče. Podle stávající judikatury vnitrostátních soudů by k přenesení důkazního břemene na lékaře došlo pouze v případě „hrubého porušení lékařské péče“. Za toto hrubé porušení se považuje, když lékař jasně poruší dobře zavedená lékařská pravidla. V tomto případě frankfurtský odvolací soud výslovně uznal ve svém rozhodnutí ohledně nároků na náhradu škody stěžovatelky, že obžalovaný lékař porušil své profesní povinnosti vůči stěžovatelce, tím že ji neinformoval o in-

fekci jejího partnera. Nicméně soud se domnívá, že takové jednání nemůže být kvalifikováno jako „hrubé porušení lékařské péče“, poněvadž lékař nejednal přímo v rozporu s lékařskými předpisy, ale pouze přecenil svoji povinnost mlčenlivosti při zvažování konfliktu zájmů. V tomto případě, pokračoval soud, nebylo možné aplikovat pravidlo na přenesení důkazního břemene. Současně bylo na stěžovatelce, aby prokázala, že se nakazila virem HIV po lednu 1993, kdy byl sám lékař informován o viru HIV jejího partnera. Odvolací soud se spolehl na znalecký posudek, když konstatoval, že není možné vyloučit, že se stěžovatelka nakazila virem před lednem 1993, kdy byl sám lékař informován o viru HIV u jejího partnera.

34. Soud stanoví, že v době, kdy frankfurtský odvolací soud vydal rozhodnutí z roku 1999, neexistovala vnitrostátní judikatura ohledně toho, zda rodinný lékař má či nemá povinnost informovat o nákaze virem HIV partnera pacienta i přes jeho výslovnou vůli. Soud dále poukazuje na to, že tři soudci, kteří rozhodovali o případu u prvoinstančního soudu, se na rozdíl od soudců odvolacího soudu nedomnívali, že lékař byl povinen informovat stěžovatelku o stavu pacienta. Za těchto okolností se nejvíce v rozporu s duchem čl. 2 Úmluvy, když odvolací soud plně uznávající, že lékař jednal v rozporu s profesními povinnostmi, nepovažoval výše zmíněné porušení za „hrubé porušení lékařské péče“, které by vedlo k přenesení důkazního břemene. To však nevylučuje možnost, že pro posouzení lékařské nedbalosti bude třeba použít vyšších standardů v případech, které vyvstanou po zveřejnění rozhodnutí frankfurtského odvolacího soudu v této věci, které vyjasňuje povinnosti lékařské profese za těchto specifických okolností.

35. S ohledem na výše uvedené úvahy Soud považuje pozornost, jakou německé

soudy, zvláště pak frankfurtský odvolací soud, věnovaly stěžovatelčině právu na život a zachování fyzické integrity, za dostatečnou. Dále stanoví, že vnitrostátní soudy nepochybily v interpretaci a aplikaci ustanovení vnitrostátního práva ve vztahu k nárokům na náhradu škody stěžovatelky ve smyslu Úmluvy.

36. V souladu s tímto závěrem, ani vnitrostátní státní orgány nepochybily ve své povinnosti vůči stěžovatelce podle čl. 2 Úmluvy. Ze stejného důvodu se Soud domnívá, že nedošlo k porušení práva stěžovatelky ve smyslu čl. 8 Úmluvy.

II. K tvrzenému porušení čl. 6 Úmluvy

37. Stěžovatelka dále tvrdí, že jí bylo odepřeno právo na spravedlivý proces před vnitrostátními soudy. Odvolává se na čl. 6 Úmluvy, který v příslušné části stanoví následující:

„1. Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně... projednána soudem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích ...”

1. Tvrzení stěžovatelky

38. Podle tvrzení stěžovatelky občanskoprávní soud nesprávně vyložil pojem „hrubé porušení lékařské péče” a rozhodl na základě neúplného znaleckého posudku. Znalec jmenovaný soudem podložil svůj názor obecnými statistickými daty, dle kterých nelze zhodnotit tento specifický případ. Navíc byla jeho tvrzení rozporuplná. V této souvislosti stěžovatelka poukázala na to, že znalec v písemném posudku považoval skutečnost, že se nakazila virem HIV před lednem 1993, za možnou, zatímco při slyšení před krajským soudem uvedl, že dřívější datum je „velice pravděpodobné”. Stěžovatelka si navíc stěžovala na to, že vnitrostátní soudy od-

mitly vyslechnout názor dalšího znalce. Uvedla, že názor podaný znalcem byl zastaralý a byl vyvrácen jiným znaleckým posudkem podaným jiným znalcem v rámci trestního řízení. Závěrem se stěžovatelka domnívá, že frankfurtský odvolací soud se při svém posuzování, zda lékařovo jednání znamenalo hrubé porušení lékařské péče, opřel o znalecký posudek, zatímco zodpovězení této právní otázky mělo být na soudu. Stěžovatelka se dále domnívá, že lékař jí znemožnil prokázat, že se virem nenakazila před lednem 1993 tím, že ji neinformoval o výskytu viru HIV u jejího přítele v lednu 1993 a že zadržoval nebo zničil lékařské záznamy. Dle stěžovatelky by tato fakta musela vést k přenesení důkazního břemene v její prospěch.

2. Tvrzení vlády

39. Vláda trvá na tom, že interpretace pojmu „hrubé porušení lékařské péče” frankfurtským odvolacím soudem bylo v souladu s příslušnou judikaturou Spolkového soudního dvora. Soud nejednal svévolně, ale správně použil příslušné právo týkající se připouštění a hodnocení důkazů. Dle vlády posudek, který vypracoval znalec jmenovaný soudem byl vědecky dobře podložený a přesvědčivý. Dále uvedla, že lékařské záznamy byly součástí záznamů občanskoprávního soudu až do konce řízení a byly zničeny lékařem až po uplynutí povinné desetileté archivační lhůty.

3. Tvrzení soudu

40. Soud znovu zopakoval, že jeho funkce nespočívá v hodnocení faktických či právních chyb, kterých se údajně dopustil národní soud, ledaže a do té míry, že porušují práva a svobody chráněné Úmluvou. Zatímco čl. 6 chrání právo na spravedlivé slyšení, nestanoví žádná pravidla pro přípustnost důkazů nebo způsob, jakým by měly být hodnoceny, což jsou primárně zá-

ležitosti regulované národním právem a národními soudy (viz *García Ruiz proti Španělsku*, § 28).

41. Poněvadž stěžovatelka vznesla stížnost ohledně zamítnutí jejího požadavku na zmírnění pravidel pro přenesení důkazního břemene vnitrostátním soudem, Soud byl vyzván přezkoumat, zda byla dodržena zásada rovnosti zbraní, která je jedním z aspektů práva na spravedlivý proces garantovaných v čl. 6 Úmluvy. Princip rovnosti zbraní znamená, že každá strana musí v průběhu soudního sporu, který zahrnuje protikladné osobní zájmy, dostat příležitost prezentovat svůj případ – včetně důkazů – za podmínek, které ji nestaví do zásadní nevýhody oproti její protistraně (viz *Dombo Beheer B. V. proti Nizozemí*, § 33, a *Hämäläinen a další proti Finsku*). Z toho však nevyplývá obecné právo přesunutí důkazního břemene na druhou stranu.

42. Soud z pohledu podrobného přezkoumání této otázky frankfurtským odvolacím soudem již shledal výše, že ustanovení německého občanského práva vztahující se k nárokům na náhradu škody stěžovatelky byly interpretovány a použity ve smyslu Úmluvy. Zadržování nebo zničení lékařských záznamů nemohlo mít dopad na výsledek řízení, vzhledem k tomu, že ke zjištění této skutečnosti došlo až po ukončení řízení na náhradu škody a lékařské záznamy byly k dispozici soudu v cíli jejich průběhu. I s přihlédnutím k tomu, že pacienti mohou čelit těžkostem při prokazování, že lékařská péče způsobila utrpenou škodu (viz *Storck proti Německu*, § 162), Soud shledal, že stěžovatelka nebyla v zásadě nevýhodněm postavení vůči obžalovanému a tedy princip rovnosti boje byl naplněn.

43. Co se týče tvrzených nedostatků znaleckého posudku soudem jmenovaného znalce, Soud se s ohledem na veškerý ma-

teriál, který má k dispozici, nedomnívá, že by zhodnocení faktů vnitrostátním soudem mohlo být považováno za svévolné. Závěrem se Soud domnívá, že při celkovém posouzení byla řízení ve věci spravedlivá ve smyslu čl. 6 Úmluvy.

Výrok rozsudku

Z těchto důvodů Soud rozhodl, že
1. nebyl porušen čl. 2 odst. 1 Úmluvy;
2. nebyl porušen čl. 8 Úmluvy;
3. nebyl porušen čl. 6 Úmluvy.

2. K porušení právní povinnosti při poskytování zdravotní péče a zavinění

§ 420 obč. zák.

Odpovědnost za škodu způsobenou na zdraví není dána podle § 238 obč. zák., nýbrž podle obecného ustanovení § 421 obč. zák. Předpokladem jejího vzniku je protiprávní úkon, existence škody a vztah příčinné souvislosti mezi nimi. Porušením právní povinnosti je míněn objektivně vzniklý rozpor mezi tím, jak fyzická či právnická osoba skutečně jednala či opomenula jednat, a tím, jak jednat měla, aby dostála svým povinnostem. Má-li toto porušení povinností za následek vznik škody, je dán vztah příčinné souvislosti. Naproti tomu zavinění, jež je ve formě nevědomé nebalosti presumováno, je charakteru subjektivního.

Pokud bezprostřední příčinou vzniku škody (odnětí levé ledviny) nebyl tedy samotný fakt „zaškrčení“ močového, ale skutečnost, že tato porucha nebyla včas odstraněna, což způsobilo akutní zánět ledviny ústící v přímé ohrožení života a ztrátu funkce této ledviny, je zřejmé, že objektivně došlo k porušení po-

vinností zdravotnického zařízení, což mělo za následek trvalé poškození zdraví spočívající ve ztrátě levé ledviny. Základní předpoklady odpovědnosti za škodu podle § 421 obč. zák. jsou tím naplněny. Následovat pak musí posouzení, zda žalovaný prokázal, že škodlivému následku nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm bylo možné požadovat. V této souvislosti ovšem nelze přehlédnout ani to, že komplikace spočívající v zaškrcení močového se u obdobných operací v určitém procentu objevují, přičemž toto riziko se zvyšuje ve složitém terénu po předchozích operacích a onemocněních.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. 25 Cdo 118/2006
ASPIJUD105010CZ

Z odůvodnění:

Okresní soud v Karviné, poté, co všechna jeho předchozí rozhodnutí byla zrušena a věc mu byla odvolacím soudem vrácena k dalšímu řízení, rozsudkem ze dne 12. 2. 2004, č. j. 16 C 56/92-600, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobkyni částku 61 103,50 Kč s příslušenstvím, žalobu co do částky 40 454,50 Kč s příslušenstvím zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobkyně se dne 9. 8. 1990 podrobila gynekologické operaci v O. nemocnici R. n. K. (jejímž nástupcem po jejím zániku je žalovaný), po níž došlo k neprůchodnosti levého močového žalobkyně, což způsobilo ztrátu funkce levé ledviny, která musela být při akutní operaci dne 20. 8. 1990 odebrána. Pokud by byl průchod močovodem zjednan do 7 dnů, mohla být funkce ledviny obnovena, jinak dochází k nezvratnému poškození ledviny. Neprůchodnost močového byla diagnostikována nálezem urologa dne 16. 8. 1990, tedy 7. den po operaci, zákrok k odstranění neprůchodnosti byl

proveden dne 20. 8. 1990 (11. den po operaci). Soud, vázán právním názorem odvolacího soudu, vysloveným v jeho zrušujícím usnesení ze dne 14. 6. 1999, č. j. 13 Co 539/99-368, dovodil, že na straně žalované došlo k porušení povinností vyplývajících z § 415 obč. zák. a ze zákona č. 20/1966 Sb. Ze znaleckého posudku znalce MUDr. B. soud zjistil, že příčinou odnětí ledviny byl její akutní zánět, jenž vznikl v příčinné souvislosti s poraněním levého močového jeho zaškrcením při gynekologické operaci 9. 8. 1990. Blokáda levé ledviny mohla být odhalena již jeden či dva dny po operaci, pokud by bylo provedeno vyšetření ultrazvukem, k němuž došlo až sedmý pooperační den. Soud uzavřel, že je dána příčinná souvislost mezi škodou vzniklou na zdraví žalobkyně a porušením povinností a že podmínky odpovědnosti za škodu podle § 421 obč. zák. ve znění účinném do 31. 12. 1991 (dále jen „obč. zák.“) jsou splněny. Při posouzení věci z hlediska § 421 odst. 3 obč. zák. soud prvního stupně odkázal na závěry odvolacího soudu v jeho rozhodnutí ze dne 30. 10. 2002 o tom, že zavinění žalované spočívá v ponechání podvazu na močovodu po operaci, který byl odstraněn až po 11 dnech, kdy již byla ledvina nenapravitelně poškozena. Dospěl proto k závěru, že žalovaný neprokázal, že nemohl zabránit škodě ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm bylo možné požadovat. Na základě znaleckých posudků přiznal žalobkyni podle vyhlášky č. 32/1965 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) na bolestném celkem částku 4 500 Kč (s ohledem na bolestivý způsob léčby bylo odškodnění zvýšeno podle § 7 odst. 3 vyhlášky na dvojnásobek), na náhradě za ztížení společenského uplatnění částku 18 750 Kč (odškodnění bylo zvýšeno zejména pro dlouhodobou vážnou újmu způsobenou žalobkyni podle § 7 odst. 3 vyhlášky na pětinasobek) a na náhradě za ztrátu na výdělku celkem částku 37 853,50 Kč, a ve zbytku soud žalobu zamítl. Námitku

promlčení vznesenou žalovaným neuznal důvodnou, neboť žaloba byla podána dne 31. 3. 1992, a všechny tři nároky tedy byly uplatněny před uplynutím subjektivní dvouleté lhůty podle § 106 obč. zák.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 14. 4. 2005, č. j. 11 Co 341/2004-634, rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku co do částky 59 753,50 Kč s příslušenstvím potvrdil, co do částky 1 350 Kč s příslušenstvím jej změnil tak, že žalobu zamítl, a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Ztotožnil se se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně a na jejich základě dovodil, že je dána objektivní odpovědnost žalovaného podle ust. § 238 obč. zák. ve znění účinném do 31. 12. 1991. Jednoznačně bylo prokázáno, že k poruše průchodnosti močového došlo při operaci 9. 8. 1990, nelze však přesnou příčinu tohoto poškození zjistit. Ze všech v úvahu přicházejících příčin svědčí důkazy pro závěr, že močovod byl zaškrcen okolní tkání přitaženou stehem založeným v okolí močového a přitažení močového tímto stehem je okolností, která má původ v povaze přístroje nebo jiné věci, již bylo při poskytnutí služby použito. Odpovědnost žalovaného za škodu způsobenou žalobkyní je objektivní, bez možnosti liberace. Odvolací soud shodně se závěrem soudu prvního stupně shledal odpovědnost žalovaného za škodu vzniklou žalobkyní, byť z jiných důvodů, a ztotožnil se s jeho závěry ohledně rozsahu škody a výši náhrady, s výjimkou nároku na bolestné, který je co do částky 1 350 Kč promlčen, neboť žalobkyně o tuto částku rozšířila žalobu až po uplynutí promlčecí doby.

Proti potvrzujícímu výroku a výrokům o náhradě nákladů řízení rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání z důvodů nesprávného právního posouzení věci. Nesouhlasí se závěrem odvolacího

soudu, že je dána jeho odpovědnost podle ust. § 238 obč. zák. ve znění účinném do 31. 12. 1991. Poukazuje na to, že odvolací soud již v usnesení ze dne 24. 3. 1997, sp. zn. 13 Co 273/97, vyslovil závěr, že nárok je třeba posoudit podle obecné odpovědnosti za škodu. Namítá, že v daném případě nebyla škoda způsobena okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné použité věci, nýbrž byla způsobena komplikací, která nemá původ v povaze šicího vlákna použitého k vytvoření stehů pro rekonstrukci pobříšnice. Příčinou poškození močového, které mělo za následek jeho neprůchodnost a posléze afunkci levé ledviny, bylo jeho přitažení stehem založeným v okolí tkáně. Operační terén žalobkyně byl nepřehledný v důsledku změn z předchozích operací, a bylo tedy zvýšené riziko poškození močového stehy založenými v jeho okolí. Riziko této komplikace je u 0,5–2,5 % rutinních operací v oblasti pánve, ve složitém terénu po předchozích operacích a onemocněních, jako tomu bylo v případě žalobkyně, se toto riziko zvyšuje. Komplikace musí být závčas diagnostikována a likvidována, v daném případě bylo třeba k záchraně života žalobkyně ledvinu odstranit. Žalovaný je přesvědčen, že se mu v řízení podařilo prokázat, že žádná právní povinnost nebyla porušena. Navrhl, aby byl rozsudek krajského soudu zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení.

Žalobkyně ve svém vyjádření k dovolání uvedla, že spor trvá od roku 1992 a její stanovisko k věci je vyjádřeno v jejích předchozích podáních. Dovolání považuje za nedůvodné a navrhl, aby bylo odmítnuto.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení zastoupeným advokátem ve smyslu ust. § 241 odst. 1 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolá-

ní, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., je opodstatněné.

Rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze závěru, že žalovaný odpovídá za škodu vzniklou žalobkyni objektivně podle ust. § 238 obč. zák. ve znění účinném do 31. 12. 1991, neboť zaškrčení močovodu stehem založeným v jeho okolí je okolností, která způsobila žalobkyni škodu a která má původ v povaze věci při poskytnutí služby použité.

S tímto právním posouzením věci odvolacím soudem se nelze ztotožnit.

Vzhledem k ustanovení § 868 obč. zák. ve znění účinném od 1. 1. 1992 soudy správně posuzovaly nárok žalobkyně podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění zákonů č. 58/1969 Sb., č. 146/1971 Sb., č. 131/1982 Sb., č. 137/1982 Sb., č. 94/1988 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 87/1990 Sb., č. 105/1990 Sb., č. 116/1990 Sb., č. 87/1991 Sb. (dále jen obč. zák.).

Ustanovení § 238 obč. zák. je speciální úpravou odpovědnosti za škodu (ve vztahu k odpovědnosti obecné podle tehdejšího ustanovení § 421 obč. zák.), dopadající na újeji vymezený okruh činností při poskytování služeb, mezi něž se řadí i zdravotní péče. Zásadním předpokladem vzniku této odpovědnosti je, že škoda byla způsobena v důsledku právně kvalifikované události – vlivem okolností přímo vyplývajících z povahy přístroje či věci, jichž bylo použito jako prostředku při poskytnutí zdravotnické služby. Odpovědnost je dána, i když použitá věc nebyla vadná, ale byla takové povahy, že právě svou povahou zapříčinila vznik škody.

Odvolací soud na základě svého závěru o tom, jak došlo k zaškrčení močovodu, dovodil, že tato porucha byla vyvolána

okolností mající původ v povaze vlákna použitého k vytvoření stehů. Především je zřejmé, že steh nevyvolal zaškrčení močovodu svou povahou, ani svými vlastnostmi či vlastností šicího vlákna, ale tím, kam jej operátér umístil, když jím přitáhl okolní tkáň natolik, že zaškrtila močovod. Už z tohoto vyplývá, že není správný názor odvolacího soudu, že škoda byla vyvolána okolností vyplývajících z povahy použité věci ve smyslu § 238 obč. zák. ve znění tehdy účinném.

Podstatnější však je, že odvolací soud si dostatečně neujasněl, v čem spočívá poškození zdraví žalobkyně, za něž je požadována náhrada. Samotná neprůchodnost močovodu, způsobená při gynekologické operaci, není totiž tou újmou, která má být odškodněna, když náhrada je požadována za ztrátu levé ledviny, k níž došlo následkem této komplikace, která nebyla včas diagnostikována a odstraněna. Porušení právní povinnosti zdravotnického zařízení, vyplývající ze zákona č. 20/1966 Sb., tedy povinnosti postupovat v souladu se současnými poznatky lékařské vědy, a z ust. § 415 obč. zák., tedy povinnosti předcházet možnému vzniku škody na zdraví, konstatoval ve svém rozhodnutí soud prvního stupně, jsa vázán právním názorem vysloveným již v rozhodnutí odvolacího soudu ze dne 14. 6. 1999 na základě skutkového zjištění, že k nenapravitelnému poškození ledviny dochází, není-li průchod moči zjednan v určitém čase. K tomu také v daném případě došlo, když porucha, jež k tomuto výsledku vedla, byla diagnostikována nálezem urologa 16. 8. 1990, tj. 7. den po operaci, a k pokusu o obnovení průchodnosti močovodu a k operaci, při níž byla již nefunkční ledvina vyjmuta, došlo pak 11. den po operaci.

Odpovědnost za škodu způsobenou na zdraví žalobkyně není tedy dána podle § 238 obč. zák., nýbrž podle obecného

ustanovení § 421 obč. zák. Předpokladem jejího vzniku je protiprávní úkon, existence škody a vztah příčinné souvislosti mezi nimi. Porušením právní povinnosti je míněn objektivně vzniklý rozpor mezi tím, jak fyzická či právnická osoba skutečně jednala či opomenula jednat, a tím, jak jednat měla, aby dostála svým povinnostem. Má-li toto porušení povinností za následek vznik škody, je dán vztah příčinné souvislosti. Naproti tomu zavinění, jež je ve formě nevědomé nedbalosti presumováno, je charakteru subjektivního.

Pokud jde o porušení povinnosti (protiprávní úkon), ze zjištěného skutkového stavu, jenž nebyl dovolatelem napaden a jímž je soud v dovolacím řízení vázán (srov. § 241a odst. 3 a § 242 odst. 3 větu první o. s. ř.), vyplývá, že akutní zánět a ztráta ledviny byly vyvolány déle než 7 dní trvajícím neprůchodností močového žalobkyně. Bezprostřední příčinou vzniku škody (odnětí levé ledviny) nebyl tedy samotný fakt „zaškrcení“ močového, ale skutečnost, že tato porucha nebyla včas odstraněna, což způsobilo akutní zánět ledviny ústící v přímé ohrožení života žalobkyně a ztrátu funkce této ledviny. Je tedy zřejmé, že objektivně došlo k porušení povinností zdravotnického zařízení, což mělo za následek trvalé poškození zdraví žalobkyně, spočívající ve ztrátě levé ledviny. Základní předpoklady jeho odpovědnosti za škodu vzniklou žalobkyni podle § 421 obč. zák. jsou naplněny.

Odvolací soud, protože věc po právní stránce posoudil podle nesprávného ustanovení, se z hlediska § 421 odst. 3 obč. zák. věci nezabýval. V tomto směru bude třeba zhodnotit dosavadní výsledky řízení, příp. i dokazování v nezbytné míře zopakovat či doplnit za účelem posouzení, zda žalovaný prokázal, že škodlivému následku nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm bylo možné po-

žadovat. V této souvislosti ovšem nelze přehlédnout ani to, že – jak žalovaný sám v dovolání uvádí – komplikace spočívající v zaškrcení močového se u obdobných operací v určitém procentu objevují, přičemž toto riziko se zvyšuje ve složitějším terénu po předchozích operacích a onemocněných, což byl právě i případ žalobkyně.

Z uvedeného vyplývá, že rozhodnutí odvolacího soudu není z hlediska důvodu uplatněného v dovolání [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.] správné, a proto dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta za středníkem a odst. 3 věta první o. s. ř.).

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný (§ 243d odst. 1 o. s. ř.). V novém rozhodnutí o věci rozhodne soud o náhradě nákladů původního a dalšího řízení včetně řízení dovolacího (§ 243d odst. 1 o. s. ř.).

3. K počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty v případě škody na zdraví způsobené lékařským zákrokem

**§ 106 odst. 1 obč. zák.
§ 420 obč. zák.**

Z hlediska ustanovení § 106 odst. 1 obč. zák. není rozhodující, kdy se poškozený dozví o tom, jaká konkrétní chyba lékaře při lékařském zákroku zapříčinila vznik škody; stačí vědomost poškozeného, že zákrok ošetřujícího lékaře byl příčinou poškození jeho zdraví.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2891/2007
SoJ 91/2010

Z odůvodnění:

Okresní soud v Lounech rozsudkem ze dne 29. 6. 2006, č. j. 13 C 828/2005-40, zamítl žalobu na zaplacení částky 8 000 000 Kč s příslušenstvím, již se žalobkyně domáhala na náhradě škody na zdraví způsobené zanedbáním zdravotní péče při léčbě její pravé dolní končetiny, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Dospěl k závěru, že nárok žalobkyně na náhradu škody na zdraví je podle ust. § 106 odst. 1 obč. zák. promlčen. Vyšel ze zjištění, že žalobkyně se dne 3. 12. 1999 dostavila do zdravotnického zařízení žalované se zraněním pravé dolní končetiny, ošetřil ji MUDr. M. K. přiložením sádrové dlahy. Pro přetrvávající potíže byla žalobkyně dne 4. 12. 1999 operována a protože hojení rány probíhalo pomalu a komplikovaně, byla žalobkyně v dubnu a květnu 2000 vyšetřena ortopedem a bylo jí doporučeno trvalé operativní znehybnění kloubu (atrodéza), jež byla provedena 27. 6. 2000. Poslední operaci žalobkyně absolvovala dne 19. 7. 2001. Protože se žalobkyně domnívala, že za vzniklou újmu na zdraví jí odpovídá MUDr. K., který nesprávně stanovil diagnózu a následně odkládal operaci, podala dne 15. 9. 2001 na Okresním státním zastupitelství v L. „Žalobu z důvodů zanedbání a neodborné léčby p. dr. K.“ MUDr. K. byl rozsudkem Okresního soudu v Lounech ze dne 1. 12. 2004, č. j. 4 T 542/2004-190, zproštěn obžaloby. Soud dovodil, že žalobkyně nejpozději dne 15. 9. 2001, kdy sepsala podání adresované Okresnímu státnímu zastupitelství v L., v němž požadovala po MUDr. K. odškodnění 100 000 Kč, věděla, že jí byla způsobena bolest a ztíženo společenské uplatnění, i o tom, že jí újmu způsobil MUDr. K., zaměstnanec žalované. Žaloba byla podána dne 29. 6. 2005, tedy až po uplynutí dvouleté subjektivní promlčecí doby. Soud nepřisvědčil žalobkyni, že se dozvěděla o odpovědném subjektu až 18. 4. 2005, kdy se její právní

zástupce seznámil s obsahem trestního spisu. O odpovědném subjektu se totiž poškozená dozví tehdy, když získá vědomost o těch rozhodných skutkových okolnostech, které umožňují odpovědný subjekt označit. Chybné právní posouzení těchto okolností není z hlediska počátku běhu promlčecí doby rozhodné.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 29. 3. 2007, č. j. 9 Co 926/2006-81, rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku potvrdil, změnil jej ve výroku o náhradě nákladů řízení a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se s jeho právním posouzením. K námitkám v odvolání uvedl, že žalobkyně již v průběhu roku 2000 získala povědomost o tom, že lékařská péče, která jí byla poskytnuta, nebyla zcela v souladu se současnými poznatky lékařské vědy (*lege artis*), což jí vedlo k tomu, že podala na Okresním státním zastupitelství v L. „Žalobu z důvodu zanedbání a neodborné léčby p. dr. K.“. Již tato formulace svědčí o tom, že žalobkyně byla přesvědčena, že tento lékař při jejím ošetřování zanedbal její péči a léčil ji neodborně, a již v tomto podání vyčíslila výši škody. Nelze přijmout argument, že konkrétní povědomost o škodě a o tom, jakým konkrétním pochybením jí byla škoda při poskytnutí lékařské péče způsobena, se dozvěděla až z lékařských posudků vypracovaných v rámci trestního řízení, neboť není třeba, aby poškozený přesně a odborně vylíčil v žalobě pochybení při poskytnutí lékařské péče. Rovněž nelze přisvědčit žalobkyni, že se teprve z rozsudku trestního soudu dozvěděla, že odpovědným subjektem není MUDr. K., nýbrž žalovaná. V rámci trestního řízení nedošlo ke stavení běhu promlčecí doby, protože žalovaná neměla postavení poškozeného, a vznesení námítky promlčení není v rozporu s dobrými mravy.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a podává je z důvodu nesprávného právního posouzení a vady řízení ve smyslu ust. § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. Za otázku zásadního právního významu označila otázku počátku běhu subjektivní promlčecí doby v případě škody způsobené na zdraví. Odvolacímu soudu vytýká, že tuto otázku řeší v rozporu s hmotným právem a judikaturou. Poukazuje na to, že se nesprávně domnívala, že odpovědným subjektem je MUDr. K., který však jako zaměstnanec žalované odpovídat nemohl, a nevěděla, že ve skutečnosti jí za škodu odpovídá žalovaná. Pokud tedy k 15. 9. 2001 nevěděla, kdo jí za škodu odpovídá, nemohla tohoto dne začít plynout subjektivní promlčecí doba ve smyslu ust. § 106 odst. 1 obč. zák. Rozhodnou skutkovou okolností zakládající odpovědnost žalované za poškození zdraví žalobkyně bylo nesešití tibiofibulární syndesmosy, tedy vazivového spojení mezi kostí holenní a lýtkovou, přičemž o této rozhodné skutkové okolnosti se žalobkyně dozvěděla až dne 18. 4. 2005 z revizního znaleckého posudku vypracovaného v rámci trestního řízení. Nesouhlasí s názorem, že chybné právní posouzení osoby škůdce není z hlediska počátku běhu subjektivní promlčecí doby rozhodné. Dále namítá, že soud prvního stupně v odůvodnění svého rozhodnutí se nezabýval rozhodnými skutkovými okolnostmi, jež zakládají nárok na náhradu škody, a odvolací soud se dopustil vady řízení, když rozsudek soudu prvního stupně pro nepřezkoumatelnost nezrušil. Dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu a rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že se nelze ztotožnit s názorem žalobkyně, že rozhodné skutkové okolnosti

zakládající odpovědnost žalované se dověděla až dne 18. 4. 2005 z revizního znaleckého posudku. O vzniklé škodě měla vědomost již v době, kdy podávala trestní oznámení na ošetřujícího lékaře. Navrhla, aby dovolací soud dovolání zamítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 odst. 1 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. pro zásadní právní význam otázky vymezení rozhodných skutkových okolností pro stanovení počátku běhu subjektivní promlčecí doby k uplatnění nároku na náhradu škody na zdraví, neboť tato otázka nebyla dosud dovolacím soudem na obdobném skutkovém základě řešena. Vzhledem k tomu, že dovoláním napadený rozsudek byl vydán dne 29. 3. 2007, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 7. 2009 – srov. bod 12. čl. II zákona č. 7/2009 Sb.).

Podle ust. § 106 odst. 1 obč. zák. se právo na náhradu škody promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá.

Obě podmínky stanovené pro počátek běhu subjektivní promlčecí lhůty pro uplatnění nároku na náhradu škody na zdraví, tj. vědomost o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá, musí být splněny kumulativně. Jak již dříve dovodila judikatura, o osobě, která odpovídá za vzniklou škodu, se poškozený dozví, jakmile obdrží informaci, na jejímž základě si může učinit úsudek o osobě konkrétního škůdce, tedy jakmile získá vědomost o skutkových okolnostech, které jsou způsobitelné takový závěr o možné odpovědnosti určitého sub-

jektu učinit. Nemusí jít přímo o zjištění, postačuje, aby skutkové okolnosti, kterými poškozený disponuje, mohly vést k závěru o vymezení odpovědného subjektu (nejde tedy o nezpochybnitelnou jistotu v určení odpovědné osoby). Vědomost poškozeného o tom, kdo za škodu odpovídá, není naplněna již na základě pouhého podezření či předpokladu, avšak na druhé straně není rozhodující, kdy na základě určitých skutkových okolností, o nichž prokazatelně věděl, si utvořil právní závěr o odpovědnosti určité osoby či o důvodnosti a výši svého nároku (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2003, sp. zn. 21 Cdo 210/2003, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2423/2006, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2003, sp. zn. 25 Cdo 871/2002). Jestliže žalobkyně věděla, že příčinou poškození jejího zdraví byl postup lékaře, pracujícího v nemocnici, v níž byla po úrazu ošetřena, měla vědomost právě o těch skutkových okolnostech, jež umožňují učinit právní závěr o subjektu odpovědném za škodu.

Nelze přisvědčit názoru v dovolání, že teprve z revizního znaleckého posudku vypracovaného v rámci trestního řízení se žalobkyně dozvěděla rozhodné skutkové okolnosti zakládající odpovědnost žalované, tedy to, že příčinou poškození jejího zdraví bylo nesešití tibiofibulární syndromy mezi kostí holenní a lýtkovou. Z hlediska ust. § 106 odst. 1 obč. zák. není totiž rozhodující, kdy se poškozený dozví o tom, jakým konkrétním úkonem či opomenutím bylo poškozeno jeho zdraví, tedy kdy je po odborné stránce objasněno, které konkrétní pochybení zdravotnického personálu při ošetření či zákroku způsobilo škodlivý následek, za nějž je požadována náhrada; stačí vědomost, že zákrok ošetřujícího lékaře byl příčinou poškození jeho zdraví.

Námítka vady řízení před odvolacím soudem v souvislosti s nepřezkoumatel-

ností rozsudku soudu prvního stupně není důvodná. Skutkové zjištění ohledně počátku běhu subjektivní promlčecí doby soud čerpal ze spisu Okresního soudu v Lounech, sp. zn. 4 T 542/2004, konkrétně z podání žalobkyně nazvaného „Žaloba z důvodu zanedbání a neodborné léčby p. dr. K.“, a z tohoto pohledu nelze vytknout nepřezkoumatelnost rozhodnutí ústící ve vadu řízení, která by měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Pokud jde o námitku nedostatku skutkových zjištění o okolnostech, jež zakládají nárok na náhradu škody, lze poukázat na ustálenou judikaturu, podle níž soud z důvodu promlčení zamítne žalobu i v případě, že zatím není prokázána odpovědnost žalovaného za škodu nebo výše škody (srov. rozhodnutí publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 29/1983).

Protože rozhodnutí odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů správné, Nejvyšší soud dovolání žalobkyně podle § 243b odst. 2 o. s. ř. zamítl.

4. K otázce solidární odpovědnosti při škodě na zdraví způsobené jednak fyzickým napadením, jednak nesprávným postupem při léčbě poškozeného

§ 420, 438 obč. zák.

K založení obecné odpovědnosti za škodu stačí, je-li porušení právní povinnosti jednou z příčin vzniku škody, a to důležitou, podstatnou a značnou, a nelze ji vylučovat jen proto, že toto jednání či opomenutí dovršilo již stávající nepříznivý zdravotní stav poškozeného, způsobený v daném případě fyzickým napadením. Pokud při poskytování ošetření žalobci v nemocnici došlo k zanedbání lékařské péče a škoda, jež jako trvalý ná-

sledek zhmoždění a otoku mozku vznikla na zdraví žalobce, je s tím v příčinné souvislosti, neboť kdyby nebyla tak dlouhá prodleva mezi okamžikem, kdy došlo u žalobce k příznakům otoku mozku, a rozhodnutím o jeho přeložení na odborné pracoviště, nemusela by vzniknout škoda žalobci buď vůbec nebo by následky na zdraví žalobce nebyly tak závažné.

Podle § 438 odst. 1 obč. zák. způsobí-li škodu více škůdců, odpovídají za ni společně a nerozdílně. V odůvodněných případech může soud rozhodnout, že ti, kteří škodu způsobili, odpovídají za ni podle své účasti na způsobení škody (odst. 2). Úprava společné odpovědnosti více osob odpovědných za škodu vychází ze zásady solidární, která má obecnou platnost pro všechny případy a vztahuje se nejen na případy, kdy škůdci způsobili škodu společným jednáním, ale i na případy, kdy jednotliví škůdci odpovídají na základě odlišných principů. Dílčí odpovědnost může být sice stanovena rozhodnutím soudu, avšak jen v odůvodněných případech, a to v závislosti na jejich „účasti na způsobení škody“. Při škodě způsobené více subjekty dává zákon přednost pravidlu společné a nerozdílné odpovědnosti vůči poškozenému (§ 438 obč. zák.) s tím, že ve vzájemném poměru se škůdci vypořádají podle účasti na způsobení škody (§ 439 obč. zák.).

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. 25 Cdo 5/2006
ASPI JUD105547CZ

Z odůvodnění:

Žalobce se domáhal náhrady škody na zdraví proti prvnímu žalovanému, který ho dne 23. 2. 1992 fyzicky napadl, a proti druhé žalované – N. s a. č. v K. H., která podle jeho tvrzení následnou léčbu jeho zranění zanedbala.

Okresní soud v Kutné Hoře mezitím- ním rozsudkem ze dne 15. 9. 2004, č. j. 3 C 53/95-263, rozhodl, že základ nároku vůči prvnímu žalovanému je opodstatněný v plném rozsahu, dále že základ nároku vůči druhé žalované není opodstatněný, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že první žalovaný byl rozsudkem Okresního soudu v Kutné Hoře ze dne 9. 7. 1998 uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 a 2 písm. c) tr. zák., jehož se dopustil tím, že dne 23. 2. 1992 okolo 0.10 hod. před restaurací L. v K. H. fyzicky napadl žalobce, srazil ho ranou ruky na zem, v důsledku čehož žalobce utrpěl zranění spočívající ve zlomenině levé spánkové kosti s rozsáhlým krevním výronem. Žalobce byl převezen do nemocničního zařízení druhé žalované, vyšetřen službu konajícím lékařem a umístěn na jednotku intenzivní péče, kde po rentgenu hlavy byl v pravidelných intervalech sledován. V 5 hod. ráno došlo ke zhoršení jeho zdravotního stavu (rozvoj pravostranné lateralizace s mydriasiou vlevo), byly mu proto podány protiedémové léky a indikováno vyšetření neurologem, které se uskutečnilo s odkladem asi tří hodin, a neurolog doporučil transport pacienta na specializované pracoviště. Žalobce byl pak letecky převezen nejprve do nemocnice na B. k vyšetření CT a poté do nemocnice ve S., kde byl téhož dne operován. Soud na základě dokazování, zejména znaleckého, dospěl k závěru, že do 5. hodiny ranní bylo postupováno v léčbě pacienta správně a rovněž správně bylo zvoleno vyšetření neurologem, i když bylo provedeno s prodlevou tří hodin. Optimálním postupem po 5. hod. by byl okamžitý převoz pacienta na specializované pracoviště, avšak zvolený postup nelze jednoznačně hodnotit jako zanedbání lékařské péče. Soud dovodil, že nebylo prokázáno, že by zdravotní personál nemocnice postupoval *non lege artis*. Přestože časová prodleva (od 5. hod. do 8. hod) v odeslání pacienta

na specializované vyšetření, která byla za příčiněna čekáním na neurologické vyšetření, nebyla optimální, nelze ji ošetřujícímu lékaři vytýkat, neboť se jednalo o „omyl v dobré víře“. Chybějící kompletní zdravotní dokumentace žalobce nemůže být k tíži druhé žalované, neboť nebylo v řízení prokázáno, že by ztrátu dokumentace způsobila. Žalovaná nemocnice při poskytování zdravotní péče žalobci využila všechny své personální a přístrojové možnosti.

K odvolání žalobce Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 24. 8. 2005, č. j. 25 Co 1/2005-295, změnil rozsudek okresního soudu v zamítavém výroku ve vztahu k druhé žalované tak, že základ žalobního nároku je dán v plném rozsahu a že o výši nároku bude rozhodnuto konečným rozsudkem, a v závislých výrociích o nákladech řízení rozsudek zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení. Vycházel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, dokazování doplnil listinnými důkazy a z fotokopie lékařské přijímací zprávy nemocnice ve S. mimo jiné zjistil, že vyšetření žalobce neurologem se uskutečnilo v 9.30 hod. Protože prodleva mezi okamžikem, kdy se u žalobce projeví příznaky otoku mozku, a vyšetřením neurologa byla delší, trvající čtyři a půl hodiny, odvolací soud ji hodnotil jako zanedbání lékařské péče s tím, že není rozhodné, konkrétně která skutečnost byla důvodem tohoto zpoždění. Za zpoždění v léčbě odpovídá druhá žalovaná, neboť je způsobili její zaměstnanci, kteří nevěnovali dostatečnou pozornost závažnosti příznaků pacienta a po zhoršení jeho zdravotního stavu otáleli s jeho přeložením na odborné pracoviště. Škoda na zdraví žalobce, spočívající v trvalých následcích způsobených otokem mozku, je v příčinné souvislosti s tímto pochybením, neboť nebyl tak dlouhého časového odstupu od příznaků otoku mozku do rozhodnutí o přeložení žalobce na odborné

pracoviště, nemusela by škoda vzniknout vůbec nebo by následky na zdraví žalobce nebyly tak závažné, když právě rychlost náležitě lékařské péče včetně operativního zákroku je v případě otoku mozku rozhodující. Soud proto uzavřel, že i druhá žalovaná odpovídá za škodu způsobenou žalobci podle § 420 odst. 1 a 2 obč. zák., a s odkazem na § 438 odst. 1 obč. zák. stanovil solidární povinnost obou žalovaných k náhradě škody.

Proti výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž byl ve vztahu k ní rozsudek soudu prvního stupně změněn, podala druhá žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovoduje z „ust. § 238 odst. 1 o. s. ř.“, a které podává z důvodu podle „ust. § 241 a odst. 2 písm. b) a d) o. s. ř.“. Namítá, že na základě listinného důkazu – kopie lékařské zprávy V. n. ve S. nelze změnit rozsudek v její neprospěch, když ve věci byly dvěma lékařskými fakultami vypracovány dva znalecké posudky, které jednoznačně vyloučily zaviněné porušení právní povinnosti druhé žalované. Odvolacímu soudu vytýká nesprávné právní posouzení věci, neboť byla stanovena solidární odpovědnost obou žalovaných podle § 438 odst. 1 obč. zák., a nikoliv podle poměru zavinění na vzniklé škodě. Navrhla, aby dovolací soud rozsudek v napadené části změnil tak, „že základ žalobního nároku vůči druhému žalovanému není dán“.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu ust. § 241 o. s. ř., věc projednal podle ust. § 242 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., není opodstatněné.

Dovolatelka namítá, že odvolací soud dospěl k odlišnému skutkovému závěru než soud prvního stupně, a nevycházel ze

závěrů znaleckých posudků. K námitce, že znalecké posudky, které byly v řízení vypracovány, vyloučily porušení právních povinností žalované, je třeba především říci, že po odborné stránce oba znalecké ústavy učinily závěr, že prodleva mezi příznaky otoku mozku žalobce, jež se projeví kolem 5. hodiny ranní, až do provedení neurologického vyšetření, jež indikovalo okamžitý převoz pacienta, není sice optimální, k určitému zpoždění došlo, avšak postup lékaře, který se rozhodl po 5. hodině vyčkat další tři hodiny, nelze hodnotit jako jednoznačné zanedbání lékařské péče. Z obsahu obou znaleckých posudků se opakovaně podává, že znalci neměli k dispozici zdravotnickou dokumentaci žalobce, uvedli, že ji nelze získat a že jsou odkázáni na výpovědi svědků, získané s dlouhým odstupem po předmětném úrazu. Jejich závěr, že postup v antiedematózní léčbě žalobce není přímým porušením povinností žalované nemocnice, vychází z předpokladu, že šlo o prodlevu trvající tři hodiny, a právě k tomuto údaji se váže.

Podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. lze dovolání podat z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

O nesprávné skutkové zjištění ve smyslu uvedeného ustanovení se jedná v případě, že soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nevyplynuly ani jinak nevyšly v řízení najevo, anebo naopak pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány. Skutkové zjištění nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování tehdy, týká-li se skutečností, které byly významné pro posouzení věci z hlediska hmotného práva.

Ve smyslu § 125 o. s. ř. za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci. Vzhledem k tomu, že zdravotní

dokumentace ohledně léčby žalobce ve zdravotnickém zařízení žalované se nedochovala, časové údaje, které podle závěrů znalců mají z hlediska vzniku trvalých následků otoku mozku rozhodující úlohu, nebylo možno z originálních záznamů nemocnice zjistit, a byly tak k dispozici pouze údaje svědků, získané s velkým časovým odstupem. Za této situace nelze odvolacímu soudu vytýkat, doplnil-li dokazování a vzal-li za prokázáno z kopie přijímací zprávy z nemocničního zařízení, do něhož byl poškozený po zhoršení zdravotního stavu převezen, a která vycházela z později ztracené zdravotní dokumentace druhé žalované, že vyšetření neurologem se uskutečnilo v 9.30 hod., takže časová prodleva mezi zhoršením stavu pacienta a následným odborným vyšetřením, jež indikovalo převoz na jiné pracoviště, byla příliš dlouhá. Právě s ohledem na obsah v tomto řízení podaných znaleckých posudků soud hodnotil tento postup jako zanedbání lékařské péče, neboť rychlost léčby při tomto druhu zdravotních obtíží hraje rozhodující roli pro vznik trvalých následků, a otok mozku je život ohrožující stav. Vzhledem k neexistenci zdravotnické dokumentace byla tato písemná lékařská zpráva jediným objektivním dokladem o průběhu léčby v žalované nemocnici a zejména o časovém sledu péče o žalobce v tomto zařízení. Ostatní časový údaj v písemném dokladu je v souladu s údajem informovaných zástupců zpracovatele znaleckého posudku prof. M. H., CSc., a prof. MUDr. K. U., CSc., v jejich výpovědi.

V dané věci nejde tedy o situaci, že by odvolací soud neměl pro své zjištění skutkový podklad nebo že by vzal za zjištěno něco, co z provedených důkazů nevyplyvá, nebo naopak přehlédl rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo, a v hodnocení důkazů odvolacím soudem nelze ani spatřovat logický rozpor.

K založení obecné odpovědnosti za škodu stačí, je-li porušení právní povinnosti jednou z příčin vzniku škody, a to důležitou, podstatnou a značnou, a nelze ji vyloučovat jen proto, že toto jednání či opomenutí dovršilo již stávající nepříznivý zdravotní stav poškozeného, způsobený v daném případě fyzickým napadením ze strany prvního žalovaného. Rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze závěru, že při poskytování ošetření žalobci v žalované nemocnici došlo k zanedbání lékařské péče a že škoda, jež jako trvalý následek zhmoždění a otoku mozku vznikla na zdraví žalobce, je s tím v příčinné souvislosti, neboť kdyby nebyla tak dlouhá prodleva mezi okamžikem, kdy došlo u žalobce k příznakům otoku mozku, a rozhodnutím o jeho přeložení na odborné pracoviště, nemusela by vzniknout škoda žalobci buď vůbec nebo by následky na zdraví žalobce nebyly tak závažné. Tento závěr vyplývá z obsahu znaleckých posudků.

Dovolatelce nelze přisvědčit, že odpovědnost za škodu žalovaných měla být stanovena podle poměru zavinění na vzniklé škodě. Podle § 438 odst. 1 obč. zák. způsobí-li škodu více škůdců, odpovídají za ni společně a nerozdílně. V odůvodněných případech může soud rozhodnout, že ti, kteří škodu způsobili, odpovídají za ni podle své účasti na způsobení škody (odst. 2). Úprava společné odpovědnosti více osob odpovědných za škodu vychází ze zásady solidární, která má obecnou platnost pro všechny případy a vztahuje se nejen na případy, kdy škůdci způsobili škodu společným jednáním, ale i na případy, kdy jednotliví škůdci odpovídají na základě odlišných principů. Dílčí odpovědnost může být sice stanovena rozhodnutím soudu, avšak jen v odůvodněných případech, a to v závislosti na jejich „účasti na způsobení škody“. Důvody pro založení dílčí odpovědnosti odvolací soud v dané věci neshledal a netrvdí je ostatně ani do-

volatelka, nehledě k tomu, že kritériem dělené odpovědnosti není míra zavinění každého z nich, nýbrž jejich „účast na způsobení škody“, což je pojem širší než míra zavinění. Při škodě způsobené více subjekty dává zákon přednost pravidlu společné a nerozdílné odpovědnosti vůči poškozenému (§ 438 obč. zák.) s tím, že ve vzájemném poměru se škůdci vypořádají podle účasti na způsobení škody (§ 439 obč. zák.).

Jak vyplývá ze shora uvedeného, rozhodnutí odvolacího soudu je z hlediska námitek uplatněných v dovolání správné. Nejvyšší soud proto dovolání druhé žalované podle ust. § 243b odst. 2, věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

5. K odpovědnosti za zdravotní péči ve výkonu trestu odnětí svobody

§ 420 obč. zák.

§ 13 zák. č. 82/1998 Sb.

Pokud se výhrady týkají správnosti postupu ošetřujících lékařů, pak směřují proti zjištění skutkového stavu. Zde je rozhodující zjištění, že byla poskytnuta odpovídající lékařská péče, jejíž možností nepříznivě ovlivnil svým přístupem sám poškozený.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2007, sp. zn. 25 Cdo 362/2006
ASPI JUD98887CZ

Z odůvodnění:

Okresní soud v Jičíně rozsudkem ze dne 7. 4. 2005, č. j. 4 C 276/2002-172, zamítl žalobu na zaplacení částky 10 000 000 Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobce byl ve výkonu trestu odnětí svobody umístěn

v cele s dalšími 9 spoluvězni a dne 28. 1. 2001 v 19.30 hodin utrpěl úraz tak, že při slézání z patrového lůžka se mu zachytila noha o železnu stěnu postele, v důsledku toho přepadl přes lůžko a zlomil si kotník pravé nohy. Ačkoli ve věznici funguje nepřetržitá lékařská pohotovost, žalobce nezavolal dozorce a od spoluvězňů si na noc vyžádal léky tlumící bolest. Druhého dne ráno byl přenesen na ošetrovnu, kde mu byla poskytnuta nezbytná péče, a jelikož bylo ze strany ošetřujícího lékaře konstatováno, že v důsledku požití nadměrného množství analgetik je žalobce těžce intoxikován, k převozu do Nemocnice v J. na rentgenové vyšetření došlo až dalšího dne, tj. 30. 1. 2001. Poté žalobce podstoupil operaci poraněné nohy s následnou rehabilitací, po dobu pracovní neschopnosti pobíral dávky nemocenského pojištění. Takto zjištěný skutkový stav soud prvního stupně podřadil pod ustanovení § 420 obč. zák. a dospěl k závěru, že nebylo zjištěno protiprávní jednání žalované ani příčinná souvislost mezi jejím jednáním a vznikem škody (úrazem žalobce), a že tedy předpoklady odpovědnosti za škodu na zdraví dány nejsou. V době úrazu splňovala předmětná cela všechny požadavky podle tehdy platných a účinných obecně závazných právních předpisů a interních předpisů, tj. zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, a rozkazu ministra spravedlnosti č. 20/1977, o hygienické a protiepidemické péči ve Sboru nápravné výchovy ČSR, nápravně-výchovných ústavech a věznicích, konkrétně šlo o požadavek světlé výšky místnosti 2,8 m a kubaturu 7 m³ na jednu osobu, vyžadovaná pro umístění patrových lůžek. Soud dále neshledal ani pochybení ze strany ošetřujících lékařů, neboť ve věznici v době úrazu řádně fungovala lékařská pohotovost a provádění eskorty za účelem převozu ža-

lobce bylo plně v souladu s nařízením generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 23.

K odvolání žalobce Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 19. 10. 2005, č. j. 25 Co 259/2005-198, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se zcela ztotožnil se skutkovými zjištěními a právními závěry soudu prvního stupně a neshledal, že by se žalovaná svým jednáním dopustila porušení právních povinností, „ať už tím, že by nevytvořila žalobci podmínky pro ubytování na cele, či tím, že by mu nezajistila zdravotní péči v rozsahu a za podmínek stanovených zákonem s přihlédnutím k omezením vyplývajícím z účelu trestu“. Rozměry předmětné cely i její vybavení odpovídaly právním předpisům účinným k okamžiku vzniku úrazu a obecná námitka žalobce o „přetíženosti českých věznic“ není pro posouzení věci významná, neboť „směrodatný byl stav cely, v níž žalobce utrpěl úraz“. Rovněž neobstojí ani žalobcovo tvrzení, že mu žalovaná vzápětí po vzniku úrazu neposkytla řádnou zdravotní péči, neboť průběh vyšetření narušil sám žalobce tím, že se k vyšetření dostavil ve stavu lékové intoxikace, za což mu byl ostatně uložen i kázeňský trest.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a za otázku zásadního právního významu napadeného rozhodnutí považuje „posouzení toho, zda je možné, aby se kdokoliv mohl vyvinut z objektivní odpovědnosti za škodu na zdraví pouze na základě toho, že zde neexistuje právní norma, která by obsahovala takovou úpravu podmínek ubytování odsouzených osob, které byly nepochybně porušeny, aniž by se soud zabýval tím, zda skutečné podmínky na dané cele byly v rozhodný okamžik z hlediska zdra-

ví tam umístěných osob vyhovující“; když následně byla tato norma přijata v podobě novely vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody. Namítá, že k úrazu došlo v důsledku nevyhovujících podmínek na cele, tj. v důsledku přeplněné cely došlo k „vydýchání“ vzduchu a ztrátě rovnováhy žalobce při vstávání z lůžka, a trvá na tom, že věznice V. byla „v rozhodném období přeplněna“ a právě z nedostatku místa byla ve věznici učiněna opatření spočívající v umístění patrových lůžek, čímž došlo k porušení příslušných právních předpisů, i když „žalobci není známo, jakým způsobem jsou stanovena kritéria kapacity věznic“ (je však přesvědčen, že – vycházejí z „publikací zabývajících se obsazením věznic“ – i v době úrazu platilo kritérium plochy 4 m² na osobu). Soud však návrhu na provedení důkazu místním šetřením za účelem zjištění rozměrů cely a znaleckým posudkem znalce z oboru zdravotnictví, který by posoudil podmínky na dané cele, nevyhověl. Žalobce dále zpochybňuje správnost postupu ošetřujících lékařů, ten „vedl k zásadnímu zhoršení jeho zdravotního stavu“ (bezodkladné neprovedení RTG snímku poraněné končetiny, nezajištění převozu žalobce na nezbytné vyšetření, nevhodné použití Kramerovy dlahy) a „je rovněž v rozporu s ustanovením čl. 31 Listiny, kdy každý má právo na ochranu zdraví, jakož i § 2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, dle kterého se s odsouzenými ve výkonu trestu musí jednat tak, aby bylo zachováno jejich zdraví“; tato skutečnost „zcela nepochybně vyplývá ze zdravotní dokumentace“, což však soud v napadeném rozsudku pomíjí. Dále namítá, že v důsledku neodborného posouzení jeho zdravotního stavu došlo k ukončení pracovního poměru ve věznici a vzniku škody v podobě ušlého výdělků. Jelikož byly rozsudky soudů obou stupňů vydány na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu,

trvá na doplnění dokazování a navrhuje, aby dovolací soud zrušil oba uvedené rozsudky a věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou – účastníkem řízení, dospěl k závěru, že dovolání směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podle § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [písm. a)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [písm. b)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [písm. c)]. Podle odstavce 3 tohoto ustanovení rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Žalobce dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu ve věci samé, jímž byl

rozsudek soudu prvního stupně potvrzen, aniž mu předcházelo zrušující usnesení odvolacího soudu; přípustnost dovolání lze proto posuzovat pouze podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Dovolání může být podle tohoto ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění, přípustnost dovolání neumožňují) a jde-li zároveň o právní otázku zásadního významu. Přípustnost dovolání není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam; přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Žalobce v dovolání uvedl, že odvolací soud posoudil nesprávně otázku odpovědnosti žalované a dospěl k nesprávnému rozhodnutí; uplatňuje tedy dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. (rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci). Z vyličení důvodů dovolání ovšem vyplývá, že dovolatel nesouhlasí především s tím, jak soudy obou stupňů zjistily skutkový stav v projednávané věci; tvrdí totiž, že z provedených důkazů skutkový stav nebyl zjištěn dostatečně a správně a nebyl pak správně posouzen po právní stránce, a to při posouzení odpovědnosti žalované za vznik úrazu, jakož i za nedostatky lékařského postupu, jež následoval po zranění žalobce. Brojí proti závěrům soudů obou stupňů o nenaplnění předpokladů odpovědnosti žalované podle § 420 obč. zák., neboť nebylo prokázáno protiprávní jednání ani příčinná souvislost mezi jedním žalované a vznikem škody na straně žalobce. I když odvolací soud neposuzoval předmětný odpovědnostní vztah podle § 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu ve-

řejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, nýbrž podle občanského zákoníku, jsou jeho závěry o tom, že žalovaná neporušila právní povinnosti stran rozměrů a vybavení cely, použitelné i pro posouzení, zda šlo ze strany věznice o nesprávný úřední postup.

V této souvislosti dovolatel, ač ohledně vzniku škody poukazuje na obecný stav přeplněnosti věznic v České republice, vytýká nedůvodně odvolacímu soudu, že se nezabýval tím, zda konkrétní podmínky na cele byly vyhovující; z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu (stejně tak i soudu prvního stupně) je však naopak zřejmé, že právě zjištění, zda dané poměry na cele odpovídaly předpisům, představovalo stěžejní argumentaci použitou v rozhodnutí. Soudy obou stupňů zjistily rozměry cely i její vybavení a shledaly je v souladu s tehdy účinnými předpisy. Poměruje-li se správnost úředního postupu ve smyslu ustanovení § 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. souladem počínání orgánu státu s normami upravujícími jeho činnost, je zřejmé, že rozhodnutí odvolacího soudu není v této otázce v rozporu s hmotným právem ani s ustálenou judikaturou soudů, a nemá proto po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř.

Výhrady dovolatele jsou dále vedeny proti závěrům soudů o správnosti postupu ošetřujících lékařů; přesvědčení dovolatele o jejich postupu *non lege artis* směřuje proti zjištění skutkového stavu, které vychází z toho, že dovolateli byla poskytnuta odpovídající lékařská péče, jejíž možnosti nepříznivě ovlivnil svým přístupem sám poškozený. V tomto směru dovolatel předkládá vlastní verzi skutkového stavu významného pro rozhodnutí ve věci, aniž by formuloval právní otázku, která má zásadní význam jak pro rozhodnutí v této věci, tak pro rozhodovací činnost soudů vůbec. Namítaná okolnost, že rozsudek odvolací-

ho soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (srov. ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř.), přitom přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. založit nemůže.

Žalobce v dovolání trvá na doplnění dokazování s tím, že nebylo vyhověno jeho návrhům na provedení místního šetření za účelem zjištění rozměrů cely a vypracování znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, který by posoudil podmínky na cele. V tomto směru dovolací soud podotýká, že dokazování provádí toliko k prokázání důvodů dovolání (srov. ustanovení § 243a odst. 2 o. s. ř.), nikoli k objasnění skutkového stavu.

Z uvedeného vyplývá, že dovolání žalobce směřuje proti rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný; Nejvyšší soud ČR je proto podle ustanovení § 243b odst. 5 věty první a § 218 písm. c) o. s. ř. odmítl.

6. K přípustnosti dovolání v důsledku neprovedení navrženého důkazu – znaleckého posudku. K odpovědnosti za neprovedení testu na lymfskou boreliózu

§ 420 obč. zák.
§ 241a o. s. ř.

Namítá-li dovolatelka, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, spočívající v neprovedení navržených důkazů, uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., jímž přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1

písm. c) o. s. ř. rovněž založit nelze, nezahrnuje-li tvrzená vada řízení otázku zásadního právního významu. Již proto nepřichází v úvahu provedení důkazu navrhovaného dovolatelkou k prokázání uplatněného dovolacího důvodu. Nehledě k tomu, provedení důkazu, jež neprovedl odvolací soud a jenž má sloužit ke zjištění skutečnosti, zda žalobkyně onemocněla lymfskou boreliózou (přičemž tuto skutečnost odvolací soud označil pro posouzení odpovědnosti za škodu jako irelevantní), není ani způsobilé prokázat existenci vady řízení jako dovolacího důvodu ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 790/2009
ASPI JUD184667CZ

Z odůvodnění:

Žalobkyně se po žalované domáhala náhrady škody na zdraví, konkrétně bolestného ve výši 300 000 Kč, náhrady za ztížení společenského uplatnění ve výši 700 000 Kč a náhrady nákladů účelně vynaložených na léčení ve výši 10 362 Kč s příslušenstvím. Škoda jí měla vzniknout nesprávným postupem lékaře-zaměstnance žalovaného zdravotnického zařízení.

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 26. 10. 2007, č. j. 18 C 17/2006-83, zamítl žalobu na zaplacení 1 010 362 Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobkyně poté, co dne 29. 7. 2000 našla na svém těle 20 zakousnutých klíšťat, které odstranila, dne 31. 7. 2000 navštívila žalované zdravotnické zařízení a požádala o kontrolu a odběr krve zaměřený na diagnostiku lymfské boreliózy. Ošetřující lékař vzhledem k inkubační době od krevních testů upustil a poučil žalobkyni o příznacích lymfské boreliózy a o tom, že pokud by na

testech trvala, budou provedeny za přímou úhradu. Dne 6. 11. 2000 se žalobkyně nechala u žalované očkovat proti chřipce. Po mimořádných pracovních a soukromých problémech navštívila žalobkyně opakovaně dne 15. 2. 2001 a dne 1. 3. 2001 ošetřujícího lékaře a stěžovala si na problémy se spánkem, třes rukou, zvýšený tlak, potivost a bolest hlavy, byly jí předepsány utišující léky a byl jí doporučen psycholog. Po úporných bolestech hlavy a trvajících uvedených problémech navštívila žalobkyně ošetřujícího lékaře dne 22. 3. 2001, kdy jí bylo doporučeno vyšetření neurologem, jehož výsledky však byly negativní, a jelikož potíže přetrvávaly, byl jí doporučen psychiatr. Psychiatricka po zmínce o klíšťatech nechala provést krevní testy na lymskou boreliózu a následně žalobkyni nasadila antibiotika a čtyři roky ji léčila. Soud na základě provedeného dokazování, zejména znaleckých posudků, dospěl k závěru, že ošetřující lékař žalované postupoval v souladu s dostupnými poznatky lékařské vědy, jakož i v souladu s profesními povinnostmi praktického lékaře, tedy žádnou právní povinnost neporušil. Zda byla či nebyla žalobkyně nakažena lymskou boreliózou, není pro posouzení odpovědnosti žalované podstatné, podstatné je, zda ošetřující lékař postupoval tak, jak měl, a nic nezanedbával, což, jak plyne ze závěrů znaleckého posudku, učinil. Soud uzavřel, že žalobkyně vykazovala pro nakažení boreliózou zcela nespecifické příznaky, ani její současný zdravotní stav neukazuje na chronickou boreliózu a i kdyby testy provedené v současnosti potvrdily nakažení boreliózou, neprokazovalo by to nakažení z července roku 2000, ale kdykoliv v minulosti.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 18. 9. 2008, č. j. 53 Co 129,133/2008-116, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se zcela ztotožnil

s právními závěry soudu prvního stupně a dodal, že vzhledem k obsahu spisu byly důkazní návrhy soudem prvního stupně správně zamítnuty pro jejich nadbytečnost. Dovodil, že ošetřující lékař žalované se nedopustil porušení žádné právní povinnosti, které by bylo v příčinné souvislosti s žalobkyní tvrzenou škodou. Ošetřující lékař poučil žalobkyni dostatečným způsobem a vzhledem k inkubační době neměl povinnost provést testy ke zjištění boreliózy, které by byly v tu dobu zbytečné. Z jednoznačných závěrů znaleckého posudku vyplývá, že ošetřující lékař podle současných poznatků medicíny v žádném z kroků, jimiž se na léčbě žalobkyně podílel, nepochybil. Odvolací soud uzavřel, že odpovědnost žalované v dané věci podle § 420 odst. 1 a 2 obč. zák. nepřichází pro nedostatek porušení právní povinnosti žalovanou v úvahu a nic nenasvědčuje ani porušení prevenční povinnosti žalované podle § 415 obč. zák.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, které považuje za přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a v němž odvolacímu soudu vytýká, že řízení je postiženo vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Za závažnou vadu řízení považuje dovolatelka zejména skutečnost, že nebylo na její návrh vyčkáno na výsledky provedené lumbální punkce. Dovolatelka zásadní právní význam spatřuje v otázce odborného vyšetření, které je nezbytné ke zjišťování skutečného stavu věci, tedy ke zjištění lymské boreliózy. Namítá, že i přes pochybnosti vznesené v odvolacím řízení proti lékařskému posudku nedošlo v rozporu s § 127 odst. 1 o. s. ř. k výsledku neurologa, ani lékaře z oboru soudního lékařství, ale pouze specialisty na infekční nemoci, a to zvláště když nešlo o společný posudek několika znalců. Domnívá se, že jelikož nebyly odstraněny pochybnosti o správnosti znaleckého posudku, mělo

být přistoupeno podle § 127 odst. 2 o. s. ř. k přezkoumání posudku jiným znalcem. K prokázání dovolacího důvodu dovolatelka navrhla důkaz výsledky laboratorního vyšetření, jehož provedení odvolací soud nevyčkal a které potvrdily její onemocnění lymfskou boreliózou. Navrhla, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření k dovolání žalobkyně navrhla, aby dovolací soud dovolání jako nepřipustné odmítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou – účastníkem řízení, řádně zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 odst. 1 a 4 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není tento mimořádný oprávněný prostředek připustný.

Připustnost dovolání proti rozsudku, kterým odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, upravuje ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) a c) o. s. ř. O případ uvedený v § 237 odst. 1 o. s. ř. pod písmenem b) v daném případě nejde, jelikož jím nebylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil, tedy Nejvyšší soud zkoumal připustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována roz-

dílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Pokud dovolatelka zpochybňuje hodnocení důkazu, tj. znaleckého posudku vypracovaného znaleckým ústavem, nejedná se o námitky proti právnímu posouzení, nýbrž proti skutkovému zjištění. Nesprávné skutkové zjištění zakládá dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř., uplatnění tohoto dovolacího důvodu však připustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. nezakládá (srov. např. č. 8/1994 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) a vzhledem k tomu, že dovolání není přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) ani písm. b) o. s. ř., nelze tento dovolací důvod v dovolacím řízení úspěšně uplatnit.

Namítá-li dovolatelka, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, spočívající v neprovedení navržených důkazů, uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., jímž připustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. rovněž založit nelze, nezahrnuje-li tvrzená vada řízení otázku zásadního právního významu. Již proto nepřichází v úvahu provedení důkazu navrhovaného dovolatelkou k prokázání uplatněného dovolacího důvodu. Nehledě k tomu, provedení důkazu, jež neprovedl odvolací soud a jenž má sloužit ke zjištění skutečnosti, zda žalobkyně onemocněla lymfskou boreliózou (příčemž tuto skutečnost odvolací soud označil pro posouzení odpovědnosti za škodu jako irelevantní), není ani způsobitelné prokázat existenci vady řízení jako dovolacího důvodu ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Jelikož ze shora uvedených důvodů nelze napadené rozhodnutí považovat za zásadně právně významné ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., Nejvyšší soud dovolání podle § 243b odst. 5 věty první a § 218 písm. c) o. s. ř. odmítl.

7. K odpovědnosti za škodu v případě trestného činu neposkytnutí pomoci spáchaného lékařem

§ 420 obč. zák.

Škodný následek ani příčinná souvislost mezi neposkytnutím pomoci a vzniklým následkem není znakem skutkové podstaty trestného činu neposkytnutí pomoci. Právnícká literatura v souladu s ustálenou soudní praxí dovozuje, že trestní odpovědnost lékaře při výkonu služby za tento trestný čin připadá v úvahu jen tehdy, nevznikly-li z jeho opomenutí žádné následky na životě nebo zdraví poškozeného, jinak by šlo o některý z trestných činů proti životu a zdraví ve smyslu ustanovení § 219 až 224 tr. zák. Jestliže byl žalovaný odsouzen pro trestný čin neposkytnutí pomoci, neobsahuje pravomocný trestní rozsudek ve výroku o vině závěr o vztahu opomenutí žalovaného vůči vzniklému následku; odvolací soud byl proto oprávněn otázkou příčinné souvislosti sám posoudit na základě jím provedených důkazů, aniž byl rozhodnutím trestního soudu v tomto směru vázán.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 25 Cdo 2511/2005
ASPI JUD93221CZ

Z odůvodnění:

Žalobkyně se domáhala, aby jí žalovaný na nákladech na výživu pozůstalé manželky platil 20 910 Kč měsíčně od 23. 1. 2003 do 8. 7. 2011, s odůvodněním, že žalovaný neposkytl potřebnou pomoc jejímu manželovi O. B., ač s ohledem na své zaměstnání byl takovou pomoc povinen poskytnout (byl proto odsouzen pro trestný čin podle § 207 odst. 2 tr. zák.). Žalobkyně přitom jako osoba v domácnosti byla na zemřelého manžela odkázána výživou.

Okresní soud v Jičíně rozsudkem ze dne 4. 11. 2004, č. j. 10 C 86/2003-82, žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalovaný byl rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 27. 8. 2002, sp. zn. 6 T 7/2002, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 1. 2003, sp. zn. 12 To 379/2002, pravomocně uznán vinným trestným činem neposkytnutí pomoci podle § 207 odst. 2 tr. zák. Protiprávního jednání se jako lékař pohotovostní lékařské služby N. P. dopustil dne 23. 9. 2000 tím, že pacienta O. B. (manžela žalobkyně), u nějž učinil diagnostický závěr o podezření na infarkt myokardu a doporučil mu vyšetření na interním oddělení nemocnice v J., po objednání odvozu opustil. Pacient tak zůstal bez lékařské pomoci po dobu delší než 50 minut, v jejímž průběhu upadl do bezvědomí a zemřel. Soud s odkazem na ustanovení § 725 obč. zák. dovodil pasivní věcnou legitimitaci žalovaného, který jako příkazník vykonával na základě příkazní smlouvy lékařskou první pomoc pro Okresní nemocnici J. Jestliže při tom postupoval *non lege artis*, k čemuž si nevyžádal souhlas příkazce (odchýlil se od pokynů příkazce), je sám odpovědný za škodu tím vzniklou ve smyslu § 420 obč. zák. Ze znaleckého posudku prof. MUDr. V. D., CSc., znalce z oboru zdravotnictví, specializace kardiologie, revizního znaleckého posudku přednosti I. interní kardioangiologické kliniky Lékařské fakulty M. v B. prof. MUDr. J. T., CSc., a z výpovědí MUDr. D. a MUDr. Š. soud prvního stupně vzal za prokázané, že bez provedení pitvy nebylo možné zjistit příčinu smrti O. B., tedy ani příčinnou souvislost mezi protiprávním postupem žalovaného a smrtí manžela žalobkyně, jakož i následné škody. Odlišný závěr o existenci příčinné souvislosti mezi nesprávným postupem při poskytnutí zdravotní péče a poškozením zdraví s následkem smrti zaujala pouze Územní znalecká

komise při Fakultní nemocnici H. v zápisu ze dne 27. 11. 2000. Svědek MUDr. P. T. jako předseda komise ve své výpovědi v této souvislosti však uvedl, že komise nezjišťovala příčinu smrti O. B. Na základě těchto důkazů dospěl soud prvního stupně k závěru, že nebylo-li možné provést pitvu zemřelého, nebyla jednoznačně prokázána příčina jeho smrti, proto nebylo ani prokázáno, že by protiprávní jednání žalovaného bylo v příčinné souvislosti se smrtí O. B. a vzniklou škodou žalobkyně. Z toho učinil závěr, že není splněna jedna z podmínek odpovědnosti žalovaného za škodu ve smyslu ustanovení § 420 obč. zák.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 8. 6. 2005, č. j. 25 Co 729/2004-100, rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé potvrdil, změnil výrok o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Ztotožnil se se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně (zejména s tím, že žalobkyně neprokázala příčinnou souvislost mezi jednáním žalovaného a smrtí svého manžela), nikoli však s jeho právními závěry v otázce pasivní legitimace žalovaného. S odkazem na ustanovení § 420 odst. 2 obč. zák. dospěl k závěru, že žalovaný při lékařském výkonu nesledoval svůj osobní zájem, a nelze tak hovořit o vybočení z činnosti, kterou měl na základě příkazní smlouvy jako lékař pro zmíněnou nemocnici vykonávat; není proto ve věci pasivně legitimován.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a to z důvodu uvedeného v ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Za otázku zásadního právního významu považuje hodnocení znaleckých posudků renomovaných lékařů o příčině smrti v souvislosti s rozhodováním o náhradě škody v přípa-

dě, že není možné provést důkaz pitvou zemřelého. Vytyká soudům obou stupňů, že znalecké posudky doplněné výpověďmi znalců, z nichž při svém rozhodování vycházely, zhodnotily v rozporu se zákonem, jestliže dovodily, že jimi nebyla prokázána příčinná souvislost mezi trestným jednáním žalovaného a smrtí manžela žalobkyně. Namítá, že soud prvního stupně neprovedl jí navržený důkaz znaleckým posudkem, který by stanovil příčinu smrti jejího manžela podle zdravotní dokumentace, současných znalostí z oboru, existující statistiky a zkušeností, s ohledem na zpopelnění těla zemřelého, kdy důkaz pitvou provést nelze, návrh však bez odůvodnění zamítl. Dovolatelka má za to, že příčinnou souvislost mezi smrtí manžela a trestným činem žalovaného, za který byl pravomocně odsouzen, dostatečně prokázala znaleckým posudkem Lékařské fakulty M. v B., zprávu Znalecké komise při Fakultní nemocnici v H. a doplňujícími svědeckými výpověďmi znalců. Dále se neztotožňuje s právním názorem soudu odvolacího o nedostatku pasivní legitimace žalovaného, neboť podle jejího názoru, pokud žalovaný jednal *non lege artis*, jednal tak nad rámec příkazní smlouvy a je za škodu odpovědný. Dovolání směřuje rovněž proti výrokům rozsudku odvolacího soudu, jimiž uložil žalobkyni povinnost nahradit žalovanému náklady řízení před soudy obou stupňů, ačkoliv zde byly dány po celou dobu řízení důvody uvedené v ustanovení § 150 o. s. ř. Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil.

Žalovaný se ve svém vyjádření plně ztotožnil se závěry odvolacího soudu a uvádí, že dovolatelka pouze předkládá vlastní skutková zjištění ohledně příčinné souvislosti mezi jeho jednáním a smrtí jejího manžela a nesouhlasí s hodnocením provedených důkazů, což však nemůže odůvodnit přípustnost dovolání podle

§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť rozhodnutí ve věci samé nemá po právní stránce zásadní význam. Rovněž v otázce nedostatku pasivní legitimity souhlasí s právním názorem odvolacího soudu, neshledává zde důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. a navrhuje zamítnutí dovolání.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou – účastníkem řízení, dospěl k závěru, že dovolání směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podle § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [písm. a)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [písm. b)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [písm. c)]. Podle odstavce 3 tohoto ustanovení rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Žalobkyně dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu ve věci samé, jímž byl rozsudek soudu prvního stupně (ve výroku ohledně věci samé) potvrzen, aniž by mu předcházela zrušující rozsudek odvolacího soudu; přípustnost dovolání lze proto posuzovat pouze podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Dovolání může být podle tohoto ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění, přípustnost dovolání neumožňují) a jde-li zároveň o právní otázku zásadního významu. Přípustnost dovolání není založena již tím, že dovolatelka tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam; přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam skutečně má.

Žalobkyně v dovolání uvádí, že uplatňuje dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. (rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci), z formulace otázky zásadního právního významu a z vylíčení důvodů dovolání však vyplývá, že nesouhlasí především s tím, jak soudy obou stupňů zjistily skutkový stav v projednávané věci, a tvrdí, že z provedených důkazů skutkový stav nebyl zjištěn správně a správně právně posouzen. Otázka, kterou formuluje jako otázku zásadního právního významu, neřeší problém právní, nýbrž směřuje do oblasti hodnocení důkazů a týká se tak posouzení správnosti skutkových zjištění, jež přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. nezakládá. Dovolatelka odkazuje zejména na znalecký posudek Lékařské fakulty M. v B., zprávu Znalecké komise při Fakultní nemocnici v H. a výpovědi svědků MUDr. Š. a MUDr. P. T., z nichž podle jejího názoru jednoznačně vyplývá, že smrt jejího manžela byla v příčinné souvislosti s postupem žalovaného *non lege*

artis. Dovolatelka tak předkládá vlastní verzi skutkového stavu významného pro rozhodnutí v této konkrétní věci, aniž by jí formulovaná otázka, týkající se způsobu hodnocení důkazů, měla zásadní význam pro rozhodovací činnost soudů vůbec. Ve skutečnosti tedy napadá rozsudek odvolacího soudu ohledně skutkových zjištění v otázce příčinné souvislosti (otázka existence vztahu příčinné souvislosti mezi jednáním nebo opomenutím škůdce a vznikem škody je otázkou skutkovou nikoli právní – srov. obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. února 2002, sp. zn. 21 Cdo 300/2001, publikovaný v Souboru rozhodnutí NS ČR, sv. 14, pod C 1025), nikoliv pro samotné právní posouzení věci. Námitka se tak týká skutkových zjištění, která podle názoru dovolatelky nemají podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování, nikoli řešení otázek právních (§ 241a odst. 3 o. s. ř.). Stejně tak přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. nezakládá ani dovolatelkou vytýkaná vada řízení (neprovedení důkazu znaleckým posudkem), která je dovolacím důvodem podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Na těchto závěrech nic nemění ani skutečnost, že žalovaný byl pravomocným rozhodnutím trestního soudu (rozsudek Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 27. 8. 2002, sp. zn. 6 T 7/2002, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 1. 2003, sp. zn. 12 To 379/2002) odsouzen pro trestný čin neposkytnutí pomoci podle § 207 odst. 2 tr. zák., jehož se dopustil tím, že jako lékař pohotovostní lékařské služby po objednání odvozu opustil pacienta, u něž učinil diagnostický závěr o podezření na infarkt myokardu a jemuž doporučil vyšetření na interním oddělení nemocnice, přičemž pacient tak zůstal bez lékařské pomoci po dobu delší než 50 minut, v jejímž průběhu upadl do bezvědomí a zemřel.

Obecně platí, že soud v občanském soudním řízení je vázán vždy rozhodnutím o tom, že byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal, přičemž rozsah této vázanosti je dán tím, do jaké míry jsou znaky skutkové podstaty trestného činu okolnostmi významnými pro rozhodnutí o náhradě škody. Rozhodnutí o tom, že byl spáchán dokonaný trestný čin, neznamená vždy jen konstatování zaviněného protiprávního jednání určitého pachatele, ale i závěr o vzniku určité újmy, kterou v případě trestných činů proti životu a zdraví představuje i nemajetková újma, jejíž odškodnění právní předpisy připouštějí, jakož i závěr o existenci příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním a zmíněnou újmou (srov. Zprávu o rozhodování soudů o náhradě škody ve věcech, jímž předcházelo adhezní řízení, bývalého NS ČSR ze dne 5. 12. 1979, sp. zn. Pls 2/79, publikovanou pod č. 22 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1979, s. 491–492).

Škodný následek ani příčinná souvislost mezi neposkytnutím pomoci a vzniklým následkem není znakem skutkové podstaty trestného činu neposkytnutí pomoci, za který byl žalovaný pravomocně odsouzen (podle ustanovení § 207 odst. 2 tr. zák. kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví, neposkytne potřebnou pomoc, ač je podle povahy svého zaměstnání povinen takovou pomoc poskytnout, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti). Právnícká literatura v souladu s ustálenou soudní praxí dovozuje, že trestní odpovědnost lékaře při výkonu služby za tento trestný čin připadá v úvahu jen tehdy, nevznikly-li z jeho opomenutí žádné následky na životě nebo zdraví poškozeného, jinak by šlo o některý z trestných činů proti životu a zdraví ve smyslu ustanovení § 219 až 224 tr. zák. (srov. Šámal, P., Půry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6. vydání. Pra-

ha: C. H. Beck 2004, s. 1238, bod 14, a rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 9. 1997, sp. zn. 2 Tzn 72/97, publikovaný pod č. 37, bod II., ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1998). Jestliže byl tedy v této konkrétní věci žalovaný odsouzen pro trestný čin neposkytnutí pomoci, neobsahuje pravomocný trestní rozsudek ve výroku o vině závěr o vztahu opomenutí žalovaného vůči vzniklému následku; odvolací soud byl proto oprávněn otázku příčinné souvislosti sám posoudit na základě jím provedených důkazů, aniž byl rozhodnutím trestního soudu v tomto směru vázán.

Za situace, kdy z hlediska otázky příčinné souvislosti neshledává dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zásadně právně významným, pozbývá významu otázka pasivní legitimace žalovaného; nepodléhá-li totiž dovolacímu přezkumu otázka příčinné souvislosti jakožto podmínky odpovědnosti žalované za škodu, která ob stojí samostatně jako důvod pro zamítnutí žaloby, nemohlo by se ani jakékoliv řešení otázky pasivní legitimace projevit v poměrech dovolatelky kladně (srov. rozsudek NSČR ze dne 8. 12. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1374/96, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 1998, pod č. 17, případně rozsudek NS ČR ze dne 28. 5. 1998, sp. zn. 2 Cdon 119/97, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. R 55/99).

Dovolání dále výslovně směřuje i proti výroky rozhodnutí odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení. Ačkoli výroky o povinnosti zaplatit náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně i soudem odvolacím jsou obsaženy v rozsudku, mají povahu usnesení (§ 167 odst. 1 o. s. ř.), proto je třeba přípustnost dovolání proti nim posuzovat podle ustanovení upravujících přípustnost dovolání proti usnesení odvolacího soudu.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 o. s. ř. není dána již proto, že usnesením odvolacího soudu nebylo změněno usnesení soudu prvního stupně, kterým by bylo rozhodnuto ve věci samé. Pojem „věc sama“ je totiž právní teorií i soudní praxí vykládán jednotně jako věc, která je tím předmětem, pro nějž se řízení vede, za věc samu (v teorii se uvádí také věc hlavní) je tedy pokládán nárok uplatněný žalobou (§ 79 odst. 1 o. s. ř.), o němž má být v příslušném řízení věcně rozhodnuto V daném případě „věci samou“ byl tedy požadavek na placení měsíčního výživného pozůstalé manželky.

Dovolání pak není přípustné ani podle ustanovení § 238, 238a a 239 o. s. ř., protože napadeným usnesením nebylo rozhodnuto ve věcech, které jsou taxativně vyjmenovány v ustanoveních § 238 a 238a o. s. ř., a nejde rovněž o žádný z případů procesních rozhodnutí uvedených v ustanovení § 239 o. s. ř.

Ze všech těchto důvodů je zřejmé, že dovolání žalobkyně směřuje v celém rozsahu proti rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný. Nejvyšší soud je proto odmítl podle § 243b odst. 5 věty první a § 218 písm. c) o. s. ř.

8. K ústavně konformnímu výkladu a hodnocení důkazů při prokazování příčinné souvislosti mezi lékařským pochybením a následkem

§ 420 obč. zák.

Závěry nalézacího soudu stran „stoprocentního“ prokázání objektivní příčinné souvislosti se jeví Ústavnímu soudu jako nereálné, neboť nedosažitelné

a neudržitelné. Určovat v lékařských postupech jednoduchý vztah příčiny a následku je samo o sobě velmi obtížné. Zásah lékaře vlastně sám o sobě mění „přirozený běh věcí“ v lidském těle, zasahuje do komplexních vztahů příčin a následků. I v případě aktivního jednání lékaře, který zvolí určitý léčebný postup, je velmi obtížné, ba vyloučené stanovit, zda tento postup byl nade vše rozumnou pochybnost jedinou možnou příčinou škodlivého stavu, který nastal. O to obtížnější je to v případě opomenutí, kdy lékař nezvolí postup, který na základě soudobých a dostupných znalostí lékařství zvolit mohl a měl. Prokázat, že právě a pouze toto opomenutí tvoří se škodlivým důsledkem ničím nenarušený vztah, je v podstatě nemožné. V důsledku toho je výrazně oslabeno postavení poškozeného.

Z toho důvodu právní řády *common law* opustily v těchto případech požadavek (pravděpodobného) prokázání kauzálního nexu a vytvořily doktrínu tzv. „ztráty šance“ či „ztráty očekávání“ (*loss of chance, loss of expectation*), podle níž soud poměřuje či odhaduje (*estimates*) pravděpodobnost dosažení určitých šancí, pokud by byl zvolen určitý postup a reflektuje tyto šance, zda jsou vyšší nebo nižší než ty, které by bylo možno očekávat při nenarušeném či řádném chodu věcí. Jinak řečeno, vychází se z toho, jaké by v případě lékařského postupu *lege artis* byly statisticky šance (prognózy) na úplné vyléčení, úplné odvrácení smrti či prodloužení života pacienta o určitou dobu.

Vzhledem k tomu, že pojem příčina souvislost není právními předpisy v ČR nijak definován, nic nebrání judikatuře českých soudů, aby požadavek „stoprocentně“ prokazované příčinné souvislosti přehodnotila a přijala ade-

kvátnější a realističtější výklad „způsobení škody“, který by vyrovnával slabší postavení poškozených. Naznačené řešení užívané v zemích *common law* se dle přesvědčení Ústavního soudu více přibližuje ideji spravedlivého řešení následků majících původ ve vztahu lékař–pacient, který je třeba nahlížet jako vztah, v němž má z mnoha důvodů, avšak především z důvodů znalostních, převahu moci právě lékař. Proto je třeba důsledněji chránit pacientovo základní právo na tělesnou integritu a v posledku, jak dokazuje řešený případ, i právo na život, a to i skrze výklad příslušných ustanovení občanského zákoníku týkajících se náhrady škody.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2008, sp. zn. I. ÚS 1919/08
SbÚS 10/2008

Z odůvodnění:

I.

Ústavní stížností podanou dne 30. 7. 2008 a doručenu Ústavnímu soudu dne 31. 7. 2008 se stěžovatelky domáhaly zrušení v záhlaví označených rozhodnutí obecných soudů.

Jak stěžovatelky v ústavní stížnosti uvedly, rozsudkem Okresního soudu v Olomouci ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. 26 C 69/2003, byla zamítnuta žaloba podaná proti nim V. B. a ve výroku II. tohoto rozsudku byla žalobci uložena povinnost zaplatit stěžovatelkám na náhradě nákladů řízení částku 47 730,90 Kč. Napadeným usnesením Krajského soudu v Ostravě, pobočky v Olomouci, byl tento výrok změněn tak, že náhrada nákladů řízení nebyla stěžovatelkám podle § 150 o. s. ř. přiznána a naopak stěžovatelkám byla uložena povinnost zaplatit žalobci na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 800 Kč.

Žalobce se podanou žalobou domáhal zaplacení náhrady škody formou jednorázové platby ve výši 80 216 Kč a formou pravidelných měsíčních plateb ve výši 1 461 Kč. Požadované částky vznikly jako náklady na léčbu žalobcovy manželky, která po chybném postupu žalované MUDr. M. dne 14. 1. 2001 zemřela, na léčbu psychického stavu nezletilého žalobcova dítěte po smrti žalobcovy manželky a v důsledku snížení výdělku žalobce, který byl po smrti manželky nucen upravit pracovní úvazek tak, aby mohl pečovat o pozůstalé nezletilé děti.

Žalobce měl dle obou stěžovatelek v žalobě tvrdit, že smrt manželky zavinila svým postupem *non lege artis* stěžovatelka MUDr. S. M., která manželku jako odborná lékařka (gynekoložka) opakovaně vyšetřovala. Jak stěžovatelky v ústavní stížnosti dále uvedly, žaloba byla v celém rozsahu zamítnuta. Pokud jde o stěžovatelku MUDr. M., stalo se tak z důvodu nedostatku pasivní legitimace, neboť v době, kdy poskytovala žalobcově manželce zdravotní péči, byla zaměstnána v nestátním zdravotnickém zařízení provozovaném stěžovatelkou M., s. r. o. V případě této druhé stěžovatelky nebyla shledána odpovědnost za smrt žalobcovy manželky z důvodu neexistence příčinné souvislosti mezi postupem MUDr. M. a smrtí manželky žalobce, resp. vzniklou škodou.

V souvislosti s tímto závěrem zavázal nalézací soud žalobce k náhradě nákladů řízení, avšak odvolací soud tento výrok změnil a odkazem na § 150 o. s. ř. rozhodl o tom, že stěžovatelkám se náhrada nákladů nepřiznává. Odvolací soud přitom uvedl, že žaloba byla zamítnuta pro neprokázání příčinné souvislosti, což mělo být konstatováno i nalézacím soudem, a žalobu tedy nelze označit jako zjevně bezdůvodnou od samého počátku. Nepřiznáním náhrady nákladů řízení pak podle odvolacího soudu

nebudou stěžovatelky nijak výrazně poškozeny.

Stěžovatelky se domnívají, že napadeným usnesením krajského soudu byla porušena jejich ústavně zaručená základní práva, a to právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny a právo na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny. Jak stěžovatelky blíže rozvedly, k ochraně svých práv v řízení před obecnými soudy si zvolily advokáta, s nímž uzavřely smlouvy o poskytnutí právní pomoci, jejichž součástí byla ujednání o úhradě mimosmluvní odměny, která měla v případě stěžovatelky MUDr. M. činit 77 903,40 Kč, v případě druhé stěžovatelky 49 083,50 Kč. Zatímco nalézací soud dle stěžovatelek respektoval zákonná ustanovení, podle nichž má ve věci úspěšný účastník řízení právo na náhradu nákladů řízení, a rovněž tak šetřil výše uvedená základní práva, naopak odvolací soud se dopustil jejich porušení. Zejména u prvé stěžovatelky je závěr krajského soudu naprosto nepřijatelný, neboť vůči ní byla žaloba nedůvodná od samého počátku a pro nedostatek pasivní legitimace byla zamítnuta. V takovém případě není odepření práva na náhradu vynaložených nákladů řízení odkazem na § 150 o. s. ř. vůbec namístě.

Rovněž pokud jde o druhou stěžovatelku, v jejímž případě byla žaloba zamítnuta z důvodu nedostatku příčinné souvislosti mezi vznikem škody a protiprávním jednáním, nebyly dány podmínky pro aplikaci § 150 o. s. ř. Tato stěžovatelka uvedla, že byla ve věci zcela úspěšná, a proto jí náleží náhrada vynaložených nákladů, resp. alespoň náhrada nákladů vypočtená podle vyhlášky č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti

č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, ve znění dalších vyhlášek. Stěžovatelky uvedly, že nevidí žádný rozumný, zákonný, spravedlivý a základní slušnosti odpovídající důvod, proč by měly nést žalobcem zbytečně vyvolané náklady spojené se zbytečným soudním řízením. Tyto náklady ve skutečnosti činily dohromady takřka 127 000 Kč, přičemž nalézací soud zavázal žalobce podílet se na jejich úhradě alespoň částkou 47 730 Kč.

Vzhledem k tomu stěžovatelky navrhy, aby Ústavní soud napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě, pobočky v Olomouci zrušil.

II.

Po zvážení obsahu ústavní stížnosti a odůvodnění napadeného rozhodnutí odvolacího soudu a rozsudku nalézacího soudu dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je zjevně neopodstatněná.

Ústavní soud se ve své předchozí judikatuře opakovaně zabýval rozhodováním obecných soudů o náhradě nákladů řízení a jeho reflexí z hlediska zachování práva na spravedlivý proces. Přitom na jedné straně vyslovil názor, že rozhodování o nákladech soudního řízení je integrální součástí soudního řízení jako celku (srov. mimo jiné náleze ve věci sp. zn. I. ÚS 653/03, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. č. 33, náleze č. 69, s. 189). V případě rozhodování o náhradě nákladů řízení je třeba přihlížet ke všem okolnostem věci, které mohou mít vliv na stanovení povinnosti k náhradě nákladů řízení, jež účastník vynaložil k účelnému uplatňování nebo bránění práva. Úkolem obecného soudu proto není pouze mechanicky rozhodnout o náhradě podle výsledku sporu, nýbrž vážit, zda tu neexistují další rozhodující

okolnosti mající podstatný vliv na přiznání či nepřiznání náhrady účelně vynaložených nákladů. Na druhé straně ovšem Ústavní soud judikoval, že otázku náhrady nákladů řízení, resp. její výše, jakkoliv se může účastníka řízení citelně dotknout, nelze z hlediska kritérií spravedlivého procesu klást na stejnou roveň jako proces vedoucí k rozhodnutí ve věci samé (srov. usnesení ve věci sp. zn. IV. ÚS 303/02, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. č. 27, usn. č. 25, s. 307).

Ústavní soud proto vztáhl shora uvedená kritéria na napadené rozhodnutí a neshledal nic, co by svědčilo o porušení ústavně zaručených základních práv. V odůvodnění napadeného usnesení jsou zcela jasně vyjádřeny důvody, které odvolací soud vedly k použití § 150 o. s. ř. Ústavní soud považuje tento postup za zcela vyhovující základnímu právu na spravedlivý proces a navíc se s těmito důvody zcela ztotožňuje.

V dané věci totiž nelze odhlédnout od toho, že nalézacím soudem bylo jednoznačně konstatováno pochybení MUDr. M., které bylo shledáno jako protiprávní. Na závěru, že postup MUDr. M. lze označit jako postup *non lege artis* se ostatně shodly všechny znalecké posudky, které byly zpracovány jak v rámci řízení před obecnými soudy, tak v rámci trestního řízení, resp. postupu České lékařské komory. Nárok žalobce na náhradu škody pak nebyl shledán pouze v důsledku toho, že nelze stoprocentně prokázat příčinnou souvislost mezi postupem stěžovatelky a smrtí žalobcovy manželky. Ústavní soud sdílí přesvědčení odvolacího soudu, že podaná žaloba nebyla od počátku bezúčelná, neboť její neúspěch závisel na prokázání objektivní příčinné souvislosti mezi postupem lékařky a smrtí její pacientky, což je věc velmi obtížnou, kterou nemohl laik v příslušném lékařském oboru na počátku od-

hadnout (ostatně Ústavní soud požadavek „stoprocentního“ prokázání objektivní příčinné souvislosti jako podmínky existence odpovědnosti za škodu nesdílí – blíže viz připojené *obiter dictum*). Jinak řečeno, skutečnost, že jednání MUDr. M. bylo shledáno jako protiprávní, byla dle přesvědčení Ústavního soudu v daném případě dostatečným důvodem pro použití moderačního oprávnění a nepřiznání náhrady nákladů řízení.

Pro úplnost považoval Ústavní soud za nutné uvést (byť tímto směrem nebyla argumentace v ústavní stížnosti explicitně vedena), že zkoumal porušení práva na spravedlivý proces rovněž z pohledu možné překvapivosti napadeného rozhodnutí. V nálezu sp. zn. I. ÚS 654/03 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 32, náleží č. 27, s. 255) shledal Ústavní soud překvapivost rozhodnutí odvolacího soudu v tom, že se obecní soud nevypořádal s konkrétními námitkami účastníka řízení proti příznané výši náhrady nákladů stanovené soudem prvního stupně, a namísto toho arbitrárně, a z pohledu tohoto účastníka překvapivě, aplikoval § 150 o. s. ř. Jinak řečeno, ačkoliv nalézací soud účastníkovi přiznal náhradu nákladů řízení a tento účastník v odvolání zpochybňoval jeho výši, odvolací soud tomuto účastníkovi nepřiznal žádnou náhradu právě s odkazem na § 150 o. s. ř. V nálezu sp. zn. II. ÚS 828/06 (Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 44, náleží č. 26, s. 309, dostupný rovněž v elektronické verzi na <http://nalus.usoud.cz>) pak Ústavní soud z potenciální překvapivosti rozhodnutí dovodil povinnost odvolacího soudu před tím, než moderační právo podle § 150 o. s. ř. použije, dát účastníkům řízení prostor se k zamýšlené moderaci vyjádřit a případně navrhnout provedení důkazů, které by doložily nebo zpochybňovaly existenci důvodů zvláštního zřetele hodných. V tomto konkrétním případě však Ústavní soud shledal i porušení základního práva

(rovnosti účastníků řízení) při samotné aplikaci § 150 o. s. ř., neboť odvolací soud rozhodoval o odvolání opakovaně a zatímco v případě jedné strany sporu k okolnostem hodným zvláštního zřetele nepřihlédl, v případě druhé strany sporu ano.

Závěry vyplývající z těchto citovaných rozhodnutí Ústavního soudu však v žádném případě nedopadají na nyní posuzované usnesení obecního soudu. Za situace, kdy Ústavní soud v nyní posuzovaném případě (na rozdíl od shora citované věci sp. zn. II. ÚS 828/06) neshledal porušení základního práva v samotné aplikaci § 150 o. s. ř., a navíc se s důvody vedoucími k aplikaci moderačního oprávnění zcela ztotožnil, bylo by extrémně formalistickým požadavkem, pokud by *ex post* trval na povinnosti obecního soudu dát účastníkům řízení procesní prostor vyjádřit se k důvodům použití moderačního oprávnění soudu. Jak již Ústavní soud rovněž judikoval, v případě subjektivního práva na soudní a jinou právní ochranu je totiž třeba vždy zkoumat, jak porušení procesních práv zkrátilo jednotlivce na možnosti uplatňovat jednotlivá procesní práva a konat procesní úkony, jež by byly způsobily přivodit pro jednotlivce příznivější rozhodnutí ve věci samé (srov. usnesení sp. zn. I. ÚS 148/02, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 31, usn. č. 19, s. 327, dostupné rovněž na <http://nalus.usoud.cz>). Jinak řečeno, tam, kde by realizace procesního oprávnění účastníka nemohla přinést příznivější rozhodnutí ve věci, bylo by nepřijatelným formalismem zrušit rozhodnutí obecního soudu výlučně pro nevyhovění procesním oprávněním účastníka.

S ohledem na shora uvedené skutečnosti Ústavní soud neshledal porušení ústavně zaručených základních práv stěžovatele, a proto mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněný návrh odmítl [usta-

novení § 43 odst. 2 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů].

III.

Nad rozsah vlastního přezkumu napačeného usnesení považuje Ústavní soud za vhodné učinit poznámku k vlastnímu meritornímu rozhodnutí nalézacího soudu. Jak již bylo uvedeno, nalézací soud sice shledal protiprávnost jednání ošetřující lékařky, avšak neshledal „žádnou příčinnou souvislost“ mezi tímto jednáním a smrtí pacientky. V odůvodnění k tomu uvedl, že „nestačí pouhá pravděpodobnost příčinné souvislosti či okolnosti nasvědčující její existenci; příčinnou souvislost je nutno vždy prokázat“ (s. 7 rozsudku). V jednotlivých znaleckých posudcích se k tomu konstatuje následující. „Zda v případě jiného lékařského postupu se dalo zabránit vzniklému následku, je pak spekulativní, když úspěšnost léčby rakoviny děložního hrdla se posuzuje statisticky tzv. pětiletým přežitím po léčbě a je do značné míry závislé na pokročilosti onemocnění a dalších faktorech. Teoreticky je tedy možné odhadnout, že kdyby onemocnění M. B. bylo diagnostikováno dříve na nižším stupni klinického rozšíření, byla by naděje na přežití větší, nebo naopak možno říci, že při progresi onemocnění ze stupně I do stupně II se prognóza přežití zhorší o 15 %, při progresi ze stupně II do stupně III o 30 %, avšak je třeba dodat, že v každém stupni klinického rozsahu onemocnění určité procento nemocných vzdor adekvátní léčbě umírá“ (z posudku MUDr. J. B., CSc.). „Zda při dodržení léčebného postupu *lege artis* by nedošlo k úmrtí, je otázkou spekulativní, včasnější diagnóza u invazivních nádorů děložního hrdla statisticky zlepšuje šance na přežití. Bohužel v konkrétních případech i v dnešní době při dodržení všech postupů *lege artis* umírají ženy i na časnější stadia a naopak i takto pokročilé nálezy

mají statisticky definovanou šanci na vyléčení“ (z posudku Gynekologicko-porodnické kliniky, FN Motol).

Závěry nalézacího soudu stran „stopercentního“ prokázání objektivní příčinné souvislosti se jeví Ústavnímu soudu jako nereálné, neboť nedosažitelné a neudržitelné. Určovat v lékařských postupech jednoduchý vztah příčiny a následku je samo o sobě velmi obtížné. Podstatou lékařství je vlastně vstupovat do celého řetězce příčin a následků, do procesů, které probíhají v lidském těle, a vnějším zásahem tyto procesy ovlivňovat, měnit jejich směr, působení atd. Zásah lékaře tak vlastně sám o sobě mění „přirozený běh věcí“ v lidském těle, zasahuje do komplexních vztahů příčin a následků. I v případě aktivního jednání lékaře, který zvolí určitý léčebný postup, je velmi obtížné, ba vyloučené stanovit, zda tento postup byl nade vší rozumnou pochybnost jedinou možnou příčinou škodlivého stavu, který nastal. O to obtížnější je to v případě opomenutí, kdy lékař nezvolí postup, který na základě soudobých a dostupných znalostí lékařství zvolit mohl a měl. Prokázat, že právě a pouze toto opomenutí tvoří se škodlivým důsledkem ničím nenarušený vztah, je v podstatě nemožné. V důsledku toho je výrazně oslabeno postavení poškozeného.

Ostatně z toho důvodu právní řady *common law* opustily v těchto případech požadavek (pravděpodobného) prokázání kauzálního nexu a vytvořily doktrínu tzv. „ztráty šance“ či „ztráty očekávání“ (*loss of chance, loss of expectation*), podle níž soud poměřuje či odhaduje (*estimate*) pravděpodobnost dosažení určitých šancí, pokud by byl zvolen určitý postup, a reflektuje tyto šance, zda jsou vyšší nebo nižší než ty, které by bylo možno očekávat při nenarušeném či řádném chodu věci. Jinak řečeno, vychází se z toho, jaké by v případě lékařského postupu *lege artis* byly sta-

tisticky šance (prognózy) na úplné vyléčení, úplné odvrácení smrti či prodloužení života pacienta o určitou dobu; blíže viz např. rozhodnutí britské *House of Lords* *Gregg v. Scott* z roku 2005, <http://www.parliament.the-stationeryoffice.co.uk/pa/ld200405/ldjudgmt/jd050127/gregg-1.htm>.

Vzhledem k tomu, že pojem příčinná souvislost není právními předpisy v České republice nijak definován, což ostatně zdůraznil ve svém rozsudku i nalézací soud, nic nebrání judikatuře českých soudů, aby požadavek „stoprocentně“ prokazované příčinné souvislosti přehodnotila a přijala adekvátnější a realističtější výklad „způsobení škody“, který by vyrovnával slabší postavení poškozených. Naznačené řešení užívané v zemích *common law* se dle přesvědčení Ústavního soudu více přibližuje ideji spravedlivého řešení následků majících původ ve vztahu lékař–pa-

cient, který je třeba nahlížet jako vztah panství, v němž má z mnoha důvodů, avšak především z důvodů znalostních, převahu moci právě lékař. Proto je třeba důsledněji chránit pacientovo základní právo na tělesnou integritu a v posledku, jak dokazuje řešený případ, i právo na život, a to i skrze výklad příslušných ustanovení občanského zákoníku týkajících se náhrady škody.

Přitom je třeba vážit i tu skutečnost, že zdravotnická zařízení, jako bylo zařízení stěžovatelky v tomto případě, mají uzavřeny smlouvy o pojištění odpovědnosti za škodu, takže v případě shledání jejich odpovědnosti bude náhrada škody kryta pojistným plněním. Jinak řečeno, taková změna v pojetí odpovědnosti přímo finančně neohrozí systém poskytování zdravotní péče v České republice, naopak povede k jejímu dalšímu zkvalitňování.

II.

Objektivní odpovědnost dle § 421a občanského zákoníku

9. Škoda způsobená v důsledku lékařského zákroku okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci

§ 421a obč. zák.

Okolností, jež má původ v povaze věci (§ 421a obč. zák.), je tlak na míchu v důsledku působení drátěné kličky užití při lékařském zákroku.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1129/2005
SoJ 12/2007

Z odůvodnění:

Krajský soud v Ostravě citovaným rozsudkem potvrdil rozsudek Okresního soudu v Opavě ze dne 28. 8. 2003, č. j. 12 C 54/2000-156, ve výroku o věci samé, kterým soud prvního stupně uložil žalované zaplatit žalobci na odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění částku 1 275 000 Kč s příslušenstvím, změnil jej jen ve výroku o nákladech řízení, zamítl v odvolacím řízení uplatněný nárok na další odškodnění ztížení společenského uplatnění ve výši 1 740 000 Kč a rozhodl o nákladech odvolacího řízení. Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobce utrpěl při operaci páteře, prováděné dne 17. 10. 1996 ve zdravotnickém zařízení žalované, poškození míchy s trvalými následky spočívajícími v těžké poruše hybnosti všech končetin (spastické kvadruparéze) a v těžké poruše vyprazdňování. Operující lékaři zvolili správný způsob operace s použitím tzv. drátěných kliček, který byl u žalobce, trpícího vrozenou vadou páteře, jediným

řešením, a všechny výkony provedli standardním způsobem, v souladu s dostupnými poznatky vědy. K poškození míchy došlo při podsouvání pravé drátěné kličky pod oblouky prvního a druhého krčního obratle, neboť vzhledem k anatomickým dispozicím žalobce klička začala míchu utlačovat. Lékaři vyjmuli drátěné kličky bezprostředně po zjištění, že utlačují míchu. Oba soudy uzavřely, že žalovaná odpovídá žalobci za škodu na zdraví podle ustanovení § 421a obč. zák. bez zřetele k tomu, že operace byla správně indikována i správně provedena, byla však spojena s rizikem, že právě při podsouvání drátěné kličky pod oblouk obratle může dojít k poškození míchy. Požadavkům *lege artis* odpovídá i to, že klička se zasouvá do páteřního kanálu prakticky naslepo, protože pod oblouk obratle není vidět.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jež má za přípustné vzhledem k zásadnímu významu rozhodnutí po právní stránce, uplatňujíc dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Odvolací soud podle dovolatelky v dané věci nesprávně vyložil podmínky objektivní odpovědnosti zdravotnického zařízení za škodu podle § 421a obč. zák.; zavedení drátěných kliček do páteřního kanálu žalobce není okolností, která má původ v povaze kličky. Je zásadní rozdíl mezi situací, kdy škodlivý následek je způsoben okolností, která má původ v povaze užití věci (např. aplikace injekční jehly), a situací, kdy takový následek je způsoben běžným a správným postupem při užití věci, nebo faktickou situací, která přitom nastala, lhostejno, zda byla způsobena, jak tvrdí dovolatelka, současnou úrovní vědeckého poznání či nikoliv. Objektivní odpovědnost

za škodu podle citovaného ustanovení není – jak se uvádí v dovolání – spojena s činností, nýbrž s okolnostmi, které mají původ v povaze věci. Výklad, který podal odvolací soud, je extenzivní, spíše patří do úvah v rámci legislativního procesu a v praxi by znamenal, že zdravotnické zařízení by odpovídalo za jakoukoliv škodu, která vznikne při poskytování zdravotnické péče.

Žalobce navrhnul zamítnutí dovolání máje za správný výklad objektivní odpovědnosti zdravotnického zařízení za škodu, tak jak jej podal odvolací soud. Zdůraznil přitom, odkazuje na znalecký posudek MUDr. P. D., příčinnou souvislost mezi tím, že pravá klička zasahovala uvnitř páteřního kanálu do jeho průběhu, a utlačovala tak míchu, a následným poškozením míchy.

Nejvyšší soud jako soud dovolací po zjištění, že dovolání podané v dané věci včas a proti potvrzujícímu pravomocnému rozsudku, může být přípustné jedině podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., zabýval se nejprve otázkou, zda rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam. Na tuto otázku Nejvyšší soud odpovídá kladně; výklad podmínek objektivní odpovědnosti zdravotnického zařízení za škodu podle § 421a obč. zák., který v dané věci podal odvolací soud, otvírá Nejvyššímu soudu možnost vyjádřit se z judikatorního hlediska obšírněji k důležité otázce výkladu pojmu „okolnosti, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci“, i se zřetelem k následkům zdravotnických úkonů provedených tzv. *lege artis*.

Protože dovolání je přípustné, Nejvyšší soud přezkoumal ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněno.

Nejvyšší soud je ve smyslu § 242 odst. 3 o. s. ř. vázán uplatněným dovolacím důvodem, kterým dovolatel odvolacímu soudu vytýká nesprávné právní posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.]. Ze skutkových zjištění a skutkových závěrů odvolacího soudu je proto Nejvyšší soud povinen vycházet a prověřit (ovšem jen prostřednictvím dovolatelových výhrad), zda odvolací soud při právním posouzení věci aplikoval právo na zjištěný skutkový stav zákona odpovídajícím způsobem.

Ani Nejvyšší soud nemá pochyb, že právní posouzení odpovědnosti žalované za škodu vzniklou žalobci, vymezené skutkovým závěrem odvolacího soudu (shodně soudu prvního stupně), podle něhož k poškození žalobcova zdraví došlo při operativním výkonu, provedeném *lege artis* tak, že pravá drátěná klička, poté co byla zavedena na místo, zasahovala dovnitř páteřního kanálu a utlačovala míchu, se řídí ustanovením § 421a obč. zák.

Ustanovení § 421a obč. zák. obsahuje skutkovou podstatu zvláštní objektivní odpovědnosti za škodu; jde o odpovědnost toho, kdo plní závazek (poskytuje zdravotnické služby), za nebezpečí či riziko způsobení škody, které je dáno povahou užitého přístroje či jiné věci, ovšem za předpokladu, že okolnosti, které škodu způsobily, měly svůj původ právě v konkrétní užití věci či přístroji. Odpovědnost – za splnění ostatních předpokladů – je dána, jestliže škoda byla způsobena v důsledku kvalifikovaného působení – vlivem okolností přímo vyplývajících z povahy použitého přístroje či věci. Vznikne-li škoda v příčinné souvislosti s takovou okolností, nastupuje objektivní odpovědnost, jíž se na rozdíl od obecné úpravy nelze nijak zprostit.

Oba soudy čerpaly svá zjištění o příčině poškození žalobcova zdraví ze znaleckého posudku znalce MUDr. P. D., který

v doplňku svého posudku ze dne 6. 4. 2003 přesně popsal mechanismus poškození, v jehož důsledku žalobce ochrnul, tak, že pravá drátěná klička, poté co byla zavedena na místo, zasahovala dovnitř páteřního kanálu a utlačovala míchu, což bylo příčinou poškození míchy žalobce.

Skutková podstata objektivní odpovědnosti podle § 421a předpokládá příčinnou souvislost mezi působením okolností, jež mají původ v povaze použité věci, a škodlivým následkem (v dané věci poškození zdraví). Nelze od sebe oddělovat, jak o to usiluje dovolatelka, samo o sobě statické působení (tlak na míchu) zavedené drátěné kličky na místě, od postupu při podsouvání kličky pod oblouky krčních obratlů. Použitím věci (přístroje) v daných souvislostech zákon rozumí ty úkony, které jsou nezbytné pro řádné fungování věci, popřípadě dosažení účelu (stavu) sledovaného jejím užitím. Má-li být dosaženo konečného stavu, který je zdravotním výkonem sledován, tedy v dané věci, že drátěné kličky fixují obratle, pak „okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci,“ se rozumí také ty souvislosti, které jsou vyvolány obecně užívanou technologií operativního výkonu při jejich zavádění.

Jinak řečeno, drátěné fixační kličky mohou být ve smyslu § 241a obč. zák. užity k poskytnutí zdravotnické služby jen tak, že při operativním úkonu, který se provádí tzv. naslepo, jsou zavedeny na místo. Proto ani nemůže být významné, zda k poškození zdraví (míchy) došlo již při vlastním zavádění drátěné kličky (podsouvání pod oblouky obratle), anebo až po její konečné fixaci, v důsledku nepříznivých anatomických poměrů páteře pacienta. Žalobce byl na svém zdraví poškozen tlakem drátěné kličky na míchu uvnitř páteřního kanálu. Právě tento tlak je okolností, jež poranění způsobila a jež

má původ v povaze věci užití při lékařském zákroku, tedy v charakteristické vlastnosti materiálu, kterou je tvrdost drátěné kličky.

Z těchto závěrů soudy obou stupňů správně vycházely.

Právní posouzení věci odvolacím soudem a na něm založené rozhodnutí se tedy dovolatelce prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu zpochybnit nepodařilo. Protože rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný, Nejvyšší soud dovolání zamítl podle § 243b odst. 2 o. s. ř.

10. K důkaznímu břemenu v případě odpovědnosti za škodu způsobenou povahou použitého přístroje nebo věci

§ 421a obč. zák.

Rozsah důkazního břemene, tedy okruh skutečností, které konkrétně musí ten který účastník prokázat, zásadně určuje hmotněprávní norma, tj. právní předpis, který je na sporný vztah aplikován. Z toho také vyplývá, kdo je nositelem důkazního břemene, tedy kdo z účastníků je povinen stanovený okruh skutečností prokázat, a jehož při nesplnění této povinnosti stíhá nepříznivý následek v podobě neúspěchu ve sporu. Důkazní břemeno ohledně určitých skutečností leží na tom účastníku řízení, který z existence těchto skutečností vyvozuje pro sebe příznivé právní důsledky; jde o toho účastníka, který existenci těchto skutečností také tvrdí.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1823/2005
ASPI JUD93152CZ

Z odůvodnění:

Okresní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 29. 11. 2002, č. j. 15 C 140/96-345, zamítl žalobu na zaplacení částky 10 000 Kč a 60 000 Kč s příslušenstvím, požadovaných na náhradě bolestného a za ztížení společenského uplatnění, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Soud vyšel ze zjištění, že dne 3. 2. 1994 se žalobce v žalované nemocnici podrobil operaci, po níž u něj došlo ke zdravotním komplikacím, zejména k ochrnutí dolní končetiny. Po provedeném dokazování, zejména znaleckými posudky z oboru lékařství, dospěl soud k závěru, že vzniklá újma na zdraví žalobce není v příčinné souvislosti se zákrokem provedeným v zařízení žalované. Nárok neshledal důvodným z hlediska obecné odpovědnosti podle § 420 obč. zák., neboť nebylo prokázáno, že by v průběhu operace došlo k chybě operátora a tím ke způsobení škody na zdraví, a ani z hlediska ust. § 421a obč. zák., když nebylo prokázáno, že by příčina škody spočívala v povaze přístroje nebo jakýchkoli jiných věcí, použitých při operaci.

K odvolání žalobce Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozsudkem ze dne 23. 11. 2004, č. j. 40 Co 306/2003-412, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a dokazování doplnil výsledkem znalce, doplňkem revizního znaleckého posudku z oboru zdravotnictví a dalšími listinnými důkazy. Odvolací soud se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně, neboť ani v průběhu odvolacího řízení nebylo zjištěno nic, co by vedlo ke změně zjištěného skutkového stavu věci. Shodně se soudem prvního stupně dovodil, že provedené důkazy neumožňují závěr, že nepříznivý zdravotní stav žalobce je v příčinné souvislosti buď s porušením povinnosti žalo-

vané vést operační výkon a následující pooperační péči podle všech pravidel lékařské vědy, anebo s okolnostmi, které mají původ v povaze přístrojů nebo jiných věcí, jichž bylo použito při plnění závazku, a nebyly tak splněny předpoklady odpovědnosti žalované podle ust. § 420 obč. zák. ani podle ust. § 421a obč. zák.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a podává je z důvodu podle ust. § 241a odst. 2 písm. a) a písm. b) o. s. ř. Namítá, že podstatná vada v řízení spočívá v tom, že ačkoliv od počátku soudního sporu žádal předložení úplné zdravotnické dokumentace a straně žalované to bylo opakovaně ukládáno, a to i pod pohrůzkou uložení pořádkové pokuty, ve skutečnosti pořádková pokuta nebyla žalované uložena a žalovaná dokonce tvrdí, že některé materiály byly skartovány. Žalobce je přesvědčen, že v případě probíhajícího soudního řízení nesmělo ke skartaci dojít. Za další podstatnou vadu řízení považuje, že odvolací soud opomenul zabývat se odpovědností žalovaného z hlediska ustanovení § 421a odst. 1 a 2 obč. zák. S poukazem na posudek znalce prof. MUDr. L. S. uvádí, že pokud znalec spatřuje příčinnou souvislost mezi provedenou operací a následným poškozením zdraví žalobce, pak k tomuto poškození muselo dojít pouze prostřednictvím použitých věcí a přístrojů. Dle názoru žalobce se tak žalovaná nezprostila objektivní odpovědnosti. Navrhl, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu i soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu ust. § 241 odst. 1 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání není přípustné.

Podle ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [písm. a)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [písm. b)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [písm. c)].

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Přípustnost dovolání proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu se řídí ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Dovolání je podle tohoto ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění přípustnost dovolání nezakládají – srov. ust. § 241a odst. 3 o. s. ř.) a současně se musí jednat o právní otázku zásadního významu. Právním posouzením ve smyslu ust. § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. je činnost soudu, při níž aplikuje konkrétní právní normu na zjištěný skutkový stav, tedy dovozuje ze skutkového zjištění, jaká mají účastníci podle příslušného právního předpisu práva a povinnosti.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen

z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny.

Otázky předložené k posouzení dovolacímu soudu nejsou v dané věci otázkou zásadního právního významu ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř.

Pokud dovolatel má výtky proti způsobu vedení řízení a odvolacímu soudu vytýká, že neuložil žalované pořádkovou pokutu za nepředložení úplné zdravotnické dokumentace a za skartaci dokumentace, nejde o řešení právní otázky zásadního významu pro rozhodnutí ve věci. Tyto námitky lze podřadit pod dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., totiž že soud zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Tento dovolací důvod však přípustnost dovolání nezakládá, neboť k vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, lze v dovolacím řízení přihlížet, jen pokud je dovolání přípustné. V dané věci však dovolání podle ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné není. Výtka nesprávného, resp. neúplného právního posouzení odvolacím soudem není důvodná. Jak vyplývá z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu, odvolací soud zjištěný skutkový stav věci posoudil jak podle § 421a obč. zák., tak podle § 420 obč. zák. a otázkou odpovědnosti žalované dle § 421a obč. zák. se na základě zjištěného skutkového stavu po právní stránce zabýval.

Dovozuje-li žalobce, že k poškození jeho zdraví muselo dojít prostřednictvím použitých věcí a přístrojů, nejedná se o námitky proti právnímu posouzení věci, nýbrž o otázku zjištění skutkového stavu a z něj vyvozených skutkových závěrů. Ta-

to otázka není otázkou aplikace práva, tím méně pak může být právní otázkou zásadního významu ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř., jež by založila přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Nesprávné skutkové zjištění zakládá dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř. (rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování). Uplatnění tohoto dovolacího důvodu však přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. nezakládá (srov. např. R 8/1994).

Odvolačímu soudu nelze vytýkat nesprávný právní názor při posouzení věci z hlediska důkazní povinnosti účastníků. Námitka dovolatele, že se žalovaná nezprostita objektivní odpovědnosti podle § 421a obč. zák., nerespektuje rozložení důkazního břemene ve sporu. Rozsah důkazního břemene, tedy okruh skutečností, které konkrétně musí ten který účastník prokázat, zásadně určuje hmotněprávní norma, tj. právní předpis, který je na sporný vztah aplikován. Z toho také vyplývá, kdo je nositelem důkazního břemene, tedy kdo z účastníků je povinen stanovený okruh skutečností prokázat, a jehož při nesplnění této povinnosti stihá nepříznivý následek v podobě neúspěchu ve sporu. Důkazní břemeno ohledně určitých skutečností leží na tom účastníku řízení, který z existence těchto skutečností vyvozuje pro sebe příznivé právní důsledky; jde o toho účastníka, který existenci těchto skutečností také tvrdí. Jak vyplývá z odůvodnění napadeného rozhodnutí, odvolací soud při rozhodování o uplatnění nároku vycházel z právního názoru, že bylo povinností žalobce prokázat předpoklady odpovědnosti žalované za škodu, jež mu vznikla na zdraví. Právní názor odvolacího soudu vyslovený v jeho rozhodnutí na důkazní povinnost účastníků je správný a nečiní proto jeho rozhodnutí zásadně právně významným.

Jak vyplývá ze shora uvedeného, není důvodu pro závěr, že by napadené rozhodnutí odvolacího soudu mělo po právní stránce zásadní význam, a je tedy zřejmé, že dovolání směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není přípustné.

Nejvyšší soud proto dovolání jako nepřípustné odmítl podle ust. § 243b odst. 5 a § 218 písm. c) o. s. ř.

11. K přípustnosti dovolání v případě neprovedení navrženého důkazu revizním znaleckým posudkem

**§ 421a obč. zák.
§ 237 o. s. ř.**

Pokud se námitky dovolatele týkají otázek skutkových, tedy především toho, zda existuje příčinná souvislost mezi podáním léků a následným postižením nervu, naplňují dovolací důvod podle ust. § 241a odst. 3 o. s. ř., jehož uplatnění v případě posuzování přípustnosti dovolání je podle ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. vyloučeno. Stejně tak přípustnost dovolání podle ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. nezakládá vadu řízení (neprovedení doplnění dokazování dalším revizním znaleckým posudkem), která je dovolacím důvodem podle ust. § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. a kterou lze uplatnit, jen je-li dovolání přípustné.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2007, sp. zn. 25 Cdo 297/2007
ASPI JUD98855CZ

Z odůvodnění:

Okresní soud ve Zlíně rozsudkem ze dne 6. 4. 2005, č. j. 11 C 184/98-219, ve spojení s usnesením ze dne 15. 11. 2005,

č. j. 11 C 184/98-232, zamítl žalobu na zaplacení částky 47 500 Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobkyně dne 2. 7. 1996 nastoupila lázeňskou léčbu u žalované, kde jí byla dne 6. 7. 1996 s jejím souhlasem aplikována injekce 10 ml anestetika M. pomocí 6 až 7 vpichů do oblasti beder, protože si stěžovala na bolesti v bederní části páteře, a když si začala stěžovat na intenzivnější bolesti, ošetřující lékaři jí po předchozím vyšetření aplikovali další léky a následujícího dne byla převezena do K. B. n. ve Z. a následně do nemocnice v H. K. V pracovní neschopnosti byla od 2. 7. 1996 do 16. 4. 1997 a za tuto dobu požadovala na náhradě za ztrátu na výděлку v době pracovní neschopnosti 47 500 Kč. Soud prvního stupně ustanovil znalkyni z oboru zdravotnictví MUDr. H. N. k vypracování znaleckého posudku, podle jehož závěru příčinou dlouhodobé pracovní neschopnosti žalobkyně nebyla nesprávná aplikace léku – injekce 10 ml M. pomocí krátké jehly formou tzv. subkutánních pupenů, jenž jí byl během léčby u žalované podán dne 6. 7. 1996. K postižení nervového kořene nemohlo totiž při tomto způsobu aplikace léku vůbec dojít, neboť lék byl aplikován pod kůži, kde vzhledem k anatomickým poměrům člověka nemůže způsobit poškození nervových struktur. Protože proti tomuto znaleckému posudku vznesla žalobkyně námitky, soud ustanovil F. v. I. U. K. v P. k vypracování revizního znaleckého posudku. Členové komise, kteří revizní znalecký posudek vypracovali, se ztotožnili se závěry znalkyně MUDr. H. N. a shodně uvedli, že zde není dána kauzální spojitost mezi provedeným lékařským zákrokem během léčby v L. a následnou pracovní neschopností žalobkyně. Na základě těchto zjištění soud dospěl k závěru, že sice žalobkyni vznikla škoda v důsledku pracovní neschopnosti, spočívající v ušlém výděлку, avšak není dána příčinná souvislost mezi jednáním žalované a vzniklou škodou, a proto žalobu zamítl.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně rozsudkem ze dne 9. 3. 2006, č. j. 60 Co 320/2005-242, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé potvrdil, změnil jej jen ve výrocích o náhradě nákladů řízení a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými i právními závěry soudu prvního stupně. Konstatoval, že nebyly shledány žádné rozpory v závěrech obou znaleckých posudků, a proto není důvod k vypracování dalšího znaleckého posudku, jak požadovala žalobkyně, zvláště za situace, kdy námitky žalobkyně byly vyvráceny výsledkem znaleců.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., a podává je z důvodu podle ust. § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., tj. že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Odvolacímu soudu vytýká, že neustanovil dalšího znalce a neuložil mu vypracovat další revizní znalecký posudek, který by přezkoumal provedené znalecké posudky. Namítá, že odvolací soud nesprávně vyložil ust. § 127 odst. 2 o. s. ř., a proto neprovedl revizní znalecký posudek, v čemž spatřuje závažnou vadu řízení, jež měla vliv na nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolatelka trvá na všech vznesených námitkách a uvádí, že právě injekční dávka 10 ml M. jí způsobila ochrnutí končetiny a že je dána kauzální spojitost mezi tímto lékařským zákrokem a následnou újmou na zdraví. Namítá, že další návrhy na posouzení nesrovnalostí v zápisech jednotlivých léčebných zařízení (např. o době vzniku bolesti, reakce pacientky apod.) nebyly soudem vzaty v potaz. Za otázku zásadního právního významu považuje posouzení, zda při výrazných pochybnostech o správnosti znaleckého posudku je nutné zadat revizní znalecký posudek. Navrhla, aby dovolací soud na-

padený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu ust. § 241 odst. 1 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání není přípustné.

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu upravuje ust. § 237 o. s. ř.

Podle ust. § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [písm. a)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [písm. b)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [písm. c)].

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

V posuzovaném případě žalobkyně dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, kterým byl potvrzen rozsudek (výrok ve věci samé) soudu prvního stupně, jedná se tedy o to, zda je dovolání přípustné podle ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Dovolání je podle tohoto ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek a současně se musí jednat o právní otázku zásadního významu; způsobilým dovolacím důvodem je tedy důvod podle ust. § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Právní posouzení je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu nesprávně vyložil, popř. ji na zjištěný skutkový stav nesprávně aplikoval. Zásadní právní význam pak má rozsudek odvolacího soudu zejména tehdy, jestliže v něm řešená právní otázka má zásadní význam nejen pro rozhodnutí konkrétní věci (v jednotlivém případě), ale z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (pro jejich judikaturu), nebo obsahuje-li řešení právní otázky, které je v rozporu s hmotným právem. Jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění, přípustnost dovolání nezakládají.

Z vylíčených důvodů dovolání vyplývá, že dovolatelka nesouhlasí především s tím, jak soudy zjistily skutkový stav v projednávané věci, a tvrdí, že právě nesprávná aplikace léku způsobila její závažné zdravotní problémy s následnou pracovní neschopností a že s ohledem na skutkové okolnosti případu byly dány důvody pro provedení dalšího revizního znaleckého posudku. Námitky dovolatelky, pokud se týkají otázek skutkových, tedy především toho, zda existuje příčinná souvislost mezi podáním léků a následným postižením nervu, naplňují dovolací důvod podle ust. § 241a odst. 3 o. s. ř., jehož uplatnění v případě posuzování přípustnosti dovolání je podle ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. vyloučeno. Stejně tak přípustnost dovolání podle ust. § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. nezakládá ani dovolatelkou vytýkaná vada řízení (neprovedení doplnění dokazování

dalším revizním znaleckým posudkem), která je dovolacím důvodem podle ust. § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. a kterou lze uplatnit, jen je-li dovolání přípustné. Dovolatelka sice také namítá „nesprávný právní výklad ust. § 127 odst. 2 o. s. ř.“, avšak není zřejmé, v čem má spočívat nesprávný výklad tohoto ustanovení, když k přezkoumání znaleckého posudku znalkyně MUDr. N. byl revizní znalecký posudek ústavu vyžádán a důkaz jím proveden již v řízení před soudem prvního stupně.

Námítky žalobkyně v dovolání tak nezakládají přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. pro zásadní význam rozhodnutí odvolacího soudu ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř.

Protože dovolání žalobkyně směřuje proti rozhodnutí odvolacího soudu, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný, Nejvyšší soud České republiky její dovolání podle ust. § 243b odst. 5 věty první a § 218 písm. c) o. s. ř. odmítl.

12. K odpovědnosti za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci v případě nákazy hepatitidou

§ 421a obč. zák.

Odpovědnost za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci dle § 421a obč. zák., je dána jen tehdy, jestliže obecně rizikové vlastnosti užitého přístroje nebo jiné věci byly prokázány.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 25 Cdo 508/2005
SoJ 13/2007

Z odůvodnění:

Žalobce se vůči žalovaným domáhal zaplacení částky 225 712 Kč s příslušenstvím jako náhrady škody na zdraví, která mu vznikla v důsledku onemocnění infekční žloutenkou typu C; onemocnění lékaři diagnostikovali během pobytu žalovaného ve zdravotnickém zařízení v období od 22. 4. do 17. 5. 1996. Žalobce tvrdil, že žloutenkou se mohl nakazit u kteréhokoliv ze žalovaných, neboť u všech absolvoval v inkubační době tzv. invazivní zákroky, s nimiž je spojeno riziko onemocnění hepatitidou typu C.

Obvodní soud pro Prahu 5 mezitímním rozsudkem ze dne 16. prosince 2003, č. j. 8 C 18/98-351, rozhodl, že žaloba je co do základu po právu vůči žalovaným ad 2), 3) a 5), a vůči žalovaným ad 1) a 4) žalobu zamítl. Soud prvního stupně byl při svém rozhodování vázán právním názorem, vysloveným v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 24. ledna 2002, č. j. 64 Co 392/2001-226, kterým odvolací soud zrušil v pořadí první rozsudek soudu prvního stupně ze dne 18. 5. 2001, č. j. 8 C 18/98-144. Odvolací soud v něm zdůraznil, že žalobce se v rozhodné době podrobil zákrokům, které s sebou nesou riziko nákazy infekční žloutenkou typu C, z pohledu zatím známých způsobů jejího přenosu, nicméně prozatím odmítl závěr soudu prvního stupně, že žalobce se mohl nakazit i jiným způsobem, neboť tento závěr neměl oporu v provedeném dokazování. Odvolací soud zavázal soud prvního stupně, aby při právním posouzení věci vycházel z ustanovení § 421a obč. zák., a uložil mu, aby posoudil míru pravděpodobnosti přenosu nemoci na žalobce ve vztahu k jednotlivým žalovaným, a to metodou vyloučení variant méně pravděpodobných podle současných poznatků lékařské vědy a určení varianty nejpravděpodobnější. Soud prvního stupně se měl také zabývat tím, zda škoda nevznikla

výlučně zaviněním poškozeného (při úrazu střepy skla či porušením léčebného režimu).

V mezitímním rozsudku soud prvního stupně odkázal na závazný právní názor odvolacího soudu; závěr, že podle § 241a obč. zák. co do základu odpovídají za škodu vzniklou žalobci žalovaní MUDr. S., MUDr. K. a MUDr. E. (dále jen „žalovaní“), odůvodnil zjištěním, že lékařské zákroky, které žalovaní prováděli, a přístroje, které užili, mohly být zdrojem nákazy žalobce. V řízení totiž – jak zdůraznil soud prvního stupně – bylo prokázáno, že právě takové zákroky s sebou nesou riziko přenosu nákazy, přičemž současně nebylo prokázáno, že k nákaze mohlo dojít jiným způsobem, resp. že žalobce by škodu spoluzavinil (např. svým rizikovým chováním).

Rozsudkem ze dne 31. srpna 2004, č. j. 21 Co 128/2004-398, Městský soud v Praze rozsudek soudu prvního stupně změnil a žalobu vůči žalovaným zamítl se závěrem, že žalobce neprokázal, že škoda na jeho zdraví byla ve smyslu ustanovení § 241a obč. zák. způsobena okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci použité při aplikaci injekce či v jiné zdravotnické službě, resp. neprokázal existenci příčinné souvislosti mezi jednotlivými lékařskými zákroky a poškozením na zdraví virovou hepatitidou typu C. Odvolací soud s poukazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 2 Cdon 961/96 zdůraznil, že právě existence příčinné souvislosti musí být postavena najisto; připuštění pouhé možnosti onemocnění žalobce v souvislosti s těmi lékařskými zákroky, které prováděli žalovaní, nepostačuje, byť to byly tzv. invazivní zákroky. Žalobce podle odvolacího soudu neprokázal, že by bylo možno k tíži žalovaných přičíst kteroukoliv z nejčastějších příčin přenosu nákazy virovou hepatitidou typu C (podle znaleckých posudků jde typicky např.

o nedodržení bezpečných postupů při manipulaci s lidským biologickým materiálem, o zacházení s kontaminovanými předměty či nástroji, o další užití jehel a přístrojů určených na jedno užití atd.).

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Odvolací soud podle dovolatele v dané věci nesprávně posoudil příčinnou souvislost; při vědeckém závěru, že k převážné infekci poškozených hepatitidou typu C dochází tzv. parenterální cestou (především invazivním způsobem), přičemž jiný způsob kontaminace zjištěn nebyl, měl odvolací soud dojít k závěru, že žaloba je co do základu po právu. Jak vyplynulo ze znaleckých posudků, obecně je velice malá pravděpodobnost získání nákazy v občanském životě. Protože možný zdroj nákazy žalobce mimo zdravotnické zařízení v řízení nebyl zjištěn, bylo nezbytné uzavřít, že k onemocnění žalobce došlo v příčinné souvislosti s jeho pobytem v jednom ze zdravotnických zařízení. Byly tak splněny všechny podmínky pro odpovědnost žalovaných za škodu podle § 421a obč. zák. Jejich odpovědnost měl – jak se uvádí v dovolání – odvolací soud stanovit solidárně vzhledem k § 438 obč. zák., které lze aplikovat i v případech objektivní odpovědnosti za škodu.

Žalovaný MUDr. J. E. navrhnul, aby Nejvyšší soud podané dovolání zamítl, a zdůraznil zejména, že nebylo prokázáno, že by při lékařském zákroku, který prováděl u žalobce, byl použitý přístroj (věc) příčinou žalobcova onemocnění.

Dovolatel ve snaze odůvodnit přípustnost podaného dovolání také podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., tedy pro zásadní význam rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce, namítá, že odvolací soud se odchýlil i od většinové praxe soudů v ob-

dobných případech, kdy soudy dovodily odpovědnost zdravotnického zařízení za škodu, ačkoliv ani v jednom z těchto případů nebylo možno určit zdroj nákazy se sto-procentní pravděpodobností. Tato část dovolání je svým obsahem součástí dovolatelovy kritiky právního posouzení věci odvolacím soudem; přípustnost podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. totiž dovolatel dovozuje nesprávně a nadbytečně, neboť rozsudek odvolacího soudu je rozhodnutím měnícím.

Nejvyšší soud jako soud dovolací po zjištění, že dovolání, které je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., přezkoumal ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. rozsudek odvolacího soudu bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.), vázán přitom uplatněným dovolacím důvodem, a dospěl k závěru, že dovolání není odstatněno.

Nejvyšší soud je ve smyslu § 242 odst. 3 o. s. ř. vázán uplatněným dovolacím důvodem, kterým dovolatel odvolacímu soudu vytýká nesprávné právní posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.]. Ze skutkových zjištění a skutkových závěrů odvolacího soudu je proto Nejvyšší soud povinen vycházet a prověřit (ovšem jen prostřednictvím dovolatelových výhrad), zda odvolací soud při právním posouzení věci aplikoval právo na zjištěný skutkový stav zákona odpovídajícím způsobem.

Ani odvolací soud nezpochybnil skutkový závěr soudu prvního stupně, že lékařské zákroky, které u žalobce prováděli žalovaní MUDr. S., MUDr. K. a MUDr. E., (popř. přístroje, které užíli), mohly být zdrojem jeho nákazy, neboť – jak vyplynulo ze znaleckého dokazování – právě takové zákroky s sebou riziko přenosu nákazy nesou. Odvolací soud však právem tento

závěr považoval sám o sobě za nepostačující, jestliže nebylo v řízení současně prokázáno (žalobce neunesl důkazní břemeno), že by bylo možno k tíži žalovaných při konkrétním lékařském zákroku přičíst některou z uznávaných příčin přenosu nákazy virovou hepatitidou typu C, tedy například že nedodrželi bezpečné postupy při manipulaci s lidským biologickým materiálem, zacházeli s kontaminovanými předměty či nástroji anebo opakovaně užíli jehlu nebo přístroj určené na jedno užití.

Není pochyb, že právní posouzení odpovědnosti žalovaných za škodu vzniklou žalobci, vymezené právě uvedeným skutkovým závěrem, se řídí ustanovením § 421a obč. zák. Škoda měla žalobci vzniknout při poskytování zdravotnických služeb žalovanými, přičemž nebylo ani tvrzeno, že by kdokoliv ze žalovaných provedl lékařský zákrok vadně (v takovém případě by se jeho odpovědnost za škodu řídila obecnou úpravou v ustanovení § 420 obč. zák.).

Ustanovení § 421a obč. zák. obsahuje skutkovou podstatu zvláštní objektivní odpovědnosti za škodu; jde o odpovědnost toho, kdo plní závazek (zde poskytuje zdravotnické služby), za nebezpečí či riziko způsobení škody, které je dáno povahou užitého přístroje či jiné věci, ovšem za předpokladu, že okolnosti, které škodu způsobily, měly svůj původ právě v konkrétní užití věci či přístroji. Odpovědnost – za splnění ostatních předpokladů – je dána, jestliže škoda byla způsobena v důsledku kvalifikovaného působení – vlivem okolností přímo vyplývajících z povahy použitého přístroje či věci. Vznikne-li škoda v příčinné souvislosti s takovou okolností, nastupuje objektivní odpovědnost, již se na rozdíl od obecné úpravy nelze nijak zprostit.

Tato tzv. absolutní objektivní odpovědnost neznamená odpovědnost za všech

okolností, nýbrž pouze tehdy, jsou-li kumulativně splněny všechny zákonné podmínky. Existence příčinné souvislosti musí být najisto postavena. Pouhá pravděpodobnost, že škoda mohla tvrzeným způsobem vzniknout (a také obvykle vzniká), nepostačuje. Neměla-li škoda příčinu v povaze konkrétního užitého přístroje (věci), nejsou splněny předpoklady vzniku objektivní odpovědnosti. Břemeno tvrzení a břemeno důkazní nese žalobce (poškozený).

Uvedené zásady, které Nejvyšší soud opakovaně vyjádřil ve své judikatuře (např. rozsudek sp. zn. 2 Cdon 961/96 nebo rozsudek sp. zn. 25 Cdo 1003/2002), odvolací soud v dané věci aplikoval přesně; předpokladem nároku na náhradu škody je zjištění, že poškozený onemocněl virovou hepatitidou typu C v příčinné souvislosti s takovým provedením lékařského zákroku (v jeho důsledku) některým ze žalovaných, při kterém byl užitý nástroj (přístroj či jiná věc) zdrojem nákazy. Ve věci vedené pod sp. zn. 2 Cdo 961/96 Nejvyšší soud zdůraznil, že o objektivní odpovědnost zdravotnického zařízení za škodu způsobenou pacientovi jde tehdy, jestliže k onemocnění pacienta došlo v důsledku použití nesterilní jehly při léčebném zákroku.

Jaký je rozdíl tohoto právního závěru oproti právní konstrukci, kterou prosazuje žalobce v dovolání, je zřejmý.

Nestačí důkaz o tom, že např. byla užitá jehla (např. k odběru krve) a že s užitím nesterilní jehly je spojeno vysoké riziko přenosu hepatitidy, nýbrž musí být podán důkaz, že jehla byla v daném případě nesterilní (resp. nebyla užitá poprvé či náležitě sterilizována), a právě pro uvedené riziko lze dovodit příčinnou souvislost mezi užitím nesterilního nástroje a virovým onemocněním. Příčinná souvislost může být dána jen tehdy, jestliže jsou obecně ri-

zиковé vlastnosti užitého přístroje nebo jiné věci v konkrétním případě prokázány.

Při úvaze, kterou prosazuje dovolatel, by každý další lékař (zdravotnické zařízení), kterého žalobce navštívil v inkubační době a který provedl tzv. invazivní zákrok, měl solidárně odpovídat za škodu na zdraví žalobce, ačkoliv ničeho nezanedbal a při lékařském zákroku užil přístroje či jiné věci přesně v souladu s uznávanými postupy a doporučeními. Tak tomu právě není. Odvolací soud přesně vyložil, že odpovědnost by bylo možné přičíst (za splnění ostatních předpokladů) jen tomu, u něhož by bylo prokázáno, že právě při jeho lékařském zákroku se obecně existující riziko proměnilo v příčinu vzniku onemocnění, tedy že obecně rizikové vlastnosti užitého přístroje nebo jiné věci v konkrétním případě byly prokázány (jehla byla kontaminována, přístroj nesterilní apod.).

Právní posouzení věci odvolacím soudem a na něm založené rozhodnutí se tedy dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu zpochybnit nepodařilo. Protože rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správný, Nejvyšší soud dovolání zamítl podle § 243b odst. 2 o. s. ř.

13. K podmínkám odpovědnosti za škodu způsobenou povahou použitého přístroje nebo věci v případě endoskopické polypektomie

§ 421a obč. zák.

Ustanovení § 421a obč. zák. obsahuje skutkovou podstatu zvláštní objektivní odpovědnosti za škodu; jde o odpovědnost toho, kdo plní závazek (zde poskytuje zdravotnické služby), za ne-

bezpečí či riziko způsobení škody, které je dáno povahou či vlastnostmi užitého přístroje či jiné věci, ovšem za předpokladu, že okolnosti, které škodu způsobily, měly svůj původ právě v této konkrétní užití věci. Odpovědnost je dána za předpokladu, že škoda byla způsobena v důsledku kvalifikované události – vlivem okolností přímo vyplývajících z povahy použitého přístroje či věci. Jde o objektivní odpovědnost, již se nelze nijak zprostit.

Tato tzv. absolutní objektivní odpovědnost však neznamená odpovědnost za všech okolností, nýbrž vzniká pouze tehdy, jsou-li splněny všechny její zákonné podmínky. Příčinná souvislost se nepředpokládá, musí být prokázána a v tomto směru jde o otázku skutkových zjištění. Existence příčinné souvislosti musí být najisto postavena; pouhá pravděpodobnost, že škoda mohla být způsobena tímto způsobem, nepostačuje. Břemeno tvrzení a břemeno důkazní nese žalobce (poškozený). Právní posouzení příčinné souvislosti spočívá ve stanovení, mezi jakými skutkovými okolnostmi má být její existence zjišťována.

O vztah příčinné souvislosti se v případě této objektivní odpovědnosti jedná, je-li prokázáno, že konkrétní újma poškozeného byla vyvolána účinky přístroje či jiné věci použité při poskytnutí služby, které vyplývají právě z povahy této věci. Byla-li příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost za škodu nenastává.

Pokud endoskopická polypektomie byla provedena *lege artis*, po jejím provedení pacient nekrvácel, krvácení do tlustého střeva u něj nastalo až poté, protože krevní sraženina, která se při zákroku vytvořila v místě odstraněného polypu, se v důsledku pohybu střev

a střevního obsahu odloučila, což je bezesporu okolnost, která nemá původ v povaze přístroje nebo jiného prostředku použitého k endoskopické polypektomii, nejsou splněny podmínky pro přiznání náhrady škody dle § 421a obč. zák.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 25 Cdo 1200/2007
ASPI JUD98741CZ

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 10 rozsudkem ze dne 30. 9. 2003, č. j. 18 C 314/99-156, uložil žalované povinnost zaplatit žalobci na bolestném a za tížení společenského uplatnění celkem částku 30 675 Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Na základě provedených důkazů, včetně ústavního znaleckého posudku a revizního posudku ústavu z oboru zdravotnictví zjistil, že žalobce se dne 3. 9. 1998 ve zdravotnickém zařízení žalované podrobil operativnímu výkonu – polypektomii, a ačkoli byl tento zákrok proveden *lege artis*, došlo u něj k pooperační komplikaci, spočívající v krvácení do tlustého střeva. Z toho důvodu se žalobce musel podrobit dalším chirurgickým zákrokům a za tyto následky požaduje odškodnění. Soud zjistil, že endoskopická polypektomie se provádí k odstranění polypů pomocí speciálních přístrojů, které mají pracovní kanál, jímž se zavádí tzv. polypektomická klička, kterou prochází elektrický proud, jenž způsobí zastavení krvácení. Přesto může ke krvácení dojít, a to i za situace, že zákrok byl proveden bez pochybení; při správném odstranění polypu se vytvoří krevní sraženina, která se však v důsledku pohybu střeva a střevního obsahu může během několika hodin odloučit, a u žalobce se jednalo právě o tento případ. Ze strany lékařů nedošlo při polypektomii k žádnému pochybení, proto soud vyloučil odpovědnost podle § 420 obč. zák. Nebyla zjištěna vada ani

nedostatek použitého přístroje, avšak vzhledem k ust. § 421a obč. zák., které zakotvuje objektivní odpovědnost bez možnosti zproštění, dospěl soud k závěru, že žalovaná za škodu, spočívající v následných zdravotních obtížích žalobce odpovídá, neboť příčina jejího vzniku spočívá v samotné povaze použitého přístroje, a i když tento přístroj vznik škody obvykle nevyvolává a jedná se jen o 1% pravděpodobnost, v daném případě jej vyvolal.

K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 8. 4. 2004, č. j. 22 Co 94/2004-178, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, avšak předpoklady odpovědnosti žalované za škodu na zdraví žalobce neshledal. V řízení bylo zjištěno, že žalobce po provedení polypektomie nekvrácel, ze zdravotnického zařízení žalované byl propuštěn a převezen sanitkou zpět do nemocnice v Č. L., kde začal krvácet, a proto bylo nutno provést další chirurgické zákroky. Tyto zjištěné skutečnosti podle závěrů znaleckých posudků nasvědčují tomu, že po odstranění polypu se vytvořila krevní sraženina tak, jak měla, avšak časem se odloučila, a to nikoli v důsledku zdravotní techniky použité při zákroku, nýbrž vlivem jiných okolností, nemajících původ v povaze použité zdravotní techniky. K odloučení krevní sraženiny totiž s největší pravděpodobností došlo v důsledku pohybu střeva a střevního obsahu. Soud tedy dospěl k závěru, že příčinná souvislost mezi vznikem škody na zdraví žalobce, za níž požaduje náhradu, a okolností mající původ v povaze přístroje, jehož bylo použito při chirurgickém zákroku ve zdravotnickém zařízení žalované, nebyla prokázána.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ust.

§ 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. a podává je z důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Uvádí, že z výsledku znalce MUDr. V. je zřejmé, že pooperační krvácení, k němuž u žalobce došlo, bylo způsobeno právě v souvislosti s elektrickým odstraňováním polypu, a ačkoli pravděpodobnost je podle znalce malá, zvyšuje se při špatné (až téměř neexistující) srážlivosti krve. V případě žalobce byla téměř neexistující srážlivost krve prokázána protokolem sepsaným MUDr. K. Poukazuje na to, že i z doplnění znaleckého posudku U. K. (prof. MUDr. T. DrSc.) vyplývá souvislost mezi krvácením z tlustého střeva a endoskopickým výkonem, a právě pro toto krvácení byl pak žalobce operován v českolipské nemocnici. K výpovědi MUDr. P., která byla přítomna převozu žalobce ze zařízení žalované do českolipské nemocnice a která vypověděla, že žalobce si během převozu nestěžoval a při jízdě seděl, žalobce dodává, že byl pod silnými utlumujícími prostředky a ihned po převozu a prohlídce bylo zjištěno zakrvácení celého organismu a ve zprávě J. chirurgického oddělení českolipské nemocnice je konstatováno odvedení značného množství staré krve prostřednictvím drenu. Dovolatel dále poukazuje na to, že jeho poučení o možných následcích zákroku je datováno až dne 18. 7. 2000 a že ve zprávách je zákrok označován jako perforace, nikoli jako endoskopie. Odvolacímu soudu vytýká nesprávný názor v otázce souvislosti mezi zákrokem podstoupeným u žalované a jeho následným krvácením a dalšími lékařskými zákroky. Navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že se ztotožňuje se skutkovými i právními závěry odvolacího soudu, který správně aplikoval § 421a obč. zák. a v souladu s provedenými důkazy dospěl k závě-

ru, že následný chirurgický zákrok v dalším zdravotnickém zařízení není v příčině souvislosti s událostí, jež by měla původ v povaze přístroje, jehož bylo žalovanou použito při chirurgickém zákroku. Námitky žalobce směřují proti zjištěnému skutkovému stavu, nikoli proti právnímu posouzení věci. Navrhla, aby dovolací soud dovolání žalobce jako bezdůvodné odmítl, případně zamítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 odst. 1 o. s. ř., napadené rozhodnutí přezkoumal a dospěl k závěru, že dovolání, které je proti měnícímu výroku rozsudku odvolacího soudu přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., není důvodné.

Podle ust. § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [písm. a)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [písm. b)], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [písm. c)].

Podle ustanovení § 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř. není dovolání podle odstavce 1 přípustné ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží.

V dané věci žalobce napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně tak, že byla zamítnuta žaloba na zaplacení částky 30 675 Kč, která je součtem částek nárokovaných na bolestném ve výši 5 175 Kč a na náhradě za ztížení společenského uplatnění v částce 25 500 Kč. Jedná se o dílčí nároky (§ 442 odst. 1 a § 444 odst. 1 obč. zák.) se samostatným skutkovým základem, byť požadované jako důsledek jedné škodné události. Přípustnost dovolání proti rozhodnutí je proto třeba posoudit u každého nároku zvlášť bez ohledu na to, zda nároky byly uplatněny v jednom řízení a bylo o nich rozhodnuto jedním rozsudkem (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdon 376/96, publikované v časopise Soudní judikatura pod č. 9/2000, popř. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 9. 1999, sp. zn. 25 Cdo 2136/99, publikované v časopise Soudní judikatura pod č. 55/2000).

Přípustnost dovolání proti rozhodnutí o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč je vyloučena ustanovením § 237 odst. 2 písm. a) o. s. ř., byť celkový součet výše požadovaného plnění z jednotlivých nároků uvedenou částku převyšuje. Dovolání, pokud směřuje proti výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnuto o bolestném ve výši 5 175 Kč, směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný.

Nejvyšší soud proto dovolání žalobce v tomto rozsahu odmítl podle § 243b odst. 5 věty první a § 218 písm. c) o. s. ř.

Dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně co do částky 25 500 Kč (náhrada za ztížení společenského uplatnění), je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. Dovolatel odvolacímu soudu vy-

týká nesprávný názor v otázce příčinné souvislosti mezi endoskopickým zákrokem provedeným žalovanou a jeho následným krvácením do tlustého střeva, jež si vynutilo další chirurgické zákroky.

Podle § 421a obč. zák. každý odpovídá i za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito. Této odpovědnosti se nemůže zprostit (odst. 1). Odpovědnost podle odstavce 1 se vztahuje i na poskytování zdravotnických, sociálních, veterinárních a jiných biologických služeb (odst. 2).

Ustanovení § 421a obč. zák. obsahuje skutkovou podstatu zvláštní objektivní odpovědnosti za škodu; jde o odpovědnost toho, kdo plní závazek (zde poskytuje zdravotnické služby), za nebezpečí či riziko způsobení škody, které je dáno povahou či vlastnostmi užitého přístroje či jiné věci, ovšem za předpokladu, že okolnosti, které škodu způsobily, měly svůj původ právě v této konkrétní užití věci. Odpovědnost je dána za předpokladu, že škoda byla způsobena v důsledku kvalifikované události – vlivem okolností přímo vyplývajících z povahy použitého přístroje či věci. Jde o objektivní odpovědnost, již se nelze jinak zprostit.

Tato tzv. absolutní objektivní odpovědnost však neznamená odpovědnost za všech okolností, nýbrž vzniká pouze tehdy, jsou-li splněny všechny její zákonné podmínky. Příčinná souvislost se nepředpokládá, musí být prokázána a v tomto směru jde o otázku skutkových zjištění. Existence příčinné souvislosti musí být nájisto postavena; pouhá pravděpodobnost, že škoda mohla tvrzeným způsobem vzniknout, nepostačuje. Břemeno tvrzení a břemeno důkazní nese žalobce (poškozený). Právní posouzení příčinné souvislosti spočívá ve stanovení, mezi jakými skutko-

vými okolnostmi má být její existence zjišťována.

O vztah příčinné souvislosti se v případě této objektivní odpovědnosti jedná, je-li prokázáno, že konkrétní újma poškozeného byla vyvolána účinky přístroje či jiné věci použité při poskytnutí služby, které vyplývají právě z povahy této věci. Byla-li příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost za škodu nenastává.

V dané věci šlo o zjištění příčinné souvislosti mezi provedenou endoskopickou polypektomií, kterou podstoupil žalobce ve zdravotnickém zařízení žalované, a následným jeho krvácením do tlustého střeva, které vedlo k nezbytným dalším chirurgickým zákrokům. V tomto směru nelze odvolacímu soudu vytknout nesprávnost právního názoru.

Na základě skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně dospěl odvolací soud k závěru, že příčinou krvácení žalobce v době po zákroku nebyla povaha či vlastnost přístroje, jehož bylo při tomto zákroku použito. Namítá-li dovolatel, že příčinou vzniku jeho škody byla endoskopická polypektomie, uplatňuje tak námitku proti zjištěnému skutkovému stavu (ust. § 241a odst. 3 o. s. ř.), tj. že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování, nikoli námitku proti právnímu posouzení.

Za skutkové zjištění, které nemá oporu v provedeném dokazování, je třeba ve smyslu ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. považovat výsledek hodnocení důkazů soudem, který neodpovídá postupu vyplývajícimu z ustanovení § 132 o. s. ř., protože soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů, popř. přednesů účastníků nevyplývaly a ani jinak nevyšly za řízení najevo, protože soud pominul

rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo, nebo protože v hodnocení důkazů z hlediska jejich závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálně věrohodnosti je logický rozpor. Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování v podstatné části tehdy, týká-li se skutečností, které byly významné pro posouzení věci z hlediska hmotného práva. Nelze-li soudu v tomto směru vytknout žádné pochybení, není možné polemizovat s jeho skutkovými závěry, např. namítat, že soud měl jinak hodnotit určitý důkaz, že některý důkaz není pro skutkové zjištění důležitý, nebo že z provedených důkazů vyplývá jiný závěr apod. Znamená to, že hodnocení důkazů, a tedy ani skutkové zjištění jako jeho výsledek, z jiných než z výše uvedených důvodů nelze dovoláním úspěšně napadnout.

Rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze skutkového závěru, že endoskopická polypektomie byla provedena *lege artis*, po jejím provedení žalobce nekrvácel, krvácení do tlustého střeva u něj nastalo až poté, protože krevní sraženina, která se při zákroku vytvořila v místě odstraněného polypu, se v důsledku pohybu střev a střevního obsahu odloučila, což je bezesporu okolnost, která nemá původ v povaze přístroje nebo jiného prostředku použitého k endoskopické polypektomii. Tento závěr má oporu ve znaleckém posudku, vypracovaném L. f. U. K., kde je – mimo jiné – výslovně uvedeno, že poškození zdravotního stavu nebylo způsobeno v souvislosti s použitím zdravotní techniky a přístrojů a že zdravotní stav žalobce nemá přímou příčinu v zákroku provedeném žalovanou. Zástupce znaleckého ústavu prof. MUDr. V. T., DrSc. pak ve své výpo-

vědi uvedl i další příčiny, které mohly škodu na žalobcově zdraví způsobit (porucha krevní srážlivosti nebo krvácení z jiného polypu), nicméně žádná z nich není okolností mající původ v povaze přístroje použitého při zákroku. V revizním znaleckém posudku, vypracovaném L. f. M. U., je pak jednoznačně uvedeno, že veškerá lékařská péče byla žalobci poskytnuta *lege artis*, že ke komplikaci (krvácení) nedošlo v souvislosti s použitím zdravotní techniky a přístrojů, nýbrž až po uložení žalobce na lůžko v nemocnici v Č. L. Zástupce zpracovatele tohoto posudku doc. MUDr. J. V., CSc. ve výpovědi potvrdil, že nejpravděpodobnějším důvodem žalobcova krvácení bylo to, že došlo k odloučení sraženiny a k jejímu spláchnutí, že při správném ošetření místa odstranění polypu se vytvoří krevní sraženina, která se může v průběhu času odloučit a může dojít ke krvácení, což je zapříčiněno pohybem střeva a pasáží střevního obsahu.

Jestliže odvolací soud při svém rozhodnutí vycházel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a především ze znaleckých posudků z oboru zdravotnictví, jejichž odborné závěry v zásadních směrech byly v podstatě shodné, nelze mu vytýkat, že by vzal v úvahu skutečnosti, které nevyplynuly z provedených důkazů, nebo že by pominul podstatné skutečnosti, které byly v řízení prokázány. Závěr odvolacího soudu o tom, že vyvolávajícím činitelem poškození žalobcova zdraví po prodělaném zákroku ve zdravotnickém zařízení žalované nebyla povaha použité zdravotní techniky a přístrojů, nýbrž že k němu došlo v důsledku jiných okolností, jež byly pro vznik škody rozhodující, má tak oporu v provedených důkazech a dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř. není naplněn.

III.

Porušení prevenční povinnosti dle § 415 občanského zákoníku

14. K podmínkám porušení prevenční povinnosti zdravotnickým personálem při nepředvídaném jednání rodičky

§ 415 obč. zák.

Za stavu, kdy v průběhu porodu probíhajícího bez komplikací byla rodička v předepsaných intervalech sledována na porodním lůžku, byla jí řádně poskytnuta péče a postup ošetřujících lékařů a sester byl po celou dobu *lege artis*, a za situace, že nepřetržitá přítomnost ošetřujícího personálu u rodičky již od samého počátku porodu není žádným právním předpisem stanovena, bylo by možno usuzovat na porušení povinnosti vyplývající z § 415 obč. zák., pokud zde existovaly konkrétní okolnosti, které v daném případě vyžadovaly provedení určitých opatření k zamezení či snížení možnosti způsobení újmy na zdraví rodičky či dítěte.

Jestliže se obvykle u rodičky, ležící na porodním lůžku se zavedenou infuzí běžně nepředpokládá, že by bez pokynu lékaře lůžko před porodem opustila, a nepředpokládá se ani její volný pohyb po porodním sálu, pak namítanou nepřítomnost ošetřujícího personálu po dobu 15 minut mezi jednotlivými kontrolami plodu v první době porodní nelze považovat za zanedbání prevenční povinnosti, vedoucí k poškození zdraví rodičky pádem z okna.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1400/2000
ASPI JUD33925CZ

Z odůvodnění:

Okresní soud v Mělníku rozsudkem ze dne 7. 2. 1997, č. j. 6 C 140/90-102, zamítl žalobu, již se žalobkyně domáhala zaplacení částky 106 500 Kč s úrokem z prodlení, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Po provedeném řízení, v němž soud prvního stupně vyslechl řadu svědků, vyžádal znalecký posudek MUDr. Š., znalce z oboru zdravotnictví – odvětví gynekologie a revizní znalecký posudek Gynekologicko-porodnické kliniky M. U. v B. a provedl řadu listinných důkazů včetně vyšetřovacího spisu, dospěl k závěru, že uplatněný nárok žalobkyně na náhradu škody na zdraví není důvodný. Při svém rozhodnutí vycházel ze zjištění, že žalobkyně měla rizikové těhotenství, od 12. 5. 1988 byla hospitalizována na gynekologicko-porodnickém oddělení žalované nemocnice (resp. jejího právního předchůdce), dne 22. 5. 1988 okolo 2.00 hod. začaly u ní děložní kontrakce a okolo 3.00 hod. byla přeložena na porodní sál. Byla jí zavedena infuze s lékem, který tlumí děložní kontrakce, v 7.15 hod. MUDr. H. provedl dirupci vaku blan a po odtoku plodové vody sálová sestra zkontrolovala infuzi a ozvy plodu a odnesla potřísněné prostěradlo ze sálu. V této době, když byla na porodním sále sama, žalobkyně vstala z porodního lůžka, odstranila síť v okně proti hmyzu a z tohoto okna, které se nacházelo ve třetím podlaží budovy, vyskočila. V 7.45 hod. byla nalezena MUDr. V. venku pod oknem a po převozu na chirurgickou ambulanci došlo v 8.15 k porodu mrtvého dítěte. Pádem z okna žalobkyně utrpěla vážná poranění nohou a má trvalé následky. Žalobkyně netrpěla duševní chorobou, k jejímu skoku z okna došlo při tzv. kvalitativní poruše vě-

domí, při které člověk není schopen své jednání motivovat, může jednat proti svému zájmu a na období této poruchy má následně ztrátu paměti, přičemž příčinou této poruchy u žalobkyně bylo zřejmě tělesné vyčerpání spojené s porodem s možnou účastí psychického stresu z komplikované rodinné situace.

Tvrzení žalobkyně, že s ohledem na svou rodinnou situaci (manžel se s ní rozváděl a o dítě nejevila zájem) se nacházela ve velmi špatném psychickém stavu, považoval soud prvního stupně za věrohodné, avšak vzhledem k tomu, že tento svůj stav nedala žádným způsobem najevo, personál nemocnice na ní žádné známky nějakého výrazného rozrušení nepozoroval a kvalitativní porucha vědomí nastala u ní náhle, soud prvního stupně dovodil, že z tohoto hlediska nebyla nutná zvýšená péče o žalobkyni v tom smyslu, že by od počátku porodu u ní musel neustále někdo být, a takové opatření nebylo nutné ani z hlediska průběhu porodu. Žalobkyně si sice stěžovala na silné bolesti, byl jí však podáván lék tlumící děložní činnost, a jak vyplývá z provedeného dokazování, je málo pravděpodobný výskyt tak mimořádně silných bolestí, že by musely vyvolat pozornost ošetřujícího personálu. Žádný právní předpis neupravuje zabezpečení oken ani přítomnost sestry na porodním sále a porodní sál také není jednotkou intenzivní péče, kde je nepřetržitá přítomnost zdravotního personálu povinná. Nebylo zjištěno, že by se v době skoku žalobkyně nacházela ve druhé době porodní, kdy by již byla nezbytná nepřetržitá přítomnost ošetřujícího personálu u rodičky, naopak, jak bylo prokázáno zejména znaleckým dokazováním z oboru gynekologie a porodnictví, druhá doba porodní nastala u žalobkyně až na chirurgické ambulanci, kam byla převezena po pádu z okna, a to v 8.10 hod., kdy se objevila tzv. zašlá branka, a vlastní porod nastal v 8.15 hod. Podle závěru znaleckých

posudků lékaři postupovali podle současných poznatků lékařské vědy a přítomnost lékařů a sálové sestry na porodním sále odpovídala potřebám tohoto porodu. Soud prvního stupně v souladu s ust. § 868 obč. zák. aplikoval na daný případ ustanovení § 421 odst. 1 obč. zák. ve znění účinném do 31. 12. 1991 a dospěl k závěru, že nedošlo k porušení povinností na straně žalované.

K odvolání žalobkyně Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 7. 12. 1999, č. j. 25 Co 186/97-154, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Proti svému rozhodnutí připustil dovolání k otázce, zda došlo k pochybení ošetřujícího personálu žalované ve smyslu ustanovení § 421 odst. 1 a § 415 obč. zák. Odvolací soud vycházel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, nevyhověl návrhu žalobkyně na doplnění dokazování vyžádaním posudku od Ústřední znalecké komise Ministerstva zdravotnictví ČR, neboť s ohledem na důkazy v řízení provedené, nemůže mít tento posudek větší důkazní sílu než znalecký posudek potvrzený revizním znaleckým posudkem ústavu, a navržené dokazování ke zjištění příčiny smrti dítěte se nevztahuje k okolnosti podstatné pro rozhodnutí, tj. ke zjištění, v jaké době porodní se žalobkyně nacházela v době skoku z okna. Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně vycházel ze závěrů znaleckého dokazování, z nichž vyplývá, že v době pádu z okna se žalobkyně nacházela v první době porodní, a shodně s ním dovodil, že nedošlo k porušení povinností ze strany žalované, když po odchodu sálové sestry, což bylo nejdříve v 7.30 hod., zůstala žalobkyně maximálně 15 minut na porodním sále sama. V 7.45 hod. pak již byla nalezena pod oknem. Tvrzení žalobkyně, že se v době pádu nacházela ve druhé době porodní, kdy je nezbytná trvalá přítomnost lékaře a sestry, nebylo v řízení prokázáno, a pokud je takový údaj zazna-

menán v chorobopisu vyhotoveném na anesteziologickém oddělení poté, kdy tam byla žalobkyně dne 22. 5. 1998 v 11.30 hod., tedy více než za tři hodiny po vlastním porodu přijata, nelze z tohoto záznamu vycházet jako z prokázané skutečnosti.

Odvolací soud neshledal důvodnou námitku žalobkyně, že jí měla být věnována zvýšená péče z důvodu velmi silných bolestí, neboť jí byl aplikován v infuzi lék, který tlumí bolesti, její chování při porodu nebylo nijak mimořádné, a pokud vzhledem k neharmonické a již děletrvajícím rodinné situaci pociťovala napětí, na jejím chování se známky nějakého mimořádného rozrušení neprojevovaly. Porod probíhal bez komplikací a v jeho průběhu byla žalobkyni poskytnuta péče odpovídající odborným požadavkům. Nebyl tedy dán důvod pro nějaká mimořádná opatření při porodu žalobkyně a jestliže si v kvalitativní poruše vědomí (kterou nebylo možné předpokládat) způsobila újmu na zdraví, nelze dospět k závěru, že žalovaná za vzniklou škodu odpovídá, když nebylo prokázáno porušení právní povinnosti ze strany žalované.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání, ve kterém namítá, že soudy obou stupňů se odpovídajícím způsobem nevypořádaly s jejím tvrzením, zda ze strany nemocnice nedošlo k pochybení, spočívajícím v porušení povinnosti předcházet vzniku škody. Popisuje svůj pobyt v nemocnici a dovozuje, že celé gynekologické oddělení vědělo o jejím špatném psychickém stavu, uvádí, že v době porodu měla velmi silné bolesti, její stav nebylo možné považovat za normální, sestře na sále se zmiňovala, že při prvním porodu měla několik minut amnézií, a i to mělo být varovným signálem o možných komplikacích při porodu. Poukazuje na obsah výpovědí některých svědků a na propouštěcí zprávu z ARO, které jsou v souladu s jejím tvrže-

ním o tom, že porodní sál je jednotkou intenzivní péče, kde musí být dvě sestry, a že k jejímu úrazu došlo v druhé době porodní. Namítá, že nebyly vyslechnuty dvě sálové sestry, které s ní přišly do styku během noční a ranní služby dne 22. 5. 1988. Soudům obou stupňů vytyká, že nesprávně a bez vzájemné souvislosti hodnotily výpovědi svědků a provedené důkazy a že se účelově zaměřily pouze na tvrzení v její neprospěch. Nevypořádaly se se znaleckými posudky, které neobsahují odpovědi na stěžejní otázky, znalci neměli k dispozici její kompletní zdravotnickou dokumentaci, nemocnice nenařídila provedení soudní pitvy dítěte a předložila nevěrohodnou dokumentaci s evidentně neautentickou porodní křivkou. Podle dovolatelky jsou výpovědi některých svědků účelově zaměřené a autentičnost údajů z gynekologicko-porodnického oddělení a z chirurgické ambulance je pochybná. Je přesvědčena, že žalovaná v jejím případě neucínila vše, aby škodě bylo zabráněno, neboť jinak by k jejímu pádu z okna nemohlo dojít. V této souvislosti poukazuje na instrukci ministerstva zdravotnictví č. 12/79, podle níž při provozu oddělení musí být důsledně zachováno a prováděno opatření pro bezpečnost těch nemocných, u nichž lze důvodně předpokládat, že by pro svůj zdravotní stav mohly ohrozit bezpečnost vlastní či okolí. Porušení povinností podle ust. § 421 odst. 1 obč. zák. může vyplývat i z porušení ustanovení § 415 obč. zák. a stačí tedy prokázat, že si zdravotnické zařízení nepočínalo podle konkrétních podmínek natolik bedlivě, aby nebyla způsobena škoda na zdraví. Navrhla zrušení rozsudků soudů obou stupňů a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Podle ustanovení části dvanácté, hlavy I, bodu 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se dovolání proti

rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2001) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000).

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 odst. 1 o. s. ř., přezkoumal rozsudek odvolacího soudu podle § 242 odst. 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 239 odst. 1 o. s. ř., není opodstatněné.

Dovolání proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu je podle ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř. přípustné, jestliže odvolací soud svým výrokem vyslovil přípustnost dovolání, a to s argumentem o zásadním významu právní stránky rozhodnutí. Takto založená přípustnost dovolání úzce souvisí s vymezením dovolacího důvodu, jímž je z povahy věci důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., tj. že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Účelem dovolání podle ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř. je umožnit posouzení právních otázek obecného významu (nikoli však jedinečných skutkových okolností vlastních individuálnímu případu) v případech shodného právního posouzení soudy obou stupňů, ve kterých by jinak dovolání přípustné nebylo (srov. § 238 odst. 1 o. s. ř.).

V dané věci je přípustnost dovolání založena toliko výrokem odvolacího soudu, neboť nejde o žádný z případů přípustnosti podle ustanovení § 238 o. s. ř. Dovolání je proto – kromě okolností uvedených v § 237 odst. 1 o. s. ř. [§ 241 odst. 3 písm. a) o. s. ř.], příp. § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř.,

přípustné pouze z důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř., a to v rozsahu té právní otázky, pro jejíž řešení bylo připuštěno.

Nesprávné právní posouzení věci, které lze uplatnit jako důvod dovolání [§ 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř.], může spočívat v tom, že dovolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

V posuzovaném případě z obsahu dovolání (z vylíčení důvodů dovolání) vyplývá, že žalobkyně nepovažuje za správný závěr odvolacího soudu o tom, že tvrzené porušení povinnosti žalované nebylo prokázáno, a nesouhlasí se skutkovými zjištěními, z nichž rozsudek odvolacího soudu vychází. Podstatou jejich námitek je nesouhlas s tím, jak byl na základě provedených důkazů zjištěn skutkový stav. Pokud odůvodňuje své dovolání tím, že je nesprávný závěr soudu, že její tvrzení nebyla v řízení prokázána, a v této souvislosti poukazuje na provedené důkazy (některé části výpovědi svědků a listinné důkazy) a namítá, že odvolací soud provedené důkazy nesprávně hodnotil, je jednoznačné, že nejde o námitku nesprávného řešení otázky právní, pro níž bylo dovolání připuštěno, nýbrž o námitku týkající se skutkových zjištění, která byla podkladem pro právní posouzení věci, tedy o dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř. Z hlediska tohoto dovolacího důvodu nelze správnost rozsudku odvolacího soudu přezkoumat, neboť ve vztahu k námitce, že rozsudek odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování, není v tomto směru dovolání z hlediska ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř. přípustné, což se týká nejen jejich námitek proti způsobu hodnocení důkazů provedeného sou-

dy obou stupňů ale i jejího návrhu na provedení dalšího dokazování.

Po právní stránce soudy obou stupňů správně posuzovaly uplatněný nárok podle občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 12. 1991 – dále jen obč. zák. (ust. § 868 věta za středníkem zákona č. 509/1991 Sb.). Pokud jde o otázku výkladu a aplikace ust. § 415 obč. zák. na daný skutkový stav, je třeba dovolatelce přisvědčit v tom, že i porušení tzv. prevenční povinnosti ve smyslu ustanovení § 415 obč. zák. je porušením právní povinnosti podle ust. § 421 odst. 1 obč. zák. Předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu je – kromě protiprávního úkonu – existence škody a příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a vznikem škody. Zavinění se předpokládá, za podmínek ust. § 421 odst. 3 obč. zák. se lze odpovědnosti zprostit. O vztah příčinné souvislosti se jedná, vznikla-li škoda následkem protiprávního úkonu. Byla-li příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost za škodu nenastává.

Porušením právní povinnosti je míněn objektivně vzniklý rozpor mezi tím, jak fyzická či právnická osoba skutečně jednala či opomenula jednat, a tím, jak jednat měla, aby dostála svým povinnostem. Vedle porušení povinnosti zákonné a smluvní zákon zakládá obecnou povinnost (tzv. generální prevence) v ustanovení § 415 obč. zák., ukládající každému počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví a na majetku ani k neoprávněnému majetkovému prospěchu na úkor společnosti nebo jednotlivce.

Za stavu, kdy bylo prokázáno, že v průběhu porodu, který probíhal bez komplikací, byla žalobkyně v předepsaných intervalech sledována na porodním lůžku, byla jí řádně poskytnuta péče a postup ošetřujících lékařů a sester byl po celou dobu *lege artis*, a za situace, že nepř-

tržitá přítomnost ošetřujícího personálu u rodičky již od samého počátku porodu není žádným právním předpisem stanovená, bylo by možno usuzovat na porušení povinnosti vyplývající z § 415 obč. zák., pokud zde existovaly konkrétní okolnosti, které v daném případě vyžadovaly provedení určitých opatření k zamezení či snížení možnosti způsobení újmy na zdraví rodičky či dítěte. Jestliže se obvykle u rodičky (která navíc není prvorodičkou), ležící na porodním lůžku se zavedenou infuzí běžně nepředpokládá, že by bez pokynu lékaře lůžko před porodem opustila, a nepředpokládá se ani její volný pohyb po porodním sálu, pak namítanou nepřítomnost ošetřujícího personálu po dobu 15 minut mezi jednotlivými kontrolami plodu v první době porodní nelze považovat za zanedbání prevenční povinnosti, vedoucí k poškození zdraví žalobkyně pádem z okna. Existence tvrzených dalších důvodů, které právě v konkrétním případě měly vést ošetřující personál na porodním sále k nepřetržitému dohledu nad žalobkyní či k jiným zvláštním opatřením, způsobilým zabránit jí v přístupu k oknu a ve skoku z něj, popř. zabránit jí provést jiný nepředvídatelný čin, se ze skutkových zjištění soudů obou stupňů nepodávají. Žalobkyně jednala náhle v tzv. kvalitatívni poruše vědomí, ač jinak byla zcela duševně zdráva. Ať už šlo o její stížnosti na silné porodní bolesti, které však byly infuzí tlumeny, či o její špatný psychický stav v důsledku neurovaných rodinných poměrů, z výsledků řízení nevyplývá nějaké mimořádné chování žalobkyně při porodu, pro něž by bylo možno objektivně očekávat od personálu na porodním sále, že předem rozpozná možnost vzniku takové poruchy u žalobkyně a z toho plynoucí nebezpečí způsobení si újmy na zdraví. Odvolacímu soudu nelze proto vytýkat nesprávné právní posouzení věci podle § 415 a 421 obč. zák. či nesprávný výklad těchto ustanovení.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. správný, a proto dovolací soud dovolání žalobkyně zamítl (§ 243b odst. 1 o. s. ř.).

15. K odpovědnosti zdravotnického zařízení v případě nezaviněného a nepředvídaného jednání pacienta uzavřeného psychiatrického oddělení

§ 415 obč. zák.

Aplikace ustanovení § 415 obč. zák. (upravujícího tzv. obecnou preventivní povinnost) přichází v úvahu tehdy, jestliže neexistuje konkrétní právní úprava vztahující se na jednání, jehož protiprávnost se posuzuje. Jednání v rozporu s tímto ustanovením je rovněž porušením právní povinnosti ve smyslu ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák.

Jestliže škoda byla způsobena výlučně jednáním poškozeného, nese ji sám (§ 441 obč. zák.) i v případě, že mu pro nedostatek jeho schopnosti ovládnout své jednání a posoudit jeho následky nelze přičítat zavinění.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1427/2001
ASPI JUD38136CZ

Z odůvodnění:

Okresní soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 24. 10. 2000, č. j. 24 C 69/2000-35, zamítl žalobu s návrhem, aby byla žalované uložena povinnost zaplatit žalobci 30 000 Kč, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Rozhodl tak o nároku žalobce na zaplacení částky 10 000 Kč na

bolestném a 20 000 Kč za ztížení společenského uplatnění z titulu náhrady za poškození zdraví, k němuž došlo dne 21. 1. 1999 tím, že žalobce vyskočil z horního větracího okna ve společenské místnosti psychiatrického oddělení nemocnice v Č., čímž si způsobil zlomeninu pravé nohy, žebra a pohmoždění dalších částí těla. K hospitalizaci na psychiatrickém oddělení byl žalobce přijat pro akutní psychotickou poruchu a lehkou mentální retardaci na doporučení nemocnice v Č. K. Po přijetí se pokusil o útěk, bylo mu aplikováno neuroleptikum a byl omezen na lůžku. Po zklidnění se s ostatními pacienty navečřel, projevil zájem sledovat televizi ve společenské místnosti, odkud se pak znovu pokusil o útěk. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalovaná neporušila preventivní ani jinou právní povinnost, když psychiatrické oddělení bylo řádně zajištěno i pro případ pokusu pacienta o útěk, neboť je zamykáno a všechna okna jsou technickými prostředky jistěna proti otevření. Žalobce musel při svém útěku překonávat zábrany, které byly po celou dobu provozu oddělení objektivně dostačující. Pokud žalobce spatřoval porušení povinnosti žalované v tom, že byl v rozporu s ust. § 23 odst. 4 zákona č. 20/1966 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) nuceně hospitalizován, a že žalovaná nepodala v souladu s ust. § 191a a násl. o. s. ř. oznámení soudu o umístění žalobce ve zdravotnickém zařízení, není tato tvrzená okolnost pro posouzení odpovědnosti žalované za škodu rozhodná, protože nelze dovést příčinnou souvislost mezi touto okolností a vznikem škody na zdraví žalobce. Příčinnou souvislost mezi jednáním žalované a škodou lze posuzovat pouze z hlediska ustanovení § 415 obč. zák., tedy z hlediska zajištění bezpečnosti pacientů na oddělení nemocnice. Detenční řízení dle ust. § 191a a násl. o. s. ř. navíc nemuselo být v daném případě zahájeno, neboť žalobce opustil oddělení ještě před uplynutím zákonné 24hodinové lhůty.

K odvolání žalobce Krajský soud v Českých Budějovicích rozsudkem ze dne 29. 3. 2001, č. j. 6 Co 461/2001-54, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení a nevyhověl návrhu žalobce na přípuštění dovolání, neboť nejde o rozhodnutí zásadního právního významu, když otázka dopadu ust. § 415 obč. zák. je věcí konkrétních skutkových okolností daného případu. Odvolací soud vycházel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a ztotožnil se i s jeho závěrem, že ze strany žalované nedošlo k zanedbání prevenční povinnosti, která by měla za následek poškození zdraví žalobce. Nemocnice měla vytvořena taková opatření, aby pacienti nemohli za normálních okolností opustit psychiatrické oddělení, a s ohledem na ostatní pacienty nemůže být hermeticky uzavřena tak, aby bylo možné zabránit i takovému jednání, ke kterému přikročil žalobce, když se rozhodl z nemocnice utéci větracím oknem ve druhém patře za překonání všech existujících zábran. I pro žalobce platila povinnost předcházet hrozcím škodám ve smyslu ust. § 415 obč. zák., a to i na vlastním zdraví. Tvrzené porušení povinností nemocnice podle zákona č. 20/1966 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) není v příčinné souvislosti se vzniklou škodou, neboť k úrazu žalobce došlo nikoliv v důsledku toho, že nemocnice nepodala soudu oznámení o umístění žalobce v jejím zařízení, nýbrž v důsledku jednání žalobce, který se nepředvídatelným způsobem pokusil o útek z nemocnice. Není proto dána odpovědnost žalované podle § 420 obč. zák.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání z důvodu podle § 241 odst. 3 písm. c) a d) o. s. ř. Odvolacímu soudu vytýká, že se důsledně neřídil ustanovením § 132 o. s. ř. a neposuzoval každý důkaz a všechny důkazy ve vzájemné souvislosti, a nezabýval se vůbec tím, co bylo třeba

konkrétně učinit v péči o samotného žalobce. Poukazuje na svědecké výpovědi MUDr. E. K. a MUDr. J. T., z nichž vyplývá nutnost co největší péče o žalobce, přesto v rozporu s těmito doporučeními byla žalobci ponechána volnost. Nejdůležitější je důkaz záznamy ve zdravotní dokumentaci, které spolu se svědeckou výpovědí MUDr. K. svědčí o tom, že žalovaná neučinila vše pro to, aby předešla vzniku škody na zdraví žalobce, který se jako pacient psychiatrického oddělení mohl chovat jinak než pacienti na jiných odděleních nemocnice. Při přijímání na oddělení navíc projevil vůli na oddělení nezůstat, byl však hospitalizován násilím. Dále namítá nesprávné právní posouzení věci, když v daném případě nejde jen o ustanovení § 415 obč. zák., ale přímo o porušení právní povinnosti podle § 420 odst. 1, 2 obč. zák. Navrhl zrušení rozsudku odvolacího soudu, případně i rozsudku soudu prvního stupně, a vrácení věci k dalšímu řízení.

Podle ustanovení části dvanácté, hlavy I, bodu 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2001) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000).

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po přezkoumání věci dospěl k závěru, že v dané věci směřuje dovolání proti rozhodnutí, proti němuž není přípustné.

Dovolání je přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže trpí vadami uvedenými v § 237 odst. 1 o. s. ř.

Dovolání je dále přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé [§ 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř.], nebo jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně, kterým soud rozhodl jinak než v dřívějším rozsudku proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 238 odst. 1 písm. b) o. s. ř.].

Podle § 239 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku nebo usnesení odvolacího soudu ve věci samé, jímž bylo rozhodnutí soudu prvního stupně potvrzeno, jestliže odvolací soud ve výroku rozhodnutí vyslovil, že dovolání je přípustné, protože jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu. Přípustnost dovolání může odvolací soud vyslovit i bez návrhu. Podle § 239 odst. 2 o. s. ř. nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku nebo před vyhlášením (vydáním) usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, je dovolání podané tímto účastníkem přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam.

Vady řízení vyjmenované v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř., k nimž dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nebyly dovolatelem tvrzeny a ani z obsahu spisu nevyplývají. Přípustnost dovolání není dána ani podle § 238 odst. 1 písm. b) o. s. ř., neboť potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu ve věci samé nepředcházelo zrušení dřívějšího rozsudku soudu prvního stupně.

Zbývá proto posoudit přípustnost dovolání podle § 239 odst. 2 o. s. ř. Dovolání je podle tohoto ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek (jiné

otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění přípustnost dovolání nezakládají) a současně se musí jednat o právní otázku zásadního významu.

Nesprávné právní posouzení věci [§ 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř.], které dovolatel uplatňuje jako důvod dovolání, může spočívat v tom, že dovolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Námítku nesprávného právního posouzení věci podle § 415 a 420 obč. zák., která by zakládala závěr, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam, neshledal dovolací soud důvodnou.

Podle § 420 odst. 1 obč. zák. každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti. Podle § 420 odst. 2 obč. zák. je škoda způsobena právnickou osobou nebo fyzickou osobou, když byla způsobena při jejich činnosti těmi, které k této činnosti použili. Tyto osoby samy za škodu takto způsobenou podle tohoto zákona neodpovídají; jejich odpovědnost podle pracovníprávních předpisů není tím dotčena. Podle § 420 odst. 3 obč. zák. odpovědnosti se zproští ten, kdo prokáže, že škodu nezavinil. Podle § 415 obč. zák. každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.

Obecná odpovědnost za škodu podle ustanovení § 420 obč. zák. je založena na současném splnění čtyř podmínek: 1. porušení právní povinnosti, 2. existenci škody, 3. vztahu příčinné souvislosti mezi porušením povinnosti a škodou a 4. presumovaným zaviněním. Porušením právní povinnosti je míněn objektivně vzniklý roz-

por mezi tím, jak fyzická či právnická osoba skutečně jednala (případně opomenula jednat), a tím, jak jednat měla, aby dostála povinnosti ukládané jí právním předpisem či jinou právní skutečností.

Ustanovení § 415 obč. zák. ukládá povinnost každému postupovat vzhledem ke konkrétním okolnostem tak, aby nezavdal příčinu ke vzniku škody, a jeho aplikace přichází v úvahu, není-li konkrétní právní úprava vztahující se na jednání, jehož protiprávnost se posuzuje. Jednání v rozporu s tímto ustanovením je rovněž porušením právní povinnosti ve smyslu ustanovení § 420 odst. 1 obč. zák. a tedy jedním ze základních předpokladů odpovědnosti za škodu.

Je třeba přisvědčit závěru odvolacího soudu, že na základě skutkového stavu, jak byl v řízení zjištěn, zejména s ohledem na opatření k zajištění bezpečnosti pacientů na oddělení a k zamezení možnosti jejich útěku, a s ohledem na způsob, jakým žalobce překonal stávající překážky k tomu, aby mohl oknem opustit budovu, nelze dovést odpovědnost nemocnice za vznik škody na zdraví žalobce, a to ani z hlediska porušení její tzv. prevenční povinnosti (§ 415 obč. zák.) tím, že by řádně nezajistila bezpečnost svých pacientů v uzavřeném psychiatrickém oddělení nebo tím, že žalobce nebyl omezen ve volném pohybu ve společenské místnosti při sledování televize, neboť bezprostřední příčinou vzniku škody bylo jednání žalobce, který se zcela nepředvídatelným způsobem pokusil o útěk a skokem z okna si přivodil zranění, za něž požaduje náhradu. K námitce žalobce, že byl ve stavu psychické labilita, je třeba uvést, že byla-li škoda způsobena výlučně zaviněním poškozeného, nese ji sám (§ 441 obč. zák.), a podle ustálené judikatury to platí i v případě, že by škoda vznikla následkem jednání poškozeného, jemuž pro nedostatek schopnosti ovládnout své

jednání a posoudit jeho následky nelze přičítat zavinění (srov. např. R 3/1984 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Existence dalších důvodů, které právě v konkrétním případě měly vést ošetřující personál k nějakým zvláštním opatřením, způsobilým zabránit žalobci v přístupu k zajištěnému větracímu oknu ve výšce 2,5 m a ve skoku z něj, se ze skutkových zjištění soudů obou stupňů nepodávají.

Odvolací soud správně dovedl, že v příčinné souvislosti se vzniklou škodou nemůže být žalobcem tvrzená skutečnost, že jeho hospitalizace byla v rozporu se zákonem č. 20/1966 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) a že soudu nebyl včas podán návrh na rozhodnutí o ní. O vztah příčinné souvislosti se totiž jedná, vznikla-li škoda následkem protiprávního jednání škůdce. Byla-li příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost za škodu nenastává. Otázku předpokladů obecné odpovědnosti za škodu podle § 420 obč. zák. tedy odvolací soud vyřešil zcela v souladu s konstantní judikaturou a na danou věc toto ustanovení též správně aplikoval (ostatně dovolatel v tomto směru ani žádné konkrétní námitky neuvádí).

Pokud žalobce odůvodňuje své dovolání tím, že porušení povinnosti ze strany žalované bylo v řízení prokázáno a poukazuje na svědecké výpovědi a na listinné důkazy ve spise založené, případně namítá, že odvolací soud nevyvodil z důkazů správná skutková zjištění, a pominul některé rozhodné skutečnosti, jedná se o námitku, týkající se nikoliv řešení otázky právní, nýbrž hodnocení provedených důkazů při zjišťování skutkového stavu věci, tedy o dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř. Správnost rozsudku odvolacího soudu z hlediska dovolacího důvodu podle ust. § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř. však nelze v dovolacím řízení přezkoumat, neboť námitka, že rozsudek odvolacího

soudu vychází z nesprávných skutkových zjištění, nezakládá přípustnost dovolání podle ust. § 239 odst. 2 o. s. ř.

Ze shora uvedeného vyplývá, že uplatněný dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. (tj. rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci) není naplněn a dovolacímu přezkumu předlože-

ná právní otázka nezakládá důvod pro závěr, že rozsudek odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam. Dovolání proti tomuto rozsudku není tedy přípustné ani podle § 239 odst. 2 o. s. ř.

Nejvyšší soud proto dovolání žalobce odmítl podle § 243b odst. 4 věty první a § 218 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

IV.

Odškodnění bolestného a ztížení společenského uplatnění

16. K výši odškodnění za ztížení společenského uplatnění v případě odumření dříve fungující ledviny v důsledku chybného lékařského zákroku

§ 442 odst. 2 obč. zák.

§ 7 odst. 3 vyhl. č. 440/2001 Sb.

Moderním ústavním nepsaným pravidlem, které podle dnes již konstantní judikatury Ústavní soud rovněž aplikuje, je princip proporcionality, který náleží mezi obecné zásady právní, jež sice nejsou v právních předpisech výslovně obsaženy, avšak v evropské právní kultuře se beze zbytku uplatňují (k tomu srov. např. náleží pléna Ústavního soudu ve věci sp. zn. Pl. ÚS 33/97, Sběrka nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 9, náleží č. 163, vyhlášen pod č. 30/1998 Sb.). Ústavní soud se tak přihlásil k evropské právní kultuře i k jejím ústavním tradicím. Ve světle těchto obecných zásad právních také interpretuje ústavní předpisy, především Listinu. Taková interpretace se pak promítá i do výkladu jednotlivých právních předpisů, v tomto případě těch, které upravují výši přiznané náhrady za způsobenou škodu na zdraví (náhrady za ztížení společenského uplatnění). Porušením pravidla proporcionality může dojít k zásahu do ústavně zaručených práv, a to konkrétně práva na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1 Listiny).

V daném případě podmínky odpovědnosti za škodu za zdraví splněny byly, neboť bylo prokázáno, že stěžovatelka opomenutím lékaře přišla o zdravou (fungující) ledvinu. Podstatou

ústavní stížnosti je nesouhlas stěžovatelky s výší jí přiznané škody ve vztahu ke způsobenému poškození stěžovatelčina zdraví. Ústavní soud se ztotožňuje s názorem stěžovatelky, že výše jí přiznané náhrady za ztížení společenského uplatnění ve výši 24 000 Kč je neproporcionální ve vztahu k následku, který jí opeřující lékař způsobil (odumření předtím fungující ledviny).

Ústavní soud nemohl nepřihlédnout k tomu, že v dané věci došlo nedbalým, neprofesionálním a nutno říci, že i neospravedlnitelným postupem při operaci k nenávratnému a závažnému poškození zdraví stěžovatelky. Danou škodu dle její povahy není možné napravit formou *restitutio in integrum* (uvedení v původní stav) a je rovněž nepochybné, že následky, které stěžovatelce zmíněným postupem při operaci vznikly, jsou natolik závažné, že je po celý zbytek života zdravotně omezena při srovnání se stavem před zákrokem lékařů. Ústavnímu soudu se proto jeví jako nepřiměřené nízké odškodnění přiznané stěžovatelce, což dokresluje i její příznačný argument uvedený v ústavní stížnosti, že přiznaná náhrada ve výši 24 000 Kč je nižší, než kolik by měla uhradit svému právnímu zástupci jako mimosmluvní odměnu za své zastoupení dle příslušných právních předpisů.

V dané věci byl předmětem sporu výklad tehdy platné vyhl. č. 32/1965 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, v příslušném znění, která byla prováděcím předpisem, vydaným na základě zákonného zmocnění v ust. § 444 odst. 2 obč. zák., a to zejmé-

na § 7 odst. 3 této vyhlášky, dle kterého ve zvlášť výjimečných případech hodných mimořádného zřetele může soud odškodnění přiměřeně zvýšit, nad stanovené nejvyšší výměry odškodnění. Okresní soud Plzeň-město shledal, že v daném případě nastaly okolnosti hodné zvláštního zřetele. Krajský soud v Plzni a Nejvyšší soud ČR se přiklonily k opačnému názoru s tím, že současně k výši stěžovatelce přiznané náhrady uvedly, že soudu nepřísluší oprávnění zvýšením odškodnění za ztížení společenského uplatnění postupem podle § 7 odst. 3 uvedené vyhlášky nahrazovat nedostatek tehdy platné právní úpravy, kdy výše odškodnění určená částkou 30 Kč za 1 bod neodpovídá současným mzdovým poměrům.

Podle názoru Ústavního soudu si lze stěžít představit lepší příklad případu „hodného mimořádného zřetele“ podle § 7 odst. 3 příslušné vyhlášky, než je nevratné a trvalé poškození zdraví, v důsledku něhož došlo k označenému omezení funkčnosti jednoho z nejvýznamnějších orgánů v lidském těle jako celku (ledvin), a to – jak již bylo jednou řečeno – nesprávným, nezodpovědným a neprofesionálním postupem operátora. Argumentace obecného soudu prvního stupně se v tomto směru nejvíce blíží ústavně konformnímu výkladu předmětného ustanovení. Podmínky pro aplikaci ust. § 7 odst. 3 vyhlášky tedy podle názoru Ústavního soudu byly splněny.

Ústavní soud vycházel z následujících kritérií, která v daném případě byla splněna nebo k nimž mělo podle jeho názoru být přihlédnuto:

– závažnost způsobené škody na zdraví, tzn. zda byly zasaženy (poškozeny) životně důležité orgány,

– možnost vyléčení či eliminace způsobené škody, tzn. zda v důsledku poškození je poškozená omezena ve svém způsobu života a jestli je nucena k pravidelným kontrolám u lékařů, dalším operativním zákrokům či se v důsledku poškození zdraví stala alespoň do určité míry závislá na přístrojovém vybavení,

– mělo by se přihlížet k míře zavinění (nedbalosti) operátora, tedy nakolik došlo k odchýlení od standardního (řádného) postupu při operaci.

Ústavnímu soudu, z hlediska jeho postavení jako soudního orgánu ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), sice nepřísluší konstatovat, v jaké konkrétní výši by náhrada za ztížení společenského uplatnění měla být přiznána, tzn. jaký by měl být násobek podle § 7 odst. 3 předmětné vyhlášky, vycházet je však nutno z principu proporcionality. Jinými slovy řečeno, obecné soudy při posuzování mimořádných případů mají určitý prostor k úvaze, jakého násobku použijí. Z hlediska ochrany ústavnosti však musí dbát o to, aby přiznaná výše náhrady za ztížení společenského uplatnění byla založena na objektivních a rozumných důvodech a aby mezi touto přiznanou výší (peněžní částkou) a způsobenou škodou (újmou) – „zničením“ jedné ledviny, existoval vztah přiměřenosti.

Nález Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 350/03
ASPI JUD33452CZ

Z odůvodnění:

Včas podanou ústavní stížností, která i jinak splňovala formální náležitosti podle zák. č. 182/1993 Sb., „o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o Ústavním soudu“), napadla stěžovatelka rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze

dne 12. března 2003 (sp. zn. 25 Cdo 1412/2001-171) a rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 30. března 2001 (sp. zn. 14 Co 102/2001-148) a tvrdila, že jimi bylo zasaženo do jejího ústavně zaručeného práva na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1 Listiny) a práva na ochranu zdraví a na zdravotní péči (čl. 31 Listiny).

K projednání ústavní stížnosti si Ústavní soud vyžádal spis Okresního soudu Plzeň-město sp. zn. 24 C 394/95 a zjistil z něho následující rozhodné skutečnosti:

– Stěžovatelka (v postavení žalobkyně v řízení před obecnými soudy) se žalobou u Okresního soudu Plzeň-město domáhala, aby žalovaným (městu Plzeň a České republice – Ministerstvu zdravotnictví), jako právním nástupcům nemocnice Š., byla uložena povinnost zaplatit jí společně a nerozdílně částku 866 112 Kč z titulu náhrady škody na zdraví, jež jí byla způsobena v uvedené nemocnici při gynekologické operaci dne 13. června 1984, kdy operatér opomněl odvázat podvázaný pravý močůvod, čímž následně došlo k odumření pravé ledviny, což vyplynulo z vyšetření stěžovatelky provedeného dne 22. listopadu 1993. Stěžovatelka požadovala náhradu za bolestné ve výši 180 000 Kč, za ztížení společenského uplatnění 420 000 Kč a dále náhradu nákladů spojených s léčením, do nichž zahrнула cestovné k lékařským kontrolám za období let 1994 až 2000 ve výši 31 592 Kč, příspěvek na zakoupení automobilu ve výši 20 000 Kč, příspěvek na dietní stravování za období let 1994 až 2000 ve výši 25 200 Kč, příspěvek na „Dobrou vodu“ za totéž období ve výši 60 480 Kč, náklady na instalaci elektrického topení ve výši 18 000 Kč a zvýšené náklady na elektrické vytápění ve výši 111 240 Kč;

– Okresní soud v Plzni rozsudkem ze dne 24. října 2000 (sp. zn. 24 C 394/95-117) uložil prvnímu žalovanému (městu Plzeň)

zaplatit stěžovatelce na bolestném 750 Kč, za ztížení společenského uplatnění 150 000 Kč, na nákladech spojených s léčením 50 872 Kč, žalobu o zaplacení další náhrady bolestného ve výši 179 250 Kč, za ztížení společenského uplatnění ve výši 270 000 Kč a na úhradu nákladů spojených s léčením ve výši 215 240 Kč zamítl, řízení co do částky 26 760 Kč zastavil a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že byly splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro vznik odpovědnosti zdravotnického zařízení, které provedlo operaci, za poškození zdraví stěžovatelky, neboť škoda byla způsobena těmi, které k této činnosti použilo. Při rozhodnutí o výši bolestného a náhradě za ztížení společenského uplatnění vycházel soud prvního stupně ze znaleckého posudku MUDr. P. N., CSc., podle kterého základní počet bodů činí 25 na bolestném a 400 bodů za ztížení společenského uplatnění, jehož výši znalec doporučil zvýšit na dvojnásobek, neboť jsou dle jeho názoru dány důvody hodné zvláštního zřetele podle § 7 odst. 3 vyhl. č. 32/1965 Sb., ve znění vyhl. č. 54/1993 Sb. Z nákladů, které stěžovatelka uplatnila v souvislosti s léčením, jí byla přiznána jen ta jejich část, kterou soud prvního stupně shledal v příčinné souvislosti se vznikem škody. Návrh stěžovatelky vůči druhému žalovanému soud prvního stupně zamítl z důvodu nedostatku jeho pasivní legitimace;

– Krajský soud v Plzni, jako soud odvolací, svým rozsudkem ze dne 30. března 2001 (č. j. 14 Co 102/2001-148) změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku, kterým bylo žalovanému uloženo zaplatit stěžovatelce za ztížení společenského uplatnění 150 000 Kč tak, že žalobu co do částky 126 000 Kč zamítl, v ostatním rozsudek soudu prvního stupně zůstal beze změny. Odvolací soud se ztotožnil s právním názorem soudu prvního stupně stran vzniklé škody, neztotožnil se s ním však

v tom, že v daném případě je namíste zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění dle vpředu označené vyhlášky na 12,5násobek, neboť v daném případě nejde o případ hodný mimořádného zřetele. Podle názoru odvolacího soudu nelze postupem podle ust. § 7 vyhlášky nahrazovat nedostatek stávající právní úpravy, podle níž výše odškodnění neodpovídá současným mzdovým a cenovým poměrům. Vzhledem k poškození zdraví stěžovatelky jí lze podle názoru odvolacího soudu přiznat pouze dvojnásobek základního bodového ohodnocení za ztížení společenského uplatnění, tedy částku 24 000 Kč. S uvedeným závěrem odvolacího soudu se ztotožnil i Nejvyšší soud ČR ve vpředu označeném rozhodnutí;

– Rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. března 2003 (č. j. 25 Cdo 1412/2001-171) bylo rozhodnuto tak, že dovolání stěžovatelky proti výroku rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 30. března 2001 (č. j. 14 Co 102/2001-148), kterým byl změněn rozsudek soudu prvního stupně (rozsudek Okresního soudu Plzeň-město ze dne 24. října 2000 č. j. 24 C 394/95-117) tak, že byla zamítnuta žaloba o zaplacení 126 000 Kč, se zamítá; v dalším se dovolání stěžovatelky odmítá. Současně bylo rozhodnuto, že ve vztahu stěžovatelky a prvního žalovaného (město Plzeň) nemá žádný z účastníků právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti se závěrem obecných soudů stran výše jí přiznané částky za ztížení společenského uplatnění nesouhlasí a poukazuje na to, že předmětná vyhláška je zastaralá a naprosto neodpovídá současné situaci a změně společenskopolitických podmínek, ke které v naší společnosti došlo; uvedenou argumentaci v ústavní stížnosti podrobněji rozvíjí. Stěžovatelka považuje rozsudek soudu prvního stupně za spravedlivý (soud prvního stupně jí přiznal

12,5násobek základního bodového ohodnocení), neboť její následky jsou trvalé povahy, bez naděje na nápravu. Stěžovatelka nadto bude muset podstoupit další operaci v souvislosti s vyjmutím odumřelých orgánů a žije ve stresu, že jí vypoví funkci i druhá ledvina. Poukazuje rovněž na to, že 1. ledna 2002 nabyla účinnosti nová vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, která navýšila hodnotu jednoho bodu z 30 Kč na 120 Kč s tím, že je možné v určitých odůvodněných případech hodnotu bodu navýšit. Duch této novelizace měl Nejvyšší soud ČR vzít v úvahu, když rozhodoval po účinnosti této vyhlášky. Další tvrzení stěžovatelky se týká náhrady nákladů řízení, která jejímu právnímu zástupci nebyla přiznána z důvodů pouze částečného úspěchu žaloby. Na základě těchto důvodů stěžovatelka navrhla, aby Ústavní soud zrušil rozsudky Nejvyššího soudu ČR a Krajského soudu v Plzni, jak jsou vpředu označeny.

K výzvě Ústavního soudu (§ 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu) se k ústavní stížnosti vyjádřili účastníci řízení (Krajský soud v Plzni a Nejvyšší soud ČR) a vedlejší účastníci (město Plzeň a Česká republika – Ministerstvo zdravotnictví).

Účastník řízení, Krajský soud v Plzni, se vyjádřil stručným podáním předsedkyně senátu, z něhož napadené rozhodnutí vzešlo (§ 30 odst. 4 zákona o Ústavním soudu) tak, že odkázal na odůvodnění napadeného rozhodnutí. Krajský soud v Plzni má za to, že postupem soudu nedošlo k porušení práva stěžovatelky na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny ve spojení s čl. 31 Listiny, tj. právem na ochranu zdraví a zdravotní péči. Proto navrhl zamítnutí ústavní stížnosti stěžovatelky.

Druhý účastník řízení, Nejvyšší soud ČR, se vyjádřil rovněž podáním předsedkyně senátu, z něhož napadené rozhodnutí

vzešlo (§ 30 odst. 4 zákona o Ústavním soudu) tak, že nepovažuje ústavní stížnost za důvodnou, neboť stěžovatelka v ní pouze podrobně opakuje (a rozvádí) námitky, které uplatnila v dovolání proti rozsudku Krajského soudu v Plzni, jak je v předu označen, jimiž se dovolací soud v napadeném rozsudku velmi podrobně zabýval, a to jak z hlediska předpokladů aplikace ust. § 7 odst. 3 vyhl. č. 32/1965 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve znění vyhl. č. 84/1967 Sb., č. 76/1981 Sb. a č. 54/1993 Sb., tak z důvodu namítané „zastaralosti“ této vyhlášky a rovněž z pohledu tvrzené disproporce mezi stanovením náhrady škody podle citované vyhlášky a požadovanými, či přisouzenými částkami za „poškození citi“. V bližších podrobnostech odkázal Nejvyšší soud ČR na argumentaci použitou v napadeném rozsudku s tím, že ji nadále považuje za správnou. Nejvyšší soud ČR proto navrhl, aby ústavní stížnost stěžovatelky byla „podle ustanovení § 82 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění zákona č. 77/1998 Sb., odmítnuta“. Současně uvedl, že „ve smyslu ustanovení § 43 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění zákona č. 77/1998 Sb., Nejvyšší soud netrvá na ústním pojednání věci“.

Vedlejší účastník řízení, město Plzeň, ve svém vyjádření, podaném prostřednictvím právního zástupce JUDr. J. G., zdůraznil, že stěžovatelka v ústavní stížnosti pouze opakuje svá stanoviska, která se prolínají předchozími řízeními a s nimiž se obecné soudy vypořádaly. Veškerá právní polemika stěžovatelky směřuje k tomu, že v jejím případě bylo nesprávně aplikováno ustanovení § 7 odst. 3 příslušné vyhlášky. Podstata věci podle vedlejšího účastníka spočívá v subjektivní nespokojenosti stěžovatelky s výsledkem řízení. V souvislosti s aplikací zmíněného ustanovení nelze dovést porušení právní povinnosti tam,

kde zákon daný postup ani jako danou povinnost nedefinuje. Stěžovatelce byla v předchozích řízeních zachována její veškerá procesní práva, zejména pak právo navrhnout důkazy, které by podporovaly její vlastní tvrzení. To, že tohoto práva nevyužila, nelze přičítat k tíži nikoho jiného než stěžovatelce samé. V souvislosti s porušením čl. 31 Listiny vedlejší účastník uvedl, že k jeho porušení mohlo dojít pouze tím, že soudy využily svého práva navýšit nárok stěžovatelky způsobem, jakým se tak stalo. Ve vztahu k čl. 36 odst. 1 Listiny poukázal vedlejší účastník na to, že práva na zachování spravedlivého procesu se evidentně vztahují k procesním otázkám, stěžovatelka se však porušení žádných procesních ustanovení nedovolává. Ve své ústavní stížnosti se soustřeďuje na meritum věci a neuvádí žádná pochybení soudu, která by bylo možné podřadit pod některý z článků Listiny, jejichž porušení stěžovatelka tvrdila. Vedlejší účastník proto navrhl, aby Ústavní soud ústavní stížnost stěžovatelky zamítl.

K ústavní stížnosti se vyjádřil rovněž druhý vedlejší účastník řízení, Česká republika – Ministerstvo zdravotnictví, který se ztotožnil se závěry obecných soudů stran své pasivní legitimace a trvá nadále na tom, že Česká republika – Ministerstvo zdravotnictví není pasivně legitimována. Pro bližší odůvodnění odkazuje tento vedlejší účastník na rozsudky uvedených soudů v této věci. Vedlejší účastník rozebral ve svém vyjádření v obecné rovině pojem spravedlivého procesu a právo na ochranu zdraví. V souvislosti s právem na ochranu zdraví uvedl, že podle čl. 31 Listiny se jím rozumí právo každé fyzické osoby na poskytnutí bezplatné zdravotní péče a zdravotních pomůcek za podmínek stanovených zákonem. Česká republika – Ministerstvo zdravotnictví se domnívá, že v daném řízení bylo postupováno v souladu s právními předpisy a že rozhodnutí

obecných soudů vycházela z objektivně zjištěného skutkového stavu, na jehož základě dospěly úvahou k rozhodnutí, které plně respektuje jak práva stěžovatelky, tak i specifika tohoto konkrétního případu. Česká republika – Ministerstvo zdravotnictví navrhla proto, aby ústavní stížnost byla „zcela zamítnuta jako neodůvodněná“ podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu.

Účastníci řízení, a stejně tak i vedlejší účastníci souhlasili s tím, aby Ústavní soud rozhodl bez nařízení jednání. Vzhledem k uvedenému a dále s ohledem na to, že Ústavní soud má za to, že od jednání nelze očekávat další objasnění věci, bylo od ústního jednání v dané věci upuštěno (§ 44 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

Ústavní soud, po posouzení všech relevantních skutečností, které vyplývají z připojeného spisu Okresního soudu Plzeň-město sp. zn. 24 C 394/95, vyjádření účastníků řízení a vedlejších účastníků řízení a s přihlédnutím k obsahu ústavní stížnosti, konstatuje, že ústavní stížnost je důvodná.

V této souvislosti je především nutno konstatovat, jak již bylo vyloženo v řadě předchozích rozhodnutí Ústavního soudu, že Ústavní soud není součástí soustavy obecných soudů a do jeho pravomoci přezkum rozhodnutí obecných soudů spadá pouze za podmínky, že postupem obecných soudů došlo k porušení ústavně zaručených práv či svobod (k tomu srov. např. nález ve věci sp. zn. III. ÚS 23/93, Sběrka nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 1, nález č. 5). V dané věci takový zásah zjištěn byl.

Moderním ústavním nepsaným pravidlem, které podle dnes již konstantní judikatury Ústavní soud rovněž aplikuje, je princip proporcionality, který náleží mezi obecné zásady právní, jež sice nejsou

v právních předpisech výslovně obsaženy, avšak v evropské právní kultuře se beze zbytku uplatňují (k tomu srov. např. nález pléna Ústavního soudu ve věci sp. zn. Pl. ÚS 33/97, Sběrka nálezů a usnesení Ústavního soudu, sv. 9, nález č. 163, vyhlášen pod č. 30/1998 Sb.). Ústavní soud se tak přihlásil k evropské právní kultuře i k jejím ústavním tradicím. Ve světle těchto obecných zásad právních také interpretuje ústavní předpisy, především Listinu základních práv a svobod. Taková interpretace se pak promítá i do výkladu jednotlivých právních předpisů, v tomto případě těch, které upravují výši přiznané náhrady za způsobenou škodu na zdraví (náhrady za ztížení společenského uplatnění). Porušením pravidla proporcionality může dojít k zásahu do ústavně zaručených práv, a to konkrétně práva na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1 Listiny).

V daném případě podmínky odpovědnosti za škodu za zdraví splněny byly, neboť bylo prokázáno, že stěžovatelka opomenutím lékaře přišla o zdravou (fungující) ledvinu. Podstatou ústavní stížnosti je nesouhlas stěžovatelky s výší jí přiznané škody ve vztahu ke způsobenému poškození stěžovatelčina zdraví. Ústavní soud se ztotožňuje s názorem stěžovatelky, že výše jí přiznané náhrady za ztížení společenského uplatnění ve výši 24 000 Kč je neproporcionální ve vztahu k následku, který jí operující lékař způsobil (odumření předtím fungující ledviny).

Ústavní soud nemohl nepřihlédnout k tomu, že v dané věci došlo nedbalým, neprofesionálním a nutno říci, že i neospravedlnitelným postupem při operaci k nenávratnému a závažnému poškození zdraví stěžovatelky. Danou škodu dle její povahy není možné napravit formou *restitutio in integrum* (uvedení v původní stav) a je rovněž nepochybné, že následky, které stěžovatelce zmíněným postupem při operaci

vznikly, jsou natolik závažné, že je po celý zbytek života zdravotně omezena při srovnání se stavem před zákrokem lékařů. Ústavnímu soudu se proto jeví jako nepřiměřené nízké odškodnění přiznané stěžovateli, což dokresluje i její příznačný argument uvedený v ústavní stížnosti, že přiznaná náhrada ve výši 24 000 Kč je nižší, než kolik by měla uhradit svému právnímu zástupci jako mimosmluvní odměnu za své zastoupení dle příslušných právních předpisů.

V dané věci byl předmětem sporu výklad tehdy platné vyhl. č. 32/1965 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, v příslušném znění, která byla prováděcím předpisem, vydaným na základě zákonného zmocnění v ust. § 444 odst. 2 obč. zák., a to zejména § 7 odst. 3 této vyhlášky, dle kterého ve zvlášť výjimečných případech hodných mimořádného zřetele může soud odškodnění přiměřeně zvýšit nad stanovené nejvyšší výměry odškodnění. Okresní soud Plzeň-město shledal, že v daném případě nastaly okolnosti hodné zvláštního zřetele. Krajský soud v Plzni a Nejvyšší soud ČR se přiklonily k opačnému názoru s tím, že současně k výši stěžovateli přiznané náhrady uvedly, že soudy nepřisluší oprávněním zvýšením odškodnění za ztížení společenského uplatnění postupem podle § 7 odst. 3 uvedené vyhlášky nahrazovat nedostatek tehdy platné právní úpravy, kdy výše odškodnění určená částkou 30 Kč za 1 bod neodpovídá současným mzdovým poměrům.

K uvedenému se sluší konstatovat následující. Podle názoru Ústavního soudu si lze stěžít představit lepší příklad případu „hodného mimořádného zřetele“ podle § 7 odst. 3 příslušné vyhlášky, než je nevratné a trvale poškození zdraví, v důsledku něhož došlo k označenému omezení funkčnosti jednoho z nejvýznamnějších orgánů v lidském těle jako celku (ledvin), a to –

jak již bylo jednou řečeno – nesprávným, nezodpovědným a neprofesionálním postupem operátora. Argumentace obecného soudu prvního stupně se v tomto směru nejvíce blíží ústavně konformnímu výkladu předmětného ustanovení. Podmínky pro aplikaci ust. § 7 odst. 3 vyhlášky tedy podle názoru Ústavního soudu byly splněny.

Ústavní soud vycházel z následujících kritérií, která v daném případě byla splněna nebo k nimž mělo podle jeho názoru být přihlédnuto:

- závažnost způsobené škody na zdraví, tzn. zda byly zasaženy (poškozeny) životně důležité orgány,

- možnost vyléčení či eliminace způsobené škody, tzn. zda v důsledku poškození je poškozená omezena ve svém způsobu života a jestli je nucena k pravidelným kontrolám u lékařů, dalším operativním zákrokům či se v důsledku poškození zdraví stala alespoň do určité míry závislá na přístrojovém vybavení,

- mělo by se přihlížet k míře zavinění (nedbalosti) operátora, tedy nakolik došlo k odchýlení od standardního (řádného) postupu při operaci.

Ústavnímu soudu, z hlediska jeho postavení jako soudního orgánu ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), sice nepřisluší konstatovat, v jaké konkrétní výši by náhrada za ztížení společenského uplatnění měla být přiznána, tzn. jaký by měl být násobek podle § 7 odst. 3 předmětné vyhlášky, vycházet je však nutno z principu proporcionality. Jinými slovy řečeno, obecné soudy při posuzování mimořádných případů mají určitý prostor k úvaze, jakého násobku použijí. Z hlediska ochrany ústavnosti však musí dbát o to, aby přiznaná výše náhrady za ztížení společenského uplatnění byla založena na objektivních

a rozumných důvodech a aby mezi touto přiznanou výší (peněžní částkou) a způsobenou škodou (újmou) – „zničením“ jedné ledviny existoval vztah přiměřenosti.

Dále Ústavní soud nad rámec tvrzení stěžovatelky v ústavní stížnosti dodává, že podle čl. 95 odst. 1 Ústavy je soudce při rozhodování vázán zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu; je oprávněn posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem nebo s takovou mezinárodní smlouvou (do 31. 5. 2002 uvedené ustanovení znělo, že soudce je při rozhodování vázán zákonem; je oprávněn posoudit soulad jiného právního předpisu se zákonem). Pokud tedy soudce (soudci) dospějí k závěru, že podzákoný právní předpis je v rozporu se zákonem, neaplikují jej v konkrétní věci, ale použijí pouze ustanovení zákona. Uvedené se sluší konstatovat ve vztahu k již vpředu zmíněnému argumentu Krajského soudu v Plzni a Nejvyššího soudu ČR stran nedostatků tehdy platné právní úpravy odškodnění s ohledem na současné mzdové poměry.

Při novém posouzení věci stěžovatelky jsou obecné soudy, zejména pak Krajský soud v Plzni, vázány právním názorem Ústavního soudu (čl. 89 odst. 2 Ústavy) a odůvodněním tohoto nálezu.

Z takto rozvedených důvodů je zřejmé, že v dané věci porušily obecné soudy právo stěžovatelky na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1 Listiny) tím, že nerespektovaly pravidlo proporcionality; Ústavní soud proto rozsudky Krajského soudu v Plzni a Nejvyššího soudu ČR, jak jsou vpředu označeny, zrušil [§ 82 odst. 1, odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu], jak je z výroku tohoto nálezu patrné.

17. Ke zvýšení odškodnění za ztížení společenského uplatnění v případech hodných mimořádného zřetele

§ 7 odst. 3 vyhl. č. 440/2001 Sb.

Přiměřené zvýšení odškodnění ztížení společenského uplatnění soudem ve výjimečných případech hodných mimořádného zřetele podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. není podmíněno tím, zda lékař při určování bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění na základě svého úsudku, že poškození zdraví postiženého vedlo ke zvlášť těžkým následkům, přistoupil k jeho zvýšení podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky č. 440/2001 Sb.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2010, sp. zn. 21 Cdo 2581/2009
ASPI JUD174934CZ

Z odůvodnění:

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaná zaplatila vedle již vyplacené základní náhrady za ztížení společenského uplatnění ve výši 127 200 Kč další částku 508 800 Kč jako zvýšení základní výše odškodnění na pětinasobek. Žalobu odůvodnil zejména tím, že u žalované pracoval na základě pracovní smlouvy ze dne 1. 10. 1996 ve funkci referenta majetkové správy. Dne 18. 3. 2004 utrpěl pracovní úraz pádem ze žebříku na zem, při kterém utrpěl zlomeninu dvou obratlů, rozdrčení levé paty a poranění levé části obličeje. Od 18. 3. 2004 do 19. 12. 2005 byl v pracovní neschopnosti, poté s ním žalovaná rozvázala pracovní poměr výpovědí podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. d) zák. práce, a od té doby je evidován u Úřadu práce Jičín, detašované pracoviště v Hořicích. Žalovaná uznala

svou odpovědnost za pracovní úraz a žalobci poskytla náhradu za ztrátu na výdělku za dobu pracovní neschopnosti, náhradu za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, jakož i náhradu bolestného a náhradu za ztížení společenského uplatnění odpovídající bodovému ohodnocení ve výši 1 060 bodů. Podle názoru žalobce jsou však u něj splněny podmínky pro „zvýšení bodového ohodnocení“ ztížení společenského uplatnění podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění (dále též jen „vyhlášky“), neboť v důsledku pracovního úrazu s trvalými následky je velice podstatně omezen ve všech činnostech a zájmech běžných pro člověka jeho věku; zdůrazňuje, že pracovní úraz utrpěl ve věku 36 let, je omezen jak v zaměstnání, tak v péči o dům, ve výkonu zahrádkářských prací, nemůže se aktivně účastnit společenských a kulturních akcí v obci (plesů, divadel apod.), nemůže vykonávat sportovní činnost, když před úrazem se věnoval vysokohorské turistice, horolezectví, cykloturistice, lyžování apod. Protože stále přetrvávají zdravotní obtíže a bolesti, užívá léky pro utišení bolesti. Zvýšením náhrady za ztížení společenského uplatnění o 508 800 Kč by tak „mohly být negativní důsledky určitým způsobem kompenzovány“.

Okresní soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 15. 4. 2008, č. j. 10 C 37/2007-46 žalobu zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení 14 481 Kč „k rukám právního zástupce žalovaného“. Soud prvního stupně i „při vědomí toho, že jde o vysoce citlivou záležitost“, dospěl k závěru, že nejde o zvlášť výjimečný případ hodný mimořádného zřetele ve smyslu ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb., neboť „zapojení žalobce před úrazem bylo, a to jak kulturní, sportovní i společenské, zcela běžné, bez výrazných mimořádností“ a je-

ho „aktivity lze označit jako aktivní trávení volného času a provozování svých koníčků“, jestliže např. „nikdy nebyl členem žádného sportovního oddílu, nikdy nepodařilo se mu nějaké nadprůměrné sportovní výkony“. Dovedl zároveň, že ani „z pohledu lékařského nebyly zjevně shledány žádné zvlášť závažné důvody a zvláštní způsob léčby“, neboť lékaři vůbec nevyužili možnosti zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění až o 50 %.

K odvolání žalobce Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 26. 11. 2008, č. j. 21 Co 430/2008-66 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že „v části výroku I., jímž byla zamítnuta žaloba do částky 254 400 Kč“, uložil žalované povinnost zaplatit žalobci částku 254 400 Kč, „ve zbývajících částech výroku I.“, jej potvrdil, a rozhodl, že „žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před okresním ani před krajským soudem“. Odvolací soud převzal jako správný skutkový stav zjištěný soudem prvního stupně, dospěl však k závěru, že jsou zde dány důvody pro zvýšení odškodnění podle § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. na trojnásobek, „tedy celkovou částku 381 600 Kč“, neboť sice „zde mimořádné okolnosti případu absentují a jde více o naplnění zásady proporcionality“, a proto „nemůže jít o zvýšení výrazné“. Poukázal zejména na skutečnost, že žalobce byl muž v produktivním věku, otec nezletilých dětí, zcela zdravý a sportovec, byť pouze rekreační; v současné době je mu přiznán částečný invalidní důchod s „výrazným omezením ve výběru zaměstnání“, zejména v oblasti trávení volného času a péče o rodinu se mu život zcela zásadně proměnil a není pochyb o tom, že jako „muž v produktivním věku a sportovec toto omezení vnímá velice intenzivně“. Odvolací soud zároveň zdůraznil, že, i když „lékaři dospěli k závěru, že nejsou dány důvody pro zvýšení ztížení společenského uplatnění

ve smyslu § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky č. 440/2001 Sb.“, není zde žádná vazba mezi tímto ustanovením a možností aplikace ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky, neboť soud „může přihlížet i ke skutečnostem, které nemají povahu ryze medicínskou a přímo s následky poškození zdraví ve smyslu lékařské vědy nesouvisí a týkají se spíše osoby poškozeného a jeho všech dalších poměrů“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu – do jeho měnicího výroku ve věci samé, jimž byla žalované uložena povinnost zaplatit žalobci 254 400 Kč podala žalovaná dovolání, neboť napadené rozhodnutí „není v souladu s platnou právní úpravou“. Má za to, že přiznání odškodnění ztížení společenského uplatnění samotného předpokládá, že „poškozený je omezen v možnostech uplatnit se v životě a ve společnosti“. Poukazuje na to, že zvýšení bodového ohodnocení škody na zdraví podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky předpokládá existenci dalších skutečností, tedy existenci zvlášť těžkých následků škody na zdraví, a že další zvýšení odškodnění podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky je možné, jen jedná-li se o zvlášť výjimečný případ hodný mimořádného zřetele. Podle názoru žalované „okolnosti pro uplatnění zvýšení náhrady podle ust. § 7 odst. 3 vyhlášky je třeba v tomto konkrétním případě vykládat o to přísněji, že žalobci nebylo přiznáno ani právo na zvýšení bodového ohodnocení škody na zdraví podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky“. Vzhledem k tomu – „ačkoli žalovaný nechce nijak zlehčovat zdravotní komplikace žalobce“ – nejsou dány důvody pro zvýšení odškodnění „ani z důvodu aplikace principu proporcionality“, neboť „kulturní, sportovní a společenské zapojení žalobce před úrazem bylo zcela běžné“; návštěvy kulturních zařízení, divadel a plesů nemohou být také považovány „za něco mimořádného zcela vybočujícího

z obvyklého průměru“, a ani údržba rodinného domu není „nijaká zcela nadstandardní činnost“. Žalovaná navrhl, aby dovolací soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Žalobce zdůraznil, že jeho „zdravotní poškození je takového rázu, že ho zcela vyloučilo z dalšího zaměstnaneckého uplatnění, podstatně je omezen v osobním, rodinném i společenském životě a není předpoklad, že by jeho zdravotní stav se natolik zlepšil, že by se navrátil stav před úrazem z roku 2004“. Jeho omezení proto nelze vyjádřit jen částkou odpovídající základnímu bodovému ohodnocení. Proto je přesvědčen, že splňuje podmínky na mimořádné zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění podle § 7 vyhl. č. 440/2001 Sb.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 30. 6. 2009 (dále jen „o. s. ř.“), neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán před 1. 7. 2009 (srov. Čl. II bod 12 zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a další související zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Protože rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání, a je-li dovolání přípustné, lze přihlídnout též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b)

a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), přezkoumal dovolací soud rozsudek odvolacího soudu především z důvodů uplatněných v dovolání žalované.

V projednávané věci bylo z hlediska skutkového stavu zjištěno, že ztížení společenského uplatnění v příčinné souvislosti s pracovním úrazem žalobce ze dne 18. 3. 2004 ohodnotila MUDr. Iva Brůnová posudkem ze dne 13. 4. 2006 podle přílohy č. 2 k vyhlášce č. 440/2001 Sb. celkem 1 060 body (položka 1511 – omezení pohyblivosti hlezenního kloubu středního stupně – 600 bodů, položka 0740 – pouřazové omezení hybnosti páteře lehkého stupně – 100 bodů, položka 019 – traumatické postižení trojklanného nervu – 200 bodů, položka 0392 – deformace víceč – 160 bodů). Ke zvýšení bodového ohodnocení škody na zdraví podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky nedošlo. Žalovaná vyplatila žalobci částku 127 200 Kč odpovídající počtu bodů stanovených lékařkou podle ustanovení § 3 odst. 1 vyhlášky, další zvýšení vyplatit odmítla. Náhrada za ztížení společenského uplatnění je jedním z dílčích nároků práva na náhradu škody příslušejících zaměstnanci, který utrpěl pracovní úraz nebo onemocněl nemocí z povolání. Svoji povahou jde o náhradu imateriální újmy, jejíž výše se stanoví na základě bodového ohodnocení stanoveného v lékařském posudku (§ 7 odst. 1 vyhlášky č. 440/2001 Sb.). Představuje jednorázové odškodnění za nepříznivé důsledky pro životní úkony poškozeného, pro uspokojování jeho osobních a společenských potřeb nebo pro plnění jeho společenských úkolů.

Podle ustanovení § 3 odst. 1 vyhlášky č. 440/2001 Sb. odškodnění ztížení společenského uplatnění se určuje podle sazeb

bodového ohodnocení stanoveného v přílohách č. 2 a 4 této vyhlášky, a to za následky škody na zdraví, které jsou trvalého rázu a mají prokazatelně nepříznivý vliv na uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti, zejména na uspokojování jeho životních a společenských potřeb, včetně výkonu dosavadního povolání nebo přípravy na povolání, dalšího vzdělávání a možnosti uplatnit se v životě rodinném, politickém, kulturním a sportovním, a to s ohledem na věk poškozeného v době vzniku škody na zdraví (dále jen „následky“). Odškodnění za ztížení společenského uplatnění musí být přiměřené povaze následků a jejich předpokládanému vývoji, a to v rozsahu, v jakém jsou omezeny možnosti poškozeného uplatnit se v životě a ve společnosti.

Závěr o konečné výši bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění v jednotlivých případech pak činí lékař s přihlédnutím k ustanovením § 5 a 6 odst. 1 písm. c) a odst. 2 vyhlášky, která uvádějí další kritéria pro stanovení výše bodového ohodnocení v jednotlivých případech, a která kromě jiného umožňují zohlednit specifické okolnosti případu, kupř. tehdy, nevystihuje-li výše sazby bodového ohodnocení za ztížení společenského uplatnění stanovená u jednotlivých klasifikací poškození zdraví uvedená v přílohách č. 2 a 4 vyhlášky dostatečně – posuzováno z odborného medicínského hlediska – všechny okolnosti posuzovaného případu. Pro tuto situaci vyhláška stanoví, že pokud škoda na zdraví vedla ke zvláště těžkým následkům, zvýší se bodové ohodnocení škody na zdraví podle příloh č. 2 a 4 této vyhlášky nejvýše o 50 % celkové částky bodového ohodnocení; zvláště těžkými následky škody na zdraví se rozumí také následky, které podstatně omezují nebo významně mění uplatnění v životě anebo znemožňují další uplatnění v životě, a to s ohledem na věk poškozeného i jeho před-

pokládáné uplatnění v životě [§ 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky]. Náhrada za ztížení společenského uplatnění určená uvedeným způsobem na základě počtu bodů stanoveného lékařem představuje „základní“ jednorázové odškodnění za nepříznivé důsledky úrazu nebo nemoci z povolání pro životní úkony poškozeného, pro uspokojování jeho osobních a společenských potřeb nebo pro plnění jeho společenských úkolů.

Dovolatelce lze přisvědčit, že již bodové ohodnocení samo o sobě určené podle uvedených kritérií – jak přímo již z ustanovení § 3 odst. 1 vyhlášky vyplývá – zohledňuje okolnost, že poškozený je vlivem následků utrpeného zranění omezen ve svých možnostech, např. volbě a výkonu povolání, v životě rodinném a dalších způsobech osobního uplatnění, v možnostech účastnit se kulturní a sportovní činnosti či v jiných formách společenského uplatnění, že jsou tedy obecně vzato „omezeny možnosti poškozeného uplatnit se v životě a ve společnosti“. Protože ale v posuzovaném případě lékař neshledal důvody pro určení bodového ohodnocení s přihlédnutím k ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky, dovolatelka odvolacímu soudu vytýká, že při rozhodování o zvýšení náhrady příslušející žalobci o dvojnásobek nevzal v úvahu okolnost, že zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky přichází v úvahu jen v těch případech hodných mimořádného zřetele, kdy ztížení společenského uplatnění poškozeného nelze vyjádřit ani zvýšením podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky. S tímto názorem nelze vyslovit souhlas. Podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. ve zvlášť výjimečných případech hodných mimořádného zřetele může soud výši odškodnění ztížení společenského uplatnění stanovenou podle této vyhlášky přiměřeně zvýšit.

Předpokladem přiměřeného zvýšení odškodnění stanoveného na základě bodového ohodnocení v lékařském posudku ve smyslu ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky je existence takových skutečností, které umožňují závěr, že omezení poškozeného nelze vyjádřit jen základním odškodněním za bolest nebo ztížení společenského uplatnění, které již samo představuje náhradu za prokazatelné nepříznivé důsledky pro životní úkony poškozeného a pro uspokojování i plnění jeho životních a společenských potřeb a úkolů. Přiměřené zvýšení nad výši odškodnění stanovenou na základě bodového ohodnocení stanoveného v lékařském posudku přichází v úvahu jen zcela výjimečně v případech hodných mimořádného zřetele, kdy kulturní, sportovní či jiné zapojení poškozeného před úrazem bylo na vysoké úrovni a mimořádné.

Je jistě mimo pochybnost, že zvýšení bodového ohodnocení podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky, předpokládá – jak z uvedeného ustanovení vyplývá – existenci zvlášť těžkých následků škody na zdraví. Dovolatelka však pomíjí, že postup lékaře na základě tohoto ustanovení je součástí procesu určování „základního“ bodového ohodnocení lékařem podle ustanovení § 3 až 6 vyhlášky, který vycházejí z jemu známých skutečností o posuzovaném případě a ze svých odborných znalostí, zvýší (je povinen zvýšit) při splnění stanovených podmínek bodové ohodnocení až o 50 %, dospěje-li k závěru, že bodové ohodnocení nelze vyjádřit jen podle sazeb bodového ohodnocení stanovených v přílohách vyhlášky. Tento závěr – jak rovněž z povahy věci vyplývá – se může týkat jen odborného lékařského hodnocení následků škody na zdraví z hlediska jejich intenzity, zda tedy škoda na zdraví vedla ke zvlášť těžkým následkům, které postiženého podstatně omezují nebo významně mění jeho uplatnění v životě. Nezabývá se však (a ani to není v praktických možnos-

tech lékaře) zjišťováním a hodnocením širokého okruhu skutkových okolností z toho pohledu, zda se navíc jedná o zvlášť výjimečný případ hodný mimořádného zřetele, kdy možnosti poškozeného jsou velmi výrazně omezeny či zcela ztraceny ve srovnání s vysokou a mimořádnou úrovní kvality jeho života v době před vznikem škody.

Nepřistoupí-li tedy lékař při určování bodového ohodnocení ztížení společenského uplatnění k jeho zvýšení podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky, znamená to pouze, že následky škody na zdraví nehodnotil z hlediska jejich intenzity jako zvlášť těžké. Tato okolnost sama o sobě však neznamená, že tím je vyloučena možnost zvýšení odškodnění soudem podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky, neboť i ty následky škody na zdraví, které nelze hodnotit z pohledu lékaře jako zvlášť těžké, mohou postiženého vyloučit z mimořádné sportovní, odborné či jiné činnosti, kterou předtím na špičkové úrovni vykonával. Odvolacímu soudu lze ostatně přisvědčit, uvádí-li, že „soud není vázán závěry lékařů o aplikaci ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky“, neboť „uplatnění takové provázanosti“ by ve svých důsledcích vedlo k tomu, že „v případě negativního stanoviska lékařů“ by byl soud z rozhodování podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky vyloučen. Z uvedeného vyplývá, že přiměřené zvýšení odškodnění ztížení společenského uplatnění soudem ve výjimečných případech hodných mimořádného zřetele podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky č. 440/2001 Sb. není podmíněno tím, zda poškození zdraví postiženého vedlo ke zvlášť těžkým následkům ve smyslu ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky.

Dovolatelka dále vytýká odvolacímu soudu, že při rozhodování o zvýšení odškodnění za ztížení společenského uplatnění podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky nepřihlédl – vedle toho, že „žalobci nebylo

přiznáno ani právo na zvýšení bodového ohodnocení škody na zdraví podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) vyhlášky“ – též k tomu, že vzhledem k okolnostem případu zde nejsou dány důvody pro zvýšení „ani z důvodu aplikace principu proporcionality“.

Ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky, které umožňuje mimořádné zvýšení odškodnění ztížení společenského uplatnění, patří k právním normám s relativně neurčitou (abstraktní) hypotézou, tj. k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem, ale závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu. Uvedené ustanovení tak přenechává soudu, aby v každém jednotlivém případě sám vymezil hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností, tedy aby sám podle svého uvážení posoudil, jaké zvýšení náhrady je v konkrétní posuzované věci „přiměřené“.

Úvaha soudu v tomto směru tedy není zcela neomezená, neboť právní předpis tím, že rámcově stanoví předpoklady pro vznik nároku na základní výměru odškodnění a pro vznik nároku na jeho zvýšení, stanoví zároveň hlediska, ke kterým je třeba přihlížet a jimiž (jejich vzájemnou návazností a kombinací) je úvaha soudu o míře „přiměřenosti“ zvýšení v jednotlivých zcela výjimečných případech hodných mimořádného zřetele usměřována. Dospěje-li tedy soud v konkrétním případě k závěru, že je naplněna hypotéza ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky (že jde o zvlášť výjimečný případ hodný mimořádného zřetele), je dále usměřován relativně neurčitou dispozicí právní normy v tom ohledu, že zvýšení odškodnění musí být „přiměřené“. Úsudek soudu o přiměřenosti míry zvýšení odškodnění podle ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky vycházející jak z individuálních okolností posuzované věci, tak z obecné zkušenosti soudu včetně poznat-

ků z jiných posuzovaných případů, musí dbát o to, aby přiznaná výše náhrady za ztížení společenského uplatnění byla založena na objektivních a rozumných důvodech a aby mezi touto přiznanou výší (peněžní částkou) a způsobenou škodou na zdraví existoval vztah přiměřenosti (srov. též náleze Ústavního soudu České republiky ze dne 29. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 350/03). Z uvedeného vyplývá, že tzv. princip proporcionality (přiměřenosti) nelze považovat za samostatný právní důvod vzniku nároku na zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění, který by byl odlišný od skutkové podstaty upravené v ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky, neboť jde o imanentní součást relativně neurčité dispozice právní normy umožňující soudu zvýšit výši odškodnění „přiměřeně“, jsou-li splněny podmínky v hypotéze právní normy.

Odvolací soud v projednávané věci dovodil, že odškodněním ve výši 127 200 Kč (1060 bodů) „nelze napravit škodu, která žalobci víceméně nevratně vznikla, která jej omezuje a dále bude v jeho životě omezovat“, a že proto, i když „zde zřetelné mimořádné okolnosti případu absentují a jde více o naplnění principu proporcionality“, je tu důvod ke zvýšení odškodnění na trojnásobek. Vycházel přitom z toho, že žalobce „byl muž v produktivním věku, otec nezletilých dětí, zcela zdrav a sportovec, byť pouze rekreační“, zatímco v důsledku pracovního úrazu ze dne 18. 3. 2004 se stal „osobou částečně invalidní s výrazným omezením ve výběru zaměstnání“, neboť u něj došlo „k omezení funkčnosti páteře i dolní končetiny, náročnější fyzická činnost mu činí problémy a jeho život zejména v oblasti trávení volného času a péče o rodinu se mu zcela zásadně proměnil“, přičemž „nemůže být pochyb o tom, že právě toto omezení žalobce jako muž v produktivním věku a sportovec vnímá velice intenzivně“.

Odvolacímu soudu je třeba v této souvislosti vytknout, že – jak z výkladu shora uvedeného vyplývá – náležitě nerozlišil předpoklady pro vznik nároku na možné zvýšení odškodnění za zvýšení výše odškodnění stanoveného na základě bodového ohodnocení v lékařském posudku na straně jedné a hledisky, které přísluší uplatňovat při úvaze o rozsahu (míře) zvýšení této náhrady na straně druhé. Jestliže totiž nejde o zvlášť výjimečný případ hodný mimořádného zřetele („mimořádné okolnosti případu absentují“), nemohou být již proto dány důvody pro přiměřené zvýšení odškodnění „z důvodu aplikace principu proporcionality“. Teprve v opačném případě, jestliže by soud dospěl k závěru, že skutková podstata relativně neurčité hypotézy právní normy, vyžadující závěr, že se jedná o zvlášť výjimečný případ hodný mimořádného zřetele, byla naplněna, je místo vycházet při úvaze o rozsahu zvýšení z tzv. principu proporcionality, anebo – jak náleží sp. zn. III. ÚS 350/03 při zobecňujícím výkladu ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky tento princip „jinými slovy“ vysvětluje – aby mezi posuzovanými skutečnostmi existoval „vztah přiměřenosti“. Uzavírá-li odvolací soud, že „zřetelné“ mimořádné okolnosti případu absentují, není zřejmé, zda činí závěr, zda tu nějaké mimořádné okolnosti případu vůbec jsou, zda se tedy jedná o zvlášť výjimečný případ hodný mimořádného zřetele, či nikoliv, a v tomto směru tedy zůstává jeho rozhodnutí nepřezkoumatelné.

Z uvedeného vyplývá, že napadený rozsudek odvolacího soudu není správný. Nejvyšší soud České republiky jej proto podle ustanovení § 243b odst. 2 část věty za středníkem o. s. ř. zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta první o. s. ř.).

18. K mimořádnému zvýšení náhrady škody za ztížení společenského uplatnění. K nesprávnému označení žalovaného

§ 420 obč. zák.

§ 7 odst. 3 vyhl. č. 440/2001 Sb.

§ 43 a 79 o. s. ř.

Vzhledem k závažnosti utrpených následků na zdraví, nepříznivé prognóze jejich vývoje a zdravotním obtížím, jež výrazně omezují žalobkyni v jejím dosavadním způsobu života, dovolací soud souhlasí s názorem odvolacího soudu, že přiznaná náhrada za ZSU ve výši 12 000 Kč je neproporcionální ve vztahu k následku, který jí žalovaná způsobila, a je na místě za použití § 7 odst. 3 vyhlášky zvýšit náhradu o 300 000 Kč. Pokud odvolací soud s odkazem na náleží Ústavního soudu použil na podporu závěru o nepřiměřenosti náhrady za ZSU ve výši 12 000 Kč srovnání s náklady právního zastoupení, je třeba dodat, že tento argument nebyl jediný, ba ani rozhodující, neboť z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu (s. 10–12) vyplývá, že zásadním důvodem zvýšení náhrady za ZSU bylo uplatnění principu proporcionality náhrady ve vztahu k následkům poškození zdraví, jak se projevily v každodenním životě žalobkyně. Ostatně vzhledem k demonstrativnímu výčtu kritérií pro zvýšení náhrady za ZSU podle § 6 odst. 2 vyhlášky a k relativně neurčité (abstraktní) povaze hypotézy právní normy obsažené v § 7 odst. 3 vyhlášky nelze srovnání výše náhrady s jinými peněžně kvantifikovatelnými hodnotami v rámci úvahy o proporcionalitě náhrady považovat za nesprávné.

Je-li údaj označující žalovaného v logickém rozporu s vylíčením rozhodující-

cích skutečností nebo s údajem o tom, čeho se žalobce domáhá, tedy jestliže obsah žaloby vzbuzuje pochybnosti o tom, zda žaloba směřuje proti tomu, kdo podle skutkových tvrzení v žalobě je povinným subjektem, nemá podání náležitosti stanovené v § 79 odst. 1 o. s. ř. a je třeba účastníka řízení postupem podle § 43 odst. 1 o. s. ř. vyzvat k odstranění této vady podání.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2010, sp. zn. 25 Cdo 777/2009
ASPI JUD186690CZ

Z odůvodnění:

Žalobkyně se na žalované nemocnici domáhala zaplacení 1 389 512 Kč s příslušenstvím a pravidelné měsíční renty 11 958 Kč od 1. 12. 2007 jako náhrady škody na zdraví, která jí vznikla v důsledku chybně provedené operace slinné žlázy.

Okresní soud v Olomouci rozsudkem ze dne 30. 11. 2007, č. j. 22 C 48/2003-174, uložil žalované zaplatit žalobkyni 727 131 Kč s příslušenstvím a 10 696,40 Kč měsíčně od 1. 12. 2007, do částky 662 381 Kč s příslušenstvím a 1 261,60 Kč měsíčně od 1. 12. 2007 žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobkyni byl v žalovaném zdravotnickém zařízení dne 1. 7. 1997 vyoperován kámen z levé podčelistní slinné žlázy. Pro přetrvávající otok a bolesti jí byla dne 16. 7. 1997 operativně odstraněna slinná žláza, bezprostředně po operaci se u ní dostavily bolesti, necitlivost jazyka a spadl jí koutek. Žalovaná v pooperačním období postupovala konzervativní léčbou a nezvolila možnost operační revize. Zdravotní potíže se vystupňovaly a od 1. 6. 2000 byla žalobkyně práce neschopnou. Dne 20. 12. 2000 byla operována ve Fakultní nemocnici v Brně-Bohunicích, kdy bylo zjištěno, že při operaci u žalované do-

šlo k přerušení a podvázání nervu *lingualis* (jazykového nervu). Zdravotní stav žalobkyně se nezlepšil, došlo k rozvinutí sekundárního psychického postižení a následně byl žalobkyni přiznán od 11. 12. 2001 plný invalidní důchod. Okresní soud dospěl k závěru, že operace žalobkyně dne 1. 7. 1997 byla provedena v souladu s tehdejšími poznatky lékařské vědy, avšak při operaci dne 16. 7. 1997 došlo k přerušení levého jazykového nervu a podvázání jeho centrálního konce, což není součástí operačního postupu při *extirpaci* (vynětí) podčelistní slinné žlázy pro *benigní* (nezhoubné) onemocnění charakteru chronické *sialoadenitidy* (zánětu slinných žláz). Žalobkyně se prokazatelně dozvěděla o tom, že za škodu odpovídá žalovaná nejdříve následující den po operaci provedené dne 20. 12. 2000, tudíž žalobu ze dne 20. 12. 2002 podala před uplynutím dvouleté subjektivní promlčecí doby podle § 106 obč. zák. Bolestné podle vyhlášky č. 32/1965 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2001 činí 130 bodů, čemuž odpovídá 3 900 Kč, a základní ohodnocení ztížení společenského uplatnění (dále jen „ZSU“) činí 200 bodů. Jelikož k poškození zdraví došlo v produktivním věku žalobkyně, v důsledku zdravotních obtíží je žalobkyně plně invalidní, trpí stálou bolestí proměnlivé intenzity, která jí znemožňuje soustředění na jakoukoli psychickou činnost a výrazně ji omezuje v rodinném, společenském a kulturním životě, má značně omezeno chuťové vnímání, je léčena i pro psychické potíže, soud uznal, že je zde dán důvod pro zvýšení náhrady za ZSU na dvojnásobek, tj. na 12 000 Kč podle § 6 odst. 2 vyhlášky č. 32/1965 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Důvody pro mimořádné zvýšení náhrady za ZSU na částku 500 000 Kč podle § 7 odst. 3 vyhlášky č. 32/1965 Sb. okresní soud neshledal. Dále soud přiznal žalobkyni náhradu za ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti v částce 90 060 Kč a náhradu

za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti v částce 621 171 Kč a 10 696,40 Kč měsíčně od 1. 12. 2007.

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci k odvolání obou účastníků rozsudkem ze dne 16. 9. 2008, č. j. 12 Co 352/2008-203, rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovujícím výroku co do částky 727 131 Kč s příslušenstvím potvrdil, v napadeném zamítavém výroku jej změnil tak, že uložil žalované zaplatit žalobkyni dalších 300 000 Kč, co do částky 188 000 Kč žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud se zcela ztotožnil se závěry soudu prvního stupně v otázce příčinné souvislosti, přičemž poukázal na judikaturu Ústavního soudu, konkrétně na náleze ze dne 12. 8. 2008, sp. zn. I. ÚS 1919/08, v němž Ústavní soud dovodil, že prokázání objektivní příčinné souvislosti stoprocentně se jeví jako nereálné, musí se tedy vycházet z toho, jaké by v případě lékařského postupu *lege artis* byly prognózy na úplné vyléčení, úplné odvrácení smrti či prodloužení života pacienta o určitou dobu. Zvolený postup žalované nesplnil očekávání žalobkyně na zlepšení jejího zdravotního stavu, ale vedl k tomu, že úplné vyléčení žalobkyně je již prognosticky vyloučené, příčinnou souvislost v daném případě tedy lze považovat za dostatečně prokazanou. Podle nálezu Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 350/03 je nepsaným pravidlem princip proporcionality; výše soudem prvního stupně přiznané náhrady za ZSU je však neproporcionální ve vztahu k následkům, které žalovaná žalobkyni způsobila. Přiznaná náhrada za ZSU je několikanásobně nižší než náklady právního zastoupení v daném případě, navíc krátce po ukončení léčby byla vyhláška č. 32/1965 Sb. nahrazena vyhláškou č. 440/2001 Sb., již došlo k čtyřnásobnému zvýšení sazby bodů, a vzhledem k trvalým následkům žalobkyně odvolací soud

uzavřel, že adekvátní částka jako náhrada za ZSU zvýšená podle § 7 odst. 3 vyhlášky č. 32/1965 Sb. odpovídající principu spravedlnosti je částka 300 000 Kč.

Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná dovoláním, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. a) a c) o. s. ř. a v němž odvolacímu soudu vytýká, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Namítá, že odvolací soud se „pokoušel aplikovat princip proporcionality v tom směru, že pro poměření spravedlivého navýšení použil jako jediný argument výši nákladů soudního řízení, která je v daném případě vypočítána ze žalované částky, kterou představují z velké části finanční nároky žalobkyně z titulu ztráty na výdělků za období 7 let“. Mimořádné zvýšení odškodnění za ZSU je dle jejího názoru v rozporu s právními předpisy i s dosavadní judikaturou. Dále uvádí, že žalobkyně nebyla prokázána ani soudem zjištěna skutečná škoda na zdraví žalobkyně, za kterou odpovídá žalovaná, a tak nemohla být ani prokázána příčinná souvislost mezi takovou škodou a porušením právní povinnosti žalovanou. V řízení zpracovaný znalecký posudek považuje za nedostačující pro prokázání příčinné souvislosti a namítá, že znalec nebyl z hlediska své odbornosti kompetentní posuzovat psychické a neurologické následky poškození zdraví žalobkyně a že nebyl akceptován její návrh na zpracování revizního posudku. Domnívá se, že soud nepoměřoval a neodhadoval pravděpodobnost ztráty příležitosti, jelikož k tomu neměl dostatečné podklady, tudíž doktrínu ztráty šance podle nálezu ze dne 12. 8. 2008, sp. zn. I. ÚS 1919/08, aplikoval tak, že zde není potřeba blíže prokázat příčinnou souvislost. Konstatuje, že v souladu s judikaturou je pro běh subjektivní promlčecí lhůty rozhodné, kdy se poškozený dozví o vzniklé škodě, nikoli o protiprávním úkonu či škodní události. Tento počátek promlčecí lhůty nastal dle

žalované dříve než po operaci dne 20. 12. 2000; v této souvislosti žalovaná poukazuje na závěr znaleckého posudku, že žalobkyně si mohla poškození zdraví uvědomovat a vnímat jej hned po druhé operaci dne 16. 7. 1997, a dále uvádí, že žalobkyně byla v následujících letech seznamována se svým zdravotním stavem ze strany žalované i jiných lékařů a zdravotnických zařízení. Dále poukázala na to, že v žalobě označená žalovaná (Lékařská fakulta University Palackého v Olomouci, Fakultní nemocnice Olomouc) neměla způsobilost být účastníkem řízení, takže řízení mělo být zastaveno a podání žaloby proti nezpůsobilému subjektu nemohlo mít ani hmotněprávní účinky spočívající v přerušení běhu promlčecí lhůty, takže i z tohoto důvodu byla námitka promlčení důvodná. Navrhla, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobkyně ve svém vyjádření k dovolání navrhla, aby dovolací soud dovolání žalované jako nepřípustné odmítl, eventuálně jako nedůvodné zamítl.

Vzhledem k tomu, že dovoláním napadený rozsudek byl vydán 16. 9. 2008, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 7. 2009 – srov. bod 12 čl. II zákona č. 7/2009 Sb.).

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno včas účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání, pokud směřuje do měnicího výroku rozsudku odvolacího soudu, je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., a ve zbývající části se jeho přípustnost řídí § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Otázka počátku subjektivní promlčecí doby u náhrady za ZSU již byla dovolacím

soudem řešena (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 1998, sp. zn. 3 Cdo 1379/96, a ze dne 18. 10. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2877/2004, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, ročník 1998, pod č. 159, a ročník 2006, pod č. 52, rozsudek ze dne 13. 6. 2001, sp. zn. 25 Cdo 1169/2000, publikovaný pod C 569 Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, a dále rozsudky ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2682/2005, nebo ze dne 18. 5. 2008, sp. zn. 25 Cdo 1697/2007) a soudy obou stupňů se při jejím řešení od závěrů citované judikatury neodchýlili. Soud prvního stupně podrobně vysvětlil (s. 14 rozsudku), že žalobkyně se o tom, že za škodu odpovídá žalovaná, dozvěděla nejdříve následující den po operaci provedené dne 20. 12. 2000 ve Fakultní nemocnici v Brně, neboť teprve při této operaci bylo zjištěno, že k přerušení nervu *lingualis* a jeho podvázání došlo při operaci slinné žlázy provedené žalovanou dne 16. 7. 1997. Okolnost, že žalobkyně si mohla poškození zdraví uvědomovat a vnímat jej hned po druhé operaci dne 16. 7. 1997 a že byla v následujících letech seznamována se svým zdravotním stavem ze strany žalované i jiných lékařů a zdravotnických zařízení, není tedy pro započetí běhu subjektivní promlčecí doby dle § 106 odst. 1 obč. zák. postačující, když poškozený se musí dozvědět nejen o škodě, ale i o tom, kdo za ni odpovídá. Ačkoli si tedy žalobkyně mohla uvědomovat poškození svého zdraví již po operaci ze dne 16. 7. 1997, informace, na jejímž základě si mohla udělat představu o tom, kdo za škodu odpovídá, se jí dostalo nejdříve po revizní operaci ze dne 20. 12. 2000.

Vztah příčinné souvislosti mezi porušením povinnosti a škodou (tzv. kauzální nexus) je jednou z podmínek obecné odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 420 obč. zák. O vztah příčinné souvislosti se jedná, vznikla-li škoda následkem proti-

právního úkonu škůdce. Byla-li příčinou vzniku škody jiná skutečnost, odpovědnost za škodu nenastává; příčinou škody může být jen ta okolnost, bez jejíž existence by ke škodnému následku nedošlo. Přitom nemusí jít o příčinu jedinou, nýbrž stačí, jde-li o jednu z příčin, která se podílí na nepříznivém následku, o jehož odškodnění jde, a to příčinu podstatnou. Otázka existence příčinné souvislosti je otázkou skutkovou nikoli právní. Právní posouzení příčinné souvislosti spočívá ve stanovení, mezi jakými skutkovými okolnostmi má být její existence zjišťována, případně zda a jaké okolnosti jsou způsobitelné tento vztah vyloučit (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 2. 2002, sp. zn. 21 Cdo 300/2001, publikovaný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, vydávaném nakladatelstvím C. H. Beck, sv. 14, pod C 1025, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 3334/2006). Závěr o existenci příčinné souvislosti je tedy založen na konkrétních skutkových zjištěních vycházejících z hodnocení provedeného dokazování. Námitka, že v řízení provedený znalecký posudek je nedostačující pro prokázání příčinné souvislosti, je pouhou polemikou s hodnocením důkazů provedených soudy obou stupňů. Odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku (zejména na s. 9 a 12) srozumitelně vysvětlil, na základě jakých úvah dospěl ke svým skutkovým zjištěním, přičemž dovolací soud neshledal, že by pokládal za zjištěné něco, co ve spise není, opomenul něco podstatného, co ve spise je, ani že by v jeho úvahách existovaly logické rozpory. Pouhý odlišný názor dovolatele na to, jaké skutečnosti lze mít na základě provedených důkazů za prokazané, popřípadě zda provedené důkazy stačí k prokázání relevantních skutečností, není s ohledem na zásadu volného hodnocení důkazů (§ 132 o. s. ř.) způsobitelný založit dovolací důvod dle § 241 a odst. 3 o. s. ř., jímž jedině lze skutkové závěry odvolacího soudu zpochybnit.

Důvody, proč nevyhověl návrhu žalované na vypracování revizního posudku, vyložil již soud prvního stupně na s. 20 svého rozsudku, s touto námitkou se vypouštěl i odvolací soud na s. 7 svého rozsudku. Dovolací soud na tam uvedené závěry odkazuje s tím, že se ztotožňuje s názorem, že je sice právem účastníků navrhnout provedení důkazů, avšak o tom, které důkazy budou provedeny, rozhoduje soud (§ 120 odst. 1 o. s. ř.) a povinností soudu je pouze v odůvodnění rozhodnutí vyložit, proč návrhu na provedení důkazu nevyhověl, což soudy obou stupňů splnily. Legitimním důvodem pro odmítnutí provést určitý důkaz je, že rozhodné skutečnosti, které navrhovaným důkazem měly být prokázány, byly prokázány jinými již provedenými důkazy, a právě tento důvod byl v dané věci opodstatněně soudy obou stupňů shledán.

Námitka, že znalec z oboru ušní, krční a nosní chirurgie nebyl kompetentní posoudit psychický stav žalobkyně ani neurologické následky předmětného operačního zákroku, není důvodná, neboť znalec MUDr. Jeřábek, Ph.D., takové závěry nečinil. Namítá-li dovolatelka, že znalecký posudek neřešil komplexní stav žalobkyně před zákrokem a po něm a neposoudil, zda tvrzené zdravotní následky (zejména psychické a neurologické) jsou přímým následkem předmětného operačního zákroku, pak tím opomíjí, že znalecký posudek nebyl jediným důkazem, o který soudy obou stupňů své závěry o splnění předpokladů odpovědnosti za škodu opřely, nýbrž že vycházely též z dalších důkazů, především z bohaté zdravotní dokumentace (včetně zpráv klinického psychologa a neurologa), spisu správy sociálního zabezpečení a též z výpovědí žalobkyně a její matky.

Při určení výše náhrady za ZSU odvolací soud správně vycházel z toho, že již

sama základní výměra odškodnění ZSU představuje náhradu za nepříznivé důsledky poškození zdraví pro životní úkony poškozeného a pro uspokojování jeho potřeb a že zvýšení podle § 7 odst. 3 vyhlášky č. 32/1965 Sb. ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“) je na místě jen ve zcela výjimečných případech hodných mimořádného zřetele, kdy ani zvýšení základního odškodnění podle § 6 odst. 2 vyhlášky dostatečně nevyjadřuje následky, které jsou do budoucna v důsledku poškození trvale omezeny nebo ztraceny. Ustanovení § 7 odst. 3 vyhlášky přenechává soudu, aby pak v každém jednotlivém případě posoudil, jaké zvýšení náhrady za ztížení společenského uplatnění je v konkrétní posuzované věci „přiměřené“ povaze následků a jejich předpokládanému vývoji, a to v rozsahu, v jakém jsou omezeny možnosti poškozeného uplatnit se v životě a ve společnosti. Úvaha soudu není libovůlí, neboť právní předpis tím, že rámcově stanoví předpoklady pro vznik nároku na základní výměru náhrady za ztížení společenského uplatnění (§ 4 odst. 1, § 6 odst. 1 vyhlášky) a pro její zvýšení (§ 6 odst. 2 a zejména § 7 odst. 3 vyhlášky) stanoví zároveň hlediska, ke kterým je třeba přihlížet a jimiž (jejich vzájemnou návazností a kombinací) je usměrňována úvaha soudu o míře „přiměřenosti“ zvýšení v jednotlivých případech hodných mimořádného zřetele. Přiznaná výše náhrady za ZSU musí být s ohledem na následky poškození zdraví pro uplatnění poškozeného ve všech sférách života přiměřená, a to zejména se zřetelem k významu zdraví v hierarchii obecně uznávaných hodnot, k potřebě naplnění satisfakční i preventivní funkce náhrady a k požadavku srovnatelnosti s výší náhrad jiných nemateriálních újem přiznávaných soudy (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2258/2008). Musí zde existovat vztah přiměřenosti mezi přiznanou výší náhrady a způsobenou škodou (srov.

nálezy Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2005, sp. zn. III. ÚS 350/2003, ze dne 16. 10. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 50/2005, nebo ze dne 12. 8. 2008, sp. zn. I. ÚS 1919/2008).

Vzhledem k závažnosti utrpěných následků na zdraví, nepříznivé prognóze jejich vývoje a zdravotním obtížím, jež výrazně omezují žalobkyni v jejím dosavadním způsobu života, dovolací soud souhlasí s názorem odvolacího soudu, že přiznaná náhrada za ZSU ve výši 12 000 Kč je neproporcionální ve vztahu k následku, který jí žalovaná způsobila, a je na místě za použití § 7 odst. 3 vyhlášky zvýšit náhradu o 300 000 Kč. Pokud odvolací soud s odkazem na nález Ústavního soudu použil na podporu závěru o nepřiměřenosti náhrady za ZSU ve výši 12 000 Kč srovnání s náklady právního zastoupení, je třeba dodat, že tento argument nebyl jediný, ba ani rozhodující, neboť z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu (s. 10–12) vyplývá, že zásadním důvodem zvýšení náhrady za ZSU bylo uplatnění principu proporcionality náhrady ve vztahu k následkům poškození zdraví, jak se projeví v každodenním životě žalobkyně. Ostatně vzhledem k demonstrativnímu výčtu kritérií pro zvýšení náhrady za ZSU podle § 6 odst. 2 vyhlášky a k relativně neurčité (abstraktní) povaze hypotézy právní normy obsažené v § 7 odst. 3 vyhlášky nelze srovnání výše náhrady s jinými peněžně kvantifikovatelnými hodnotami v rámci úvahy o proporcionalitě náhrady považovat za nesprávné.

Důvodná není ani námitka nezpůsobilosti původně označeného žalovaného být účastníkem řízení, z čehož dovolatelka dále dovozuje, že podání žaloby dne 20. 12. 2002 nemohlo mít právní účinky spočívající v přerušení běhu promlčecí lhůty (správně stavení běhu promlčecí doby). Je-li údaj označující žalovaného v logickém rozporu s vylíčením rozhodujících

skutečností nebo s údajem o tom, čeho se žalobce domáhá, tedy jestliže obsah žaloby vzbuzuje pochybnosti o tom, zda žaloba směřuje proti tomu, kdo podle skutkových tvrzení v žalobě je povinným subjektem, nemá podání náležitosti stanovené v § 79 odst. 1 o. s. ř. a je třeba účastníka řízení postupem podle § 43 odst. 1 o. s. ř. vyzvat k odstranění této vady podání (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2005, sp. zn. 25 Cdo 2391/2005, publikované v Souboru civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod C 3744, sešit 33, ročník 2006, nebo ze dne 22. 6. 2005, sp. zn. 33 Odo 699/2004, publikované v Souboru civilních rozhodnutí Nejvyššího soudu pod C 3624, sešit 33, ročník 2006). Pro daný případ z uvedené judikatury vyplývá, že pokud žalobkyně v žalobě žalovanou označila: „Lékařská fakulta University Palackého v Olomouci, Fakultní nemocnice Olomouc, I. P. Pavlova 6, 775 20 Olomouc“, a v žalobních tvrzeních označila zdravotnické zařízení, v němž se podrobila operačním zákrokům, jimiž jí měla být způsobena škoda na zdraví, jako „Fakultní nemocnice v Olomouci“, nešlo o situaci, že byl (nepochybně) žalován někdo, kdo nemá způsobilost být účastníkem řízení, ale o situaci, kdy žalovaná byla označena nepřesně a mezi jejím označením na titulním listu žaloby a žalobními tvrzeními byl zjevný rozpor. Za této situace soud prvního stupně nepochybil, pokud vyzval žalobkyni k opravě žaloby dle § 43 o. s. ř., a pokud žalobkyně podáním ze dne 9. 6. 2003 „upřesnila“, že žalovanou je „Fakultní nemocnice Olomouc, se sídlem Olomouc, I. P. Pavlova 6, PSČ 775 20, IČ 00098892“, byl uvedený nedostatek žaloby zhojen a důvod k zastavení řízení pro nedostatek procesních podmínek dán nebyl. Vzhledem k tomu, že hmotněprávní i procesněprávní účinky nesprávné nebo neúplné žaloby, jejíž vady byly odstraněny, působí již od jejího podání (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze

dne 5. 9. 2002, sp. zn. 21 Cdo 1440/2001, uveřejněný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu pod C 1416), došlo ke stavení promlčecí doby dle § 112 obč. zák. již dnem podání žaloby, tedy dnem 20. 12. 2002. Rovněž procesní práva žalované, která dne 23. 1. 2003 udělila plnou moc advokátu JUDr. Lubomíru Minaříkovi, jeho prostřednictvím podala dne 30. 1. 2003 odpor proti platebnímu rozkazu a nadále jím byla v řízení zastupována až do převzetí zastoupení současným zástupcem JUDr. Karlem Vítkem, nebyla vadným označením žalované nikterak zkrácena.

Z uvedeného vyplývá, že dovolací důvody uplatněné v rámci přípustného dovolání nejsou naplněny, dovolací soud neshledal ani existenci namítané vady řízení, popřípadě vad řízení, k nimž přihlíží, aniž byly namítány (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), proto dovolání žalované proti výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně podle § 243b odst. 2 části věty za středníkem o. s. ř. zamítl. Je-li v otázce předpokladů odpovědnosti za škodu včetně příčinné souvislosti a promlčení rozsudek odvolacího soudu v souladu s hmotným právem i ustálenou judikaturou, žalovanou předestřené námitky nezakládají zásadní právní význam napadeného rozhodnutí. Potvrzující výrok rozsudku odvolacího soudu ve věci samé tedy nemá zásadní právní význam, dovolání žalované do tohoto výroku tak není přípustné, a proto je Nejvyšší soud podle § 243b odst. 5 věty první a § 218 písm. c) o. s. ř. v této části odmítl.

19. K otázce, kdy lze z hlediska ztížení společenského uplatnění považovat stav poškozeného za ustálený

§ 6 vyhl. č. 440/2001 Sb.

Zdravotní stav poškozeného po úrazu, nemoci z povolání nebo jiném poškození na zdraví, popřípadě po jejich zhoršení, lze pro účely odškodnění ztížení společenského uplatnění považovat za ustálený až po skončení kontinuálně probíhající léčby předpokládaného vývoje následků zdravotního poškození. Okolnost, kdy došlo k ustálení zdravotního stavu poškozeného je třeba hodnotit komplexně, nikoliv zvlášť pro jednotlivé lékařské obory, na které se lékařská věda formálně dělí. Na to, zda byl zdravotní stav poškozeného ustálen, nelze usuzovat zpětně z poznatků o vývoji zdravotního stavu poškozeného získaných po skončení léčby v dalším období na základě zhoršení, které nebylo původně předpokládáno.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2010, sp. zn. 21 Cdo 149/2009
ASPI JUD182594CZ

Z odůvodnění:

Žalobce se domáhal (žalobou změněnou se souhlasem soudu), aby mu žalovaný zaplatil na bolestném a za ztížení společenského uplatnění celkovou částku 9 549 515 Kč s úrokem z prodlení z částky 2 387 000 Kč „od druhého následujícího dne po doručení specifikace žaloby ze dne 1. 11. 2007 žalovanému do zaplacení“. Žalobu odůvodnil tím, že dne 4. 12. 2000 v 9.30 hod., kdy jako zaměstnanec žalovaného „vynášel v jedné ruce na vrchol střechy hřebenače a po našlápnutí na první příčel žebříku se mu tento zvrtil, ztratil

rovnováhu“ a spadl na betonovou komunikaci pod objektem z výšky 3,1 m, utrpěl tříštitvým zlomeninám 5. krční obratle s posunem a pohmožděním hlavy, následkem čehož ztratil žalobce hybnost obou dolních končetin a došlo u něj i k těžké poruše hybnosti horních končetin. Na základě šetření Inspektorátu bezpečnosti práce bylo zjištěno, že „příčinou pracovního úrazu na místě stavebních prací bylo chybějící ochranné zajištění pro práci ve výškách, nesprávná organizace práce a porušení pracovních předpisů ze strany dozorovaného subjektu“. Před podáním žaloby obdržel žalobce od vedlejšího účastníka „z titulu bolestného“ částku 36 000 Kč a „z titulu ztížení společenského uplatnění“ částku 84 000 Kč. Žalobce uvedl, že pracovní úraz utrpěl ve věku 39 let, kdy byl v dobré psychické a fyzické kondici, věnoval se sportovním aktivitám, navštěvoval kulturní a společenské akce, po rozvodu pomáhal své matce v domácnosti a většinu volného času věnoval dceři. V důsledku pracovního úrazu je plně invalidní, „na invalidním vozíku dokáže sedět jen krátkou dobu, jinak stále leží“, je proto zcela odkázan na pomoc jiných osob, zejména své matky. S ohledem na tíživou životní situaci, ve které se ocitl v produktivním věku a kdy je zcela odkázan na cizí pomoc i při základních lidských úkonech, požaduje zvýšení odškodnění ztížení společenského uplatnění z důvodů hodných zvláštního zřetele.

Okresní soud v Pardubicích rozsudkem ze dne 6. 11. 2007, č. j. 6 C 82/2002-392 uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci 8 820 515 Kč s úrokem z prodlení (který ve výroku uvedl), ohledně „částky 729 000 Kč s úrokem z prodlení“ (který ve výroku uvedl) žalobu zamítl, a zároveň rozhodl, že žalovaný a vedlejší účastník jsou povinni zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení společně a nerozdílně částku 211 007 Kč „k rukám právní zástupkyně žalobce JUDr. Zuzany Špitálské“, že

jsou povinni zaplatit České republice na účet Okresního soudu v Pardubicích částku 21 264 Kč na náhradě nákladů řízení a „soudní poplatek z návrhu ve výši 352 820 Kč“. Soud prvního stupně dovodil, že nárok žalobce na náhradu škody na zdraví „v rozsahu 100 % bez krácení“ je důvodný, neboť zejména nebylo prokázáno, že by se žalovaný své odpovědnosti zprostil, naopak bylo zjištěno, že žalovaný jakožto zaměstnavatel nesplnil řádně své povinnosti vyplývající z ustanovení § 132 a násl. zák. práce, jestliže neprokázal „kdy a jak byl zaměstnanec (žalobce) řádně proškolen nebo seznámen s konkrétními bezpečnostními předpisy“. Soud prvního stupně tak žalovanému uložil, aby žalobci zaplatil bolestné ve výši 124 515 Kč, ztížení společenského uplatnění (dále též jen „ZSU“) ve výši 8 811 000 Kč a „účelně vynaložené náklady, jež žalobce měl v souvislosti s uplatňováním svého nároku na náhradu škody ve výši 5 000 Kč“; celkem tedy (protože před podáním žaloby bylo vedlejším účastníkem zaplacen celkem 120 000 Kč) částku 8 820 515 Kč. Při úvaze, zda projednávanou věc přísluší posoudit podle vyhlášky č. 32/1965 Sb., nebo vyhlášky č. 440/2001 Sb., soud prvního stupně vycházel z ustanovení § 9 vyhlášky č. 440/2001 Sb., podle něhož bolest a ZSU, způsobené škodou na zdraví, které vznikly přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky, se posuzují podle dosavadních právních předpisů. Proto tedy na základě znaleckého posudku Doc. MUDr. Waberžinka, který ohodnotil bolesti vzniklé do 31. 12. 2001 celkem 1450,5 body (za jeden bod je stanovena částka 30 Kč), a bolesti vzniklé po tomto datu 675 body (hodnota bodu 120 Kč) přiznal žalobci na bolestné (po odpočtu již vyplacené částky 36 000 Kč) částku 124 515 Kč. Při rozhodování o ztížení společenského uplatnění vycházel soud prvního stupně z toho, že ZSU vzniká v době, v níž je možné zdravotní stav poškozeného po úrazu považovat za ustá-

lený a v níž je tedy možné posoudit, jaký má změněný (zhoršený) zdravotní stav poškozeného prokazatelně nepříznivé důsledky pro životní úkony poškozeného. Tomu odpovídá hodnocení ZSU znalci z oboru zdravotnictví, odvětví neurologie, otorinolaryngologie, psychiatrie a urologie, kteří hodnotili ZSU žalobce podle toho, kdy došlo k ustálení zdravotního stavu. Celkovému bodovému hodnocení pak odpovídá částka 881 110 Kč, která však podle názoru soudu prvního stupně „nemůže pokrýt následky úrazu, které žalobce jako poškozený utrpěl“. Proto ve smyslu ustanovení § 7 odst. 3 vyhl. č. 440/2001 Sb. odškodnění zvýšil na desetinásobek, neboť „jen tak je totiž možno vykompenzovat prokazatelně nepříznivé důsledky úrazu pro životní úkony žalobce a pro uspokojování a plnění jeho životních a společenských potřeb a nahradit vyřazení žalobce ze společenského života“. Přihlédl zejména ke skutečnosti, že žalobce utrpěl úraz ve věku 39 let, je plně invalidní, „pohybuje se pouze výjimečně, a to pomocí invalidního vozíku“, je tedy závislý na třetí osobě, přičemž následky úrazu se projevují ve všech oblastech jeho života, a „tato situace je navíc zhoršována špatným psychickým stavem“.

K odvolání žalobce Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozsudkem ze dne 9. 9. 2008 č. j. 23 Co 95/2008-438 rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku ohledně částky 729 000 Kč a ve výroci o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud dovodil, že „nepříznivé důsledky spočívající v hybném deficitu končetin dle neurologického nálezu se stabilizovaly v roce 2001, stejně jako nález z otorinolaryngologie“; urologické obtíže jakož i psychický stav se stabilizovaly v roce 2003. Přisvědčil názoru soudu

prvního stupně, který ve smyslu § 9 vyhlášky č. 440/2001 Sb. „aplikoval pro odškodnění ztížení společenského uplatnění následků, které se projevily do 31. 12. 2001, vyhlášku č. 32/1965 Sb. a pro ty, jež se ustálily od 1. 1. 2002, vyhlášku č. 440/2001 Sb.“. Podle názoru odvolacího soudu je právní úprava založena na „samostatném odškodnění každého dílčího poškození zdraví“ a názor žalobce, že pro určení odškodnění ztížení společenského uplatnění je rozhodné „ustálení zdravotního stavu v posledním dílčím posuzovaném následku“, neodpovídá právním předpisům. Zdůrazňuje, že právní úprava navíc „nevylučuje možnost vzniku dalšího nároku na náhradu za ztížení společenského uplatnění, jestliže se výrazně zhoršil již ustálený zdravotní stav (§ 5 odst. 2 vyhl. č. 440/2001 Sb.)“. Odvolací soud se „ztožnil“ i se závěrem soudu prvního stupně o přiznaném násobku zvýšení ztížení společenského uplatnění, neboť soud prvního stupně správně zohlednil zejména věk žalobce a trvalé následky pracovního úrazu.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Dovolatel považuje za otázku zásadního právního významu posouzení, „který právní předpis při rozhodování o ZSU aplikovat v případě, kdy k ustálení následků na zdraví spadajících pod různá odvětví lékařské vědy došlo v různých časových obdobích“, zda tedy je třeba „aplikovat oba právní předpisy, tj. vyhlášku č. 32/1965 Sb. i vyhlášku č. 440/2001 Sb., či zda je nutno aplikovat pouze právní předpis platný v době ustálení posledních následků, tj. v době, kdy dojde k ustálení zdravotního stavu jako celku“. Podle jeho názoru je třeba zdravotní stav chápat jako celek, „z něhož nelze jednotlivá dílčí poškození oddělovat“, přičemž „závažnost změn ve zdravotním stavu a intenzita jejich vlivu na společenské uplatnění poškozeného se projevuje společným působením všech trvalých poško-

zení zdraví“. Zdůrazňuje, že „všechny tyto následky poškození zdraví ve svém souhrnu znemožňují další společenské uplatnění žalobce“, a že přitom „nešlo o skokové zhoršení již stabilizovaného zdravotního stavu po úrazu, ale o výsledek kontinuálního procesu ode dne úrazu 4. 12. 2000 až do r. 2003“. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud napadené zamítavé rozhodnutí odvolacího soudu a soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 30. 6. 2009 (dále jen „o. s. ř.“), neboť dovoláním je napaden rozsudek odvolacího soudu, který byl vydán před 1. 7. 2009 (srov. Čl. II bod 12 zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů a další související zákony). Po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.], jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř.], nebo jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237

odst. 1 písm. b) o. s. ř. a jestliže dovolací soud dospěje k Žalobce napadá dovoláním rozsudek odvolacího soudu, kterým byl rozsudek soudu prvního stupně o věci samé potvrzen. Protože dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. není v této věci přípustné (ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by odvolací soud zrušil), může být přípustnost dovolání v této věci založena jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., tedy jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

V projednávané věci bylo pro rozhodnutí sporu mimo jiné významné vyřešení právní otázky, za jakých podmínek je dovršen vznik ztížení společenského uplatnění ve smyslu ustanovení § 9 vyhlášky č. 440/2001 Sb. Uvedená právní otázka dosud nebyla v rozhodování odvolacího soudu ve všech souvislostech vyřešena. Vzhledem k tomu, že její posouzení bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání žalobce proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Podle ustanovení § 372 odst. 1 zák. práce náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění se poskytuje zaměstnanci jednorázově.

Podle ustanovení § 372 odst. 2 zák. práce Ministerstvo zdravotnictví stanoví v dohodě s Ministerstvem práce a sociálních věcí vyhláškou výši, do které je možné poskytnout náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění a určování výše náhrady v jednotlivých případech.

Výše, do které se poskytuje náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění způsobené pracovním úrazem, nemocí z povolání nebo jiným poškozením zdraví (dále jen „škoda na zdraví“), a určování výše této náhrady v jednotlivých případech (dále jen „odškodnění“), je stanovena s účinností od 1. 1. 2002 vyhláškou č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, která s účinností od 28. 2. 2003 byla změněna vyhláškou č. 50/2003 Sb. (dále též jen „vyhláška“).

Podle ustanovení § 9 vyhlášky bolest a ztížení společenského uplatnění způsobené škodou na zdraví, které vznikly přede dnem nabytí účinnosti této vyhlášky, se posuzují podle dosavadních právních předpisů.

V posuzovaném případě žalobce utrpěl pracovní úraz dne 4. 12. 2000, tedy ještě za účinnosti vyhlášky č. 32/1965 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, ve znění vyhlášek č. 84/1967 Sb., č. 76/1981 Sb. a č. 54/1993 Sb. Pro posouzení věci je tedy významné,

jaké byly předpoklady vzniku nároku na odškodnění ztížení společenského uplatnění podle této dříve platné vyhlášky a zda se tedy tyto předpoklady naplnily v případě žalobce ještě za její účinnosti do 31. 12. 2001.

Ztížení společenského uplatnění – jak uvádí ustanovení § 4 odst. 1 věty první vyhlášky č. 32/1965 Sb. – se odškodňuje, jestliže úraz, nemoc z povolání nebo jiné poškození na zdraví má prokazatelně nepříznivé důsledky pro životní úkony poškozeného, pro uspokojování jeho životních a společenských potřeb nebo pro plnění jeho společenských úkolů. Ke ztížení společenského uplatnění tedy dochází, jestliže následkem úrazu, nemoci z povolání nebo jiného poškození na zdraví, popřípadě zhoršení jejich následků, nastanou ve zdravotním stavu poškozeného takové změny, které mají prokazatelně nepříznivé důsledky pro životní úkony poškozeného, pro uspokojování jeho životních a společenských potřeb nebo pro plnění jeho společenských úkolů. To, zda, popřípadě jaké změny ve zdravotním stavu poškozeného následkem úrazu, nemoci z povolání nebo jiného poškození na zdraví nastaly, lze zjistit, je-li možné považovat stav poškozeného za ustálený, tedy v době, kdy lze provést posouzení (srov. § 9 odst. 1 vyhlášky č. 32/1965 Sb.). Dovolací soud proto dospěl (jak z toho též vychází odvolací soud – srov. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 1. 11. 2000 sp. zn. 21 Cdo 2107/99 uveřejněný v časopise Soudní judikatura roč. 2001, pod č. 36, popřípadě rozsudek ze dne 15. 7. 2003 sp. zn. 21 Cdo 642/2003) k závěru, že ztížení společenského uplatnění za účinnosti vyhlášky č. 32/1965 Sb. vzniká v době, v níž je možné zdravotní stav poškozeného po úrazu, nemoci z povolání nebo jiném poškození na zdraví, popřípadě po jejich zhoršení, považovat za ustálený a v níž je tedy možné posoudit, jaký má změněný (zhor-

šený) zdravotní stav poškozeného prokazatelně nepříznivé důsledky pro životní úkony poškozeného, pro uspokojování jeho životních a společenských potřeb nebo pro plnění jeho společenských úkolů, a přistoupit k jeho bodovému ohodnocení. Ztížení společenského uplatnění tedy vzniká – jinými slovy řečeno – v době, kdy se zdravotní stav poškozeného zaměstnance po léčení natolik ustálil, že bylo patrné, zda a v jakém rozsahu ke ztížení jeho uplatnění v životě a ve společnosti došlo, a kdy lze tedy na základě skutkových okolností, které má lékař k dispozici, objektivně provést jeho hodnocení.

V posuzované věci dospěl odvolací soud na základě znaleckého posudku doc. MUDr. Gerharda Waberžinka, CSc., pokud jde o neurologický nález a prof. MUDr. Arnošta Pellanta, DrSc., pokud jde o obtíže s hlasivkami, k závěru, že „nepříznivé důsledky spočívající v hybném deficitu končetin, stejně jako nález z otorinolaryngologie se stabilizovaly v roce 2001“, zatímco (vycházejí ze znaleckých posudků znalce MUDr. Pavla Navrátila, CSc.) „urologické obtíže se stabilizovaly v roce 2003, jakož i psychický stav“ (znalec MUDr. Jan Kolomazník).

S dovolatelem lze souhlasit, že zdravotní stav poškozeného pro účely odškodnění ztížení společenského uplatnění je třeba chápat jako jeden celek, z něhož nelze jednotlivá dílčí poškození oddělovat. Je tomu tak již proto, že není jisté podstatné, jaká je klasifikace jednotlivých zdravotních poškození podle formálních kritérií lékařské vědy, která je zařazují do jednotlivých medicínských oborů, a že ztížení společenského uplatnění je třeba hodnotit komplexně, „například“ jednotlivými lékařskými specializacemi tak, aby ztížení, či ztráta uplatnění poškozeného v životě a ve společnosti byla vystižena úplně a beze zbytku. Uvedenému ale nelze rozumět tak, že o ustálení zdravot-

ního stavu bude možné uvažovat až tehdy, naplní-li se (anebo vyloučí-li se) další možná zhoršení zdravotního stavu poškozeného, která by mohla (ale nemusela) v dalším průběhu doby pravděpodobně přicházet v úvahu. Na to, zda byl zdravotní stav poškozeného ustálen ve smyslu ustanovení § 9 odst. 1 vyhlášky č. 32/1965 Sb. nelze – jinak řečeno – usuzovat zpětně z poznatků o vývoji zdravotního stavu poškozeného získaných po skončení léčby v dalším období na základě zhoršení, které nebylo původně předpokládáno.

Odškodnění za ztížení společenského uplatnění musí být přiměřené povaze následků a jejich předpokládanému vývoji (srov. § 4 odst. 1 větu druhou vyhlášky č. 32/1965 Sb.); možnost lékaře považovat zdravotní stav poškozeného za ustálený není tedy podmíněna tím, zda v budoucnu po skončení léčby případně nastanou komplikace, které v daném okamžiku nepředpokládal (srov. třeba v posuzované věci znalecký posudek doc. MUDr. Jana Vrbíka, CSc., ze dne 3. 11. 2001, který si žalobce nechal zpracovat před podáním žaloby). Pro tento případ, dojde-li k nepředvídaným změnám zdravotního stavu, ustanovení § 5 odst. 2 vyhlášky č. 32/1965 Sb. umožňuje – jak na to také poukazuje odvolací soud – odškodnit další nastalé zhoršení původního poškození na zdraví; právní úprava ale nedává podklad pro opuštění původního úsudku o ustálení zdravotního stavu a pro posunutí závěru o něm do budoucna jen proto, že po skončení léčby nastaly nepředvídané komplikace. Oproti tomu v případě neskončené léčby, přestože by již bylo možné hodnotit některé dílčí položky ztížení společenského uplatnění, ale celková léčba dosud není skončena a kontinuálně pokračuje léčení předpokládaného vývoje následků zdravotního poškození, nemůže být přijat závěr o ustálení zdravotního stavu poškozeného, který by měl za následek vznik nároku na ztížení společenského uplatnění (jako příklad navozující

otázku ukončení léčby srov. opět vyjádření doc. MUDr. Jana Vrbíka, CSc. ze dne 4. 12. 2004 k léčení tzv. dekubitů, jako „důležité a nedílné součásti míšního přerušení“, a oproti tomu posudek doc. MUDr. Gerharda Waberžinka, CSc. ze dne 10. 10. 2006, který hodnotí tutéž otázku samostatně).

Z uvedeného vyplývá, že zdravotní stav poškozeného po úrazu, nemoci z povolání nebo jiném poškození na zdraví, popřípadě po jejich zhoršení, lze považovat za ustálený až po skončení kontinuálně probíhající léčby předpokládaného vývoje následků zdravotního poškození. Okolnost, kdy došlo k ustálení zdravotního stavu poškozeného je třeba hodnotit komplexně, nikoliv zvlášť pro jednotlivé lékařské obory, na které se lékařská věda formálně dělí. Je-li k posouzení této skutkové otázky zapotřebí odborných znalostí z více lékařských oborů (specializací), je v občanském soudním řízení možné ustanovit buď znalce, do jehož odvětví posuzovaná otázka spadá převážně, anebo znalce, jehož odvětví má všeobecnější „průřezové“ zaměření (jako je obor posudkového lékařství – srov. znalecký posudek doc. MUDr. Jana Vrbíka, CSc., ze dne 3. 11. 2001, který kromě jiného hodnotí rovněž poškození urologická a obtíže psychické), s tím, že znalci je povoleno přibrání konzultanta z příslušného oboru; odpovědnost znalce za správnost učiněných závěrů není v tomto případě dotčena ani v oné části posudku, o níž bylo konzultováno (srov. § 10 odst. 2 zákona č. 37/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících).

V projednávané věci sice soudy při výkladu ustanovení § 9 vyhlášky č. 440/2001 Sb. vycházely ze správného názoru, že vznik ztížení společenského uplatnění „podle dosavadních právních předpisů“ je závislý na tom, zda k ustálení zdravotního stavu žalobce došlo za účinnosti vyhlášky č. 32/1965 Sb. (ve znění pozdějších předpisů). Jestliže však odvolací soud dospěl k závěru, že ztížení společenského uplatnění vzniká postupně podle toho, jak se zdravotní stav žalobce vždy dílčím způsobem ustaloval v rámci jednotlivých oborů, které lékařská věda formálně rozeznává, spočívá jeho rozhodnutí na nesprávném právním posouzení věci.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Nejvyšší soud České republiky jej proto podle ustanovení § 243b odst. 2 části věty za středníkem o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky v jeho zamítavé části a ve výrocích souvisejících i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně v tomto rozsahu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný; v novém rozhodnutí o věci soud rozhodne nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 243d odst. 1 část první věty za středníkem a věta druhá o. s. ř.).

V.

Právo na ochranu osobnosti

20. K právu na náhradu nemajetkové újmy v penězích v případě úmrtí blízké osoby zaviněné zdravotnickým zařízením

§ 11, 13 obč. zák.

Právo na ochranu osobního soukromí je právem fyzické osoby rozhodnout podle vlastního uvážení zda, popř. v jakém rozsahu a jakým způsobem mají být skutečnosti jejího osobního soukromí zpřístupněny jiným subjektům a zároveň se bránit (vzepřít) proti neoprávněným zásahům do této sféry ze strany jiných osob. Přílišná akcentace pozitivní složky práva na ochranu soukromého života vede k neadekvátnímu zúžení ochrany pouze na to, aby skutečnosti soukromého života fyzické osoby nebyly bez jejího souhlasu či bez důvodu uznávaného zákonem a tak nebyla narušována integrita vnitřní sféry, která je pro příznivý rozvoj osobnosti nezbytná. Ústavní soud nesdílí toto zúžené pojetí, neboť respektování soukromého života musí zahrnovat do určité míry právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi. Součástí soukromého života je též rodinný život zahrnující i vztahy mezi blízkými příbuznými, když k rodinnému životu patří nejen sociální a morální vztahy, ale také zájmy materiální povahy (např. vyživovací povinnost). Respektování takto pojatého rodinného života zahrnuje závazek státu jednat způsobem umožňujícím normální rozvoj těchto vztahů.

Nález Ústavního soud ze dne 1. 3. 2000,
sp. zn. II. ÚS 517/99
SbÚS 32/2000

Z odůvodnění:

Stěžovatelka se včas podanou ústavní stížností domáhala zrušení rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 15. 3. 1999, č. j. 11 C 2/99-24, a rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 7. 1999, č. j. 2 Co 96/99-38. Prvním z napadených rozsudků soud zamítl její návrh vůči Nemocnici s poliklinikou v Prachaticích (dále jen „nemocnice“) na zaplacení 500 000 Kč, kteréžto částky se domáhala z titulu neoprávněného zásahu do práva na soukromí jako náhrady za způsobenou nemajetkovou újmu. Odvolací soud druhým z napadených rozsudků prvoinstanční rozsudek potvrdil. Stěžovatelka v ústavní stížnosti (po jejím doplnění a upřesnění) namítala, že došlo k zásahu do jejího práva na soukromí chráněného v čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a v čl. 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“; pozn. ve stížnosti opakovaně nepřesně označovanou) a že zejména rozhodnutím soudu prvního stupně bylo porušeno právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny. Porušení práva na ochranu soukromí nespatřuje v postupu soudů, ale v jednání bývalého zaměstnance nemocnice. Konkrétně šlo o situaci, kdy matka stěžovatelky byla v průběhu roku 1995 opakovaně hospitalizována v zařízení nemocnice a ošetřující lékař (tehdejší zaměstnanec nemocnice) záměnou krevní skupiny při transfuzi krve vyvolal nebezpečné zdravotní komplikace, v jejichž důsledku pacientka zemřela. Za tento skutek byl ošetřující lékař odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody v trvání devíti měsíců s odkladem výkonu trestu na zkušební dobu v délce dva a půl roku.

Stěžovatelka, spatřujíc v jednání ošetřujícího lékaře výrazný zásah do práva na ochranu její osobnosti – práva na ochranu soukromí, podala u Krajského soudu v Českých Budějovicích dne 16. 11. 1998 žalobu na ochranu osobnosti s náhradou nemajetkové újmy ve výši 500 000 Kč. Soud prvním z napadených rozsudků žalobu zamítl a výrok odůvodnil konstatováním, že smrt osoby blízké, byť způsobená zaviněním jiné osoby, znamená hluboký zásah do mezilidských vztahů, nezakládá však právo na poskytnutí zadostiučinění v rámci ochrany osobnosti. Soud nepovažuje právo navrhovatelky na rodinný život s matkou za součást ochrany její osobnosti. Po podaném odvolání rozhodoval v uvedené kauze Vrchní soud v Praze.

Druhým napadeným rozsudkem potvrdil prvoinstanční rozhodnutí, když sice dospěl k závěru, že obecně nelze vyloučit neoprávněný zásah do práva na soukromí fyzické osoby v důsledku úmrtí blízké osoby, neboť soukromí v sobě zahrnuje i sféru rodinného života, neshledal však, že by k takovému zásahu došlo u stěžovatelky. Přitom poukázal na to, že stěžovatelka podala žalobu s odstupem tří let od úmrtí matky, dlouhodobě s ní nežila ve společné domácnosti, zemřelá matka byla odkázána na pečovatelskou službu a byla dokonce ze sociálních důvodů opakovaně hospitalizována v zařízení nemocnice.

Vrchní soud v Praze ve svém vyjádření k ústavní stížnosti odkázal zcela na odůvodnění svého rozsudku a zdůraznil, že neshledává rozpor mezi obecně vysloveným názorem, že nelze vyloučit neoprávněný zásah do práva na soukromí fyzické osoby v důsledku úmrtí blízké osoby a rozhodnutím v dané věci, neboť soud porušení tohoto osobního práva neshledal.

Krajský soud v Českých Budějovicích považuje výtku stěžovatelky o porušení

práva na spravedlivý proces za neodůvodněnou. Ohledně narušení osobnostních práv podotkl, že každá smrt blízké osoby je výrazným zásahem do mezilidských vztahů, obecně však z toho nelze učinit závěr, že každý takový (třeba i zaviněný) podíl na smrti blízké osoby je důvodem pro poskytnutí morálního a hlavně peněžního zadostiučinění z titulu ochrany osobnostních práv. To však nevylučuje závěr, že by konkrétní případ nemohl zakládat právo na náhradu škody. Soud však neshledal důvodným poskytnutí peněžitého zadostiučinění za „újmy“, které nelze podřadit pod pojem „škoda“.

Nemocnice s poliklinikou v Prachaticích se svého postavení vedlejšího účastníka vzdala.

Ústavní stížnost není důvodná.

Právo na ochranu soukromého života je nezadatelným právem fyzické osoby. V právní teorii se lze setkat s přístupem (viz Knap, K., Švestka, J., Jehlička, O., Pavlík, P., Plecítý, V.: Ochrana osobnosti, 3. vydání, Linde, Praha 1996, s. 288), dle něhož lze právo na ochranu osobního soukromí vymezit jako právo fyzické osoby rozhodnout podle vlastního uvážení zda, popř. v jakém rozsahu a jakým způsobem mají být skutečnosti jejího osobního soukromí zpřístupněny jiným (pozitivní složka práva) a zároveň se bránit (vzepřít) proti neoprávněným zásahům do této sféry ze strany jiných osob s rovným právním postavením (negativní složka práva). Přílišná akcentace pozitivní složky práva na ochranu soukromého života vede k neadekvátnímu zúžení ochrany pouze na to, aby skutečnosti soukromého života fyzické osoby nebyly zpřístupňovány veřejnosti bez jejího souhlasu či bez důvodu uznávaného zákonem a tak nebyla narušována integrita vnitřní sféry, která je pro příznivý rozvoj osobnosti nezbytná. O typický případ po-

rušení práva na osobní soukromí jde především tehdy, jestliže někdo neoprávněně získává vědomosti o skutečnostech soukromého života jiné osoby, ale také tehdy, jestliže tyto skutečnosti rozšiřuje. Ústavní soud nesdílí toto zúžené pojetí, které je odrazem konstrukce zakotvené v obč. zákoníku č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a poukazuje na dosavadní rozhodnutí Evropské komise a Evropského soudu pro lidská práva týkající se interpretace a aplikace čl. 8 odst. 1 Úmluvy, z níž (v souvislosti s projednávanou věcí) zdůrazňuje především myšlenku, že respektování soukromého života musí zahrnovat do určité míry právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi (této judikatury se také dovolává stěžovatelka). Součástí soukromého života je též rodinný život zahrnující i vztahy mezi blízkými příbuznými, když součástí rodinného života jsou nejen sociální a morální vztahy, ale také zájmy materiální povahy (např. vyživovací povinnost). Respektování takto pojatého rodinného života zahrnuje závazek státu jednat způsobem umožňujícím normální rozvoj těchto vztahů.

V posuzovaném případě přistoupily obecné soudy k problematice rozsahu práva na ochranu soukromí různým způsobem. Soud I. stupně nepovažoval právo navrhovatelky na rodinný život s matkou za takové subjektivní právo, které by pokrývala ochrana osobnosti zakotvená v obč. zákoníku. Odvolací soud aplikoval koncepci ochrany soukromí souladnou s přístupem Evropské komise a Evropského soudu pro lidská práva, avšak na základě provedených důkazů dospěl k závěru, že k neoprávněnému zásahu do osobnostní sféry stěžovatelky nedošlo. K tomu nutno podotknout, že charakter zásahu do soukromí stěžovatelky (úmrtí v důsledku nebalostního úkonu lékaře) je kvalitativně odlišný od případného zásahu státu do sou-

kromí, jenž je nepřipustný zejména ve smyslu čl. 8 Úmluvy. V tomto smyslu jsou tvrzení uváděná stěžovatelkou v ústavní stížnosti neadekvátní, protože ve všech třech případech rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, jichž se dovolává, šlo o přímý zásah orgánů veřejné moci do práv chráněných čl. 8 Úmluvy. V případě *Niemietz* spočíval tento zásah v prohlídce kanceláře advokáta provedené bez jakéhokoliv omezení a bez přítomnosti nezávislého pozorovatele za situace, kdy, podle názoru soudu, u tzv. svobodných profesí, lze těžko odlišit aktivity soukromého života od aktivit profesních a kdy ochrana „soukromého života“ a „domova“ zahrnuje i profesní činnosti nebo prostory. Prohlídkou advokátní kanceláře, která se zakládala pouze na nikoliv příliš silném podezření z trestné činnosti a měla publicitu, ačkoliv nepřinesla žádné výsledky pro trestní stíhání, utrpěl advokát i újmu na své soukromé a profesní pověsti s možnými důsledky pro advokátní praxi. V případě *Keegan* bylo zásahem orgánů veřejné moci znemožněno biologickému otci vytvořit a vést se svojí dcerou rodinný život tím, že byla, bez jeho souhlasu a vědomí, pouze se souhlasem své matky, předána do anonymní preadopční péče, ačkoliv otec se v souladu s irským právem o ni ucházel a žádal o opatrovnictví. V případě *Berrehab* byl rodinný život otce a dcery zásahem orgánů veřejné moci znemožněn, resp. podstatně zredukován tím, že otec, po rozvodu manželství, byl vyhoštěn ze země, ačkoliv se nedopustil žádného protiprávního jednání. Jeho žádost o získání povolení k pobytu po rozvodu manželství z důvodu styku a rodinného života s dcerou byla zamítnuta. Po odchodu z Holandska mu navíc nebylo umožněno se s dcerou stýkat v rozsahu, v jakém si přál (byla mu udílena víza pouze ke krátkému pobytu). Opatření, která stát vůči otci podnikl, nebyla nezbytná v demokratické společnosti, proto soud shledal porušení čl. 8 Úmluvy.

Na tomto místě musí Ústavní soud připomenout, že není vrcholem soustavy obecných soudů, proto může do jejich činnosti zasáhnout pouze tehdy, pokud by tyto soudy ve svém rozhodování postupovaly v rozporu s obsahem hlavy páté Listiny. Po posouzení listinných podkladů, které měl Ústavní soud k dispozici, zejména spisu Krajského soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 11 C 2/99, lze uzavřít, že žádná ústavní zásada dokazování v soudním řízení nebyla porušena. Jen takový postup, v němž by se soudy nezabývaly tvrzeními stěžovatelky, by bylo možné považovat za porušení základních práv; zejména práva garantovaného čl. 36 Listiny, neúspěch v soudním sporu nelze sám o sobě považovat za porušení některého ze základních práv nebo svobod chráněných Listinou a Ústavou ČR. Hodnocení důkazů uskutečněné soudem II. stupně považuje Ústavní soud za plně konformní s ústavními principy a ztotožňuje se s formulovanými závěry. Ohledně námitek stěžovatelky, podpořené odkazem na nálezy sp. zn. III. ÚS 87/99, Ústavní soud poznamenává, že v odůvodnění rozhodnutí není zcela nezbytné *expressis verbis* zaujímat stanovisko ke všem důkazním návrhům jednotlivě, zejména k takovým, které jsou pro věc nerozhodné a které nevedou ke zjištění skutečného stavu věci. Právní zástupce navrhovatelky soudu „dal na zvážení a navrhl“ provedení znaleckého posudku z oboru psychologie, v dalším průběhu řízení však na něm již netrval, dokonce v odvolání uvedl, že proti skutkovým závěrům prvostupňového soudu nemá sebemenších výhrad a při jednání před odvolacím soudem prohlásil, že provedení dalších důkazů nenavrhuje. Vzhledem k těmto procesním krokům není případné, aby se stěžovatelka dovolávala ochrany ve smyslu čl. 38 odst. 2 Listiny.

Na základě výše uvedených skutečností, kdy nebylo shledáno žádné porušení

stěžovatelčiných základních práv a svobod, Ústavní soud podle § 82 odst. 1 zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, ústavní stížnost zcela zamítl.

21. K ochraně osobnosti a patologickému nálezu na vaječnicích

§ 11, 13 obč. zák.

§ 27c zák. č. 20/1966 Sb.

Pro posouzení věci bylo rozhodující, zda nálezy učiněné na ováriích jsou „patologickým nálezem“. Takovýmto nálezem je podle soudu nálezy, který není v souladu s normálním stavem, resp. upozorňuje na nějakou chorobu. Není jím proto (výlučně) nálezy ve smyslu „s životem neslučitelný a zdraví porušující“. Provedením předmětného zákroku při znalosti zdravotní dokumentace žalobkyně, podmíněného reversu a zjištěním učiněným v operačním poli při operaci samotné, žalobkyně neporušila Úmluvu na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny, ani § 27c zák. č. 20/1966 Sb., o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, a v řízení nebylo prokázáno, že její postup byl se zřetelem na uvedené nálezy na vaječnicích *non lege artis*. Proto, že tak v řízení nebyla prokázána existence neoprávněného zásahu do osobnostních práv žalobkyně, soud neshledal existenci odpovědnosti žalované podle § 13 obč. zák.

Jestliže s přihlédnutím ke konkrétně zjištěnému skutkovému stavu (když předpoklady pro přezkum správnosti skutkových závěrů odvolacího soudu nebyly, jak již bylo vyloženo, v tomto odvolacím řízení dány) soudy obou stupňů dospěly k závěru, že ve smyslu ustanove-

ní § 11 a násl. obč. zák. nedošlo popsáním způsobem k zásahu do osobnostních práv žalobkyně, pak jde o závěr přílehlavý, neboť nebyla-li seznána neoprávněnost zásahu, který je předmětem tohoto sporu, není – jak správně konstatoval odvolací soud – odůvodněné přisoudit požadovanou satisfakci podle ustanovení § 13 odst. 2 obč. zák.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2007, sp. zn. 30 Cdo 1419/2007
ASPI JUD39099CZ

Z odůvodnění:

Žalobkyně se domáhala z titulu náhrady nemajetkové újmy v penězích ve smyslu ustanovení § 13 odst. 2 občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“), aby jí žalovaný zaplatil částku 100 000 Kč. Návrh odůvodnila tím, že žalovaná neoprávněně zasáhla do její osobnostní sféry tím, že při gynekologické operaci, které se žalobkyně podrobila, jí bez jejího souhlasu (a tím proti její vůli) vyoperovali též oba vaječníky a vejcovody.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 5. dubna 2006, č. j. 32 C 100/2005-72 žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Na základě provedených důkazů dospěl k závěru, že lékaři žalované postupovali *lege artis*. Žaloba proto nebyla posouzena jako důvodná.

Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 24. října 2006, č. j. 1 Co 226/2006-83, k odvolání žalobkyně podle ustanovení § 219 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a dále rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud především poukázal na skutečnost, že předpokladem odpovědnosti podle ustanovení § 13 obč. zák. je existence zásahu do práv chráněných ustanovením § 11 násl. obč. zák., který je

neoprávněný a současně objektivně způsobit tato chráněná práva porušit, popřípadě ohrozit. Ztotožnil se se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně i s jeho právním hodnocením věci. Podle názoru odvolacího soudu je pro posouzení věci rozhodující, zda nálezy učiněné na ováriích jsou „patologickým nálezem“. Takovýmto nálezem je podle soudu nález, který není v souladu s normálním stavem, resp. upozorňuje na nějakou chorobu. Není jím proto (výlučně) nález ve smyslu „s životem neslučitelný a zdraví porušující“. Provedením předmětného zákroku při znalosti zdravotní dokumentace žalobkyně, podmíněného reversu a zjištěním učiněným v operačním poli při operaci samotné, žalobkyně neporušila Úmluvu na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny, ani § 27c zákona č. 20/1966 Sb., o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, a v řízení nebylo prokázáno, že by její postup byl se zřetelem na uvedené nálezy na vaječnicích *non lege artis*. Proto, že tak v řízení nebyla prokázána existence neoprávněného zásahu do osobnostních práv žalobkyně, soud neshledal existenci odpovědnosti žalované podle § 13 obč. zák.

Rozsudek odvolacího soudu byl doručen žalobkyni dne 5. prosince 2006, přičemž právní moci nabyl téhož dne.

Rozsudek Vrchního soudu v Praze žalobkyně napadla dne 3. ledna 2007 včasným dovoláním. Podává je z důvodu, že rozhodnutí soudů obou stupňů spočívají na nesprávném právním posouzení věci [dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.]. Obsah dovolání současně svědčí i o faktickém uplatnění dovolacích důvodů podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a odst. 3 o. s. ř. Dovolatelka z hlediska skutkových zjištění nesouhlasí se závěry soudů obou stupňů. Poukazuje na to, že k posouzení toho, zda nález na vaječnicích zjištěný operátorem v průběhu operace byl

patologickým nálezem, je třeba odborných znalostí. Soud měl proto po slyšení účastníků ustanovit znalce, což se však nestalo. Dovolatelka pak poukazuje na důkazy, které byly soudy provedeny a současně kritizuje, pokud některé z navržených důkazů soud nevezl v úvahu. Připomíná, že léčebný postup žalované byl podivný a popisuje některé z etap tohoto procesu.

Dovolatelka připomíná, že odvolací soud řešil odbornou otázku, zda nález na vaječnicích byl patologický bez toho, že by vycházel ze závěrů soudních znalců. Sama trvá na tom, že nález zjištěný operátorem v průběhu operace nelze považovat za patologický nález, přičemž před operací si odstranění vaječníků nepřála. Proto odstranění vaječníků považuje za závažný neoprávněný zásah lékařů do podstaty integrity a organismu v rozporu s čl. 5 Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny a § 27c zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu. Proto navrhla zrušení napadeného rozsudku soudu druhého stupně, stejně jako jemu předcházejícího rozsudku soudu prvního stupně.

K dovolání nebylo podáno vyjádření.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Dovolání je podle ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu

– jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé [§ 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř.],

– jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního

stupně rozhodl ve věci samé jinak, než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil [§ 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř.],

– jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle poslední z již uvedených možností, a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.].

Dovolání v této věci není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) a písm. b) o. s. ř., neboť napadeným rozsudkem nebyl změněn rozsudek soudu prvního stupně, resp. rozsudku soudu prvního stupně nepředcházel jiný, a odvolacím soudem později zrušený rozsudek téhož soudu.

Není-li dovolání proti potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., je proti němu dovolání přípustné jen tehdy, dospěje-li dovolací soud k závěru, že napadený rozsudek má ve věci samé po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.]. Kdy jde o rozsudek po právní stránce zásadního významu, se příkladmo uvádí v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. Rozhodnutí odvolacího soudu tak má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování odvolacího soudu nebyla dosud vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem. Předpokladem současně mimo jiné je, že řešená právní otázka měla pro rozhodnutí ve věci určující význam. Tak tomu však v souzené věci není.

Protože je dovolací soud vázán uplatněným dovolacím důvodem (§ 242 odst. 3

věta první o. s. ř.), lze to, zda rozhodnutí je zásadního právního významu, posuzovat jen z hlediska námitek obsažených v dovolání.

Podmínky přípustnosti dovolání uvedené v ustanovení § 237 odst. 1 o. s. ř. se od sebe v některých směrech významně odlišují. Jestliže přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) a b) o. s. ř. nastává při splnění v nich stanovených předpokladů přímo ze zákona, pak podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je dovolání přípustné, jen když dovolací soud dospěje k závěru, že potvrzující rozsudek odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam. Rozsudek odvolacího soudu, proti němuž je dovolání přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) a b) o. s. ř., může dovolatel napadnout ze všech zákonem stanovených dovolacích důvodů (§ 241a odst. 2 a 3 o. s. ř.), zatímco rozsudek odvolacího soudu, proti němuž je založena přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., lze napadnout jen z důvodu vad řízení a nesprávného právního posouzení věci ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. To však nemění nic na skutečnosti, že přípustnost dovolání ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. může být založena jedině v případě, že v posuzované věci má napadené rozhodnutí charakter rozhodnutí po právní stránce zásadního významu, což odpovídá uplatnění dovolacího důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Naproti tomu uplatnění skutečností, které odpovídají dovolacímu důvodu podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., není ve většině případů z hlediska úvah o přípustnosti dovolání významné (jak je tomu i v souzené věci). Dovolací přezkum předjímaný ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. ve spojení s § 237 odst. 3 o. s. ř. je předpokládán zásadně pro posouzení otázek právních. Způsobilým dovolacím důvodem je proto ten, jímž lze namítat, že rozhodnutí

spočívá na nesprávném právním posouzení věci, tj. důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. (obdobně viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. května 2005, sp. zn. 20 Cdo 1591/2004).

Jak již bylo uvedeno, dovolání v souzené věci především odkazuje na dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Současně se však z textu dovolání fakticky podává i námitka, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.], stejně jako výtka nedostatků ve skutkových zjištěních (dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř.). Tyto důvody se však při úvaze o tom, zda je napadené rozhodnutí rozhodnutím po právní stránce zásadního významu, v souzené věci (s ohledem na již podaný výklad) neuplatní.

Pokud dovolání vychází z dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., pak toto ustanovení dopadá na případy, kdy dovoláním napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, tj. je poznamenáno nesprávným právním posouzením. Jde o omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav, kdy soud buď použije jiný právní předpis, než který měl správně použít nebo jestliže sice aplikuje správný právní předpis, avšak nesprávně jej vyloží. Nesprávné právní posouzení věci může být způsobilým dovolacím důvodem jen tehdy, bylo-li rozhodující pro výrok rozhodnutí odvolacího soudu. Dovolání v označené věci však neobsahuje argumentaci, která by fakticky byla způsobila zpochybnit správnost úvah odvolacího soudu při aplikaci ustanovení § 11 a násl. obč. zák.

Jestliže s přihlédnutím ke konkrétně zjištěnému skutkovému stavu (když předpoklady pro přezkum správnosti skutkových závěrů odvolacího soudu nebyly, jak

již bylo vyloženo, v tomto dovolacím řízení dány) soudy obou stupňů dospěly k závěru, že ve smyslu ustanovení § 11 a násl. obč. zák. nedošlo popsáním způsobem k zásahu do osobnostních práv žalobkyně, pak jde o závěr příléhavý, neboť nebyla-li seznána neoprávněnost zásahu, který je předmětem tohoto sporu, není – jak správně konstatoval odvolací soud – odůvodněné přisoudit požadovanou satisfakci podle ustanovení § 13 odst. 2 obč. zák. Napadené rozhodnutí odvolacího soudu proto nelze považovat za rozhodnutí po právní stránce zásadního významu, jak to má na mysli ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř.

Jestliže tak není naplněn žádný z předpokladů přípustnosti dovolání, Nejvyššímu soudu České republiky jako soudu dovolacímu (§ 10a o. s. ř.) nezbylo, než toto dovolání jako nepřípustné odmítnout [§ 243b odst. 5 o. s. ř. ve spojení s § 218 písm. c) téhož zákona]. Rozhodoval, aniž nařídil jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.).

22. K neoprávněné kritice lékaře a právu na ochranu osobnosti

§ 11, 13 obč. zák.

I v případě, že se konkrétní zásah proti osobnostním právům fyzické osoby jeví jako odporující objektivnímu právu, mohou ve skutečnosti existovat okolnosti, které neoprávněnost takového zásahu vylučují. Tak tomu může být např. při výkonu ústavními principy zaručeného práva kritiky. Kritika jako součást svobody projevu a široké a veřejné informovanosti je nepochybně důležitým nástrojem demokracie ve společnosti. Současně je třeba zdůraznit, že svoboda projevu, včetně práva pronášet kritiku, musí mít v demokra-

tické společnosti své meze, kdy jejich překročení pravidelně vede k závažným nežádoucím újmám na právu na ochranu osobnosti kritizovaných fyzických osob.

K neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby nedojde výkonem práva kritiky jedině v případě, že jde o kritiku právem přípustnou, resp. kritiku oprávněnou. Ta předpokládá, že při ní nejsou překročeny meze věcné a konkrétní kritiky a současně to, že je taková kritika přiměřená i co do obsahu, formy i místa, tj. že nevybočuje z mezí nutných k dosažení sledovaného a zároveň uznaného cíle. O věcnou kritiku nejde především tam, kde kritika vychází z nepravdivých podkladů, a která z těchto nepravdivých podkladů dovozuje vlastní hodnotící úsudky. V takových případech, pokud je utvořený hodnotící úsudek znevažující, není možné již z tohoto důvodu považovat kritiku za přípustnou. Vybočí-li kritika z mezí její přípustnosti, jedná se o excés, který představuje neoprávněný zásah do osobnosti fyzické osoby se všemi s tím spojenými následky občanskoprávní odpovědnosti osoby, která se takového zásahu dopustila.

Jestliže kritika v konkrétním případě postrádá právní přípustnost, není namístě upřednostňovat právo na kritiku před právem na ochranu osobnosti fyzické osoby. Nadto lze pokládat za obecně zřejmé, že uvádění nepodložených, resp. nepravdivých údajů o fyzické osobě není možno ztotožňovat s pojmem oprávněné kritiky. Současně je nutno zdůraznit, že při hodnocení míry a dopadů předmětného zásahu do práva na ochranu osobnosti fyzické osoby je třeba vycházet z objektivního principu, kdy zásahem by se takto cítil dotčeným na cti a vážnosti každý, kdo by se nacházel na místě této osoby.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 6. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2033/2009
ASPI JUD152405CZ

Z odůvodnění:

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 11. října 2004, č. j. 37 C 140/2003-103, výrokem I. zamítl žalobu, aby žalovaný zajistil do 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku v pořadu „N. v. o.“ nejméně po dobu 60 sekund zveřejnění následující omluvy: Omlouváme se J. P., že jsme v pořadech „N. v. o.“ dne 4. 12. 2001, dne 5. 3. 2002 a dne 6. 8. 2002 uvedli o něm, a to i opakovaně následující nepravdivé informace a neověřená tvrzení, konkrétně, že:

– málokdy se nám podaří usvědčit lékaře, že konal jak by neměl, ba dokonce, že se svou léčbou podepsal na úmrtí pacienta. Naši reportérce L. K. se to podařilo;

– u paní L., která zemřela na následek léčby J. P.;

– J. P. aplikoval do pravého kyčelního kloubu, což mělo za následek artritidu pravé kyčle, sepsi a přenos hepatitidy B s konečným následkem smrti;

– léčba doktora P. je také smrtelně nebezpečná;

– navíc se ukázalo, že doktor P. napíchl paní L. hepatitidu B, což způsobilo těžký zánět kyčelního kloubu a následoval rychlý převoz do nemocnice;

– paní P., která našťastí léčbu doktora P. přežila;

– pan doktor P. má prostě styky a že teď to vypadá tak, že prostě pan doktor P. si zaplatil druhou pitevní zprávu;

– osm měsíců uplynulo ode dne, kdy naše reportérka L. K. odhalila lékaře, který dokonce možná zavinil smrt své pacientky. Tímto se za uvedené nepravdivé informace a neověřená tvrzení J. P. omlouváme.“

Výrokem II. zamítl žalobu, aby žalovaný zaplatil žalobci 20 000 000 Kč, výrokem III. a IV. rozhodl o náhradě nákladů řízení a náhradě nákladů placených státem.

Soud prvního stupně vzal za prokázané, že žalobce provozuje soukromou ortopedickou praxi. Žalovaná odvysílala v rámci publicistické redakce dne 4. prosince 2001 v pořadu „N. v. o.“ pořad „D. B.“, dne 5. března 2002 pořad s názvem „A. I. e.“ a dne 6. srpna 2002 v pořadu „N. v. o.“ pořad „K. doktora J. P.“. V reportážích byly odvysílány obrazové a zvukové záznamy pořízené dne 23. října a 13. listopadu 2001 v ordinaci žalobce reportérkou žalované, v nichž odezněly informace vztahující se k léčbě žalobcovy zemřelé pacientky Z. L. a dalších pacientů, a které považuje žalobce za nepravdivé a neověřené. Po provedeném řízení soud dospěl k závěru, že žaloba nebyla podána po právu. Pokud žalobce požadoval po žalované omluvu za údajně nepravdivá tvrzení a informace, že „málokdy se nám podaří usvědčit lékaře, že konal, jak by neměl, ba dokonce, že se svou léčbou podepsal na úmrtí pacienta. Naši reportérce L. K. se to podařilo“, má soud za prokázané, že žalobce se na úmrtí pacientky Z. L. „podepsal“, neboť ordinoval injekce bez řádného vyšetření. Pokud se týká tvrzení, že „u paní L., která zemřela na následky léčby J. P.“, byla tato věta vytržena z kontextu. U tvrzení, že „J. P. aplikoval do pravého kyčelního kloubu, což mělo za následek artritidu pravé kyčle, sepsi a přenos hepatitidy B s konečným následkem smrti“, vyplynula z úmrtního listu (v době, kdy byla reportáž odvysílána) jako diagnóza smrti pa-

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.